

BACHELORPROEF

Educatieve Bachelor in Lager onderwijs

Academiejaar 2021-2022

Het verhogen van leesplezier in de 2de graad lager onderwijs.

Zittijd/ examenkans 1ste

Promotor Mevr. Ringoet Els

Student Christiaan Febe

Het verhogen van leesplezier in de 2de graad lager onderwijs.

Educatieve Bachelor in Lager onderwijs

Academiejaar   2021-2022

Zittijd/ examenkans   1ste

Promotor   Mevr. Ringoet Els

Student   Christiaan Febe

Woord vooraf

Een bachelorproef schrijven is een hele weg afleggen. Het neemt veel tijd in beslag en je kan dit niet zelfstandig. Ik wil heel graag mijn promotor bedanken voor alle steun die ik kreeg om dit tot een goed einde te brengen. Alle mails, online/fysieke overlegmomenten, alle tips en commentaren,... hebben me enorm geholpen. Zonder al deze hulp was het zeker niet gelukt. Ook de bemoedigende woorden 'dat ik er wel zal geraken' zijn onderdeel van dit eindresultaat. Daarnaast wil ik graag alle geïnterviewde leerkrachten bedanken. Ik ben me ervan bewust dat jullie meer dan genoeg werk hebben en ben dan ook zeer dankbaar dat jullie de tijd namen om met mij in gesprek te gaan. Ook dank ik de medewerker van 'Iedereen Leest' en 'Boekenzoeker' waarvan ik ook een zeer waardevol interview kreeg. Zonder dit interview waren er heel wat vragen onbeantwoord gebleven. Als laatste wil ik nog de personen bedanken die dit volledig nagelezen hebben op taalfouten. Ik besef dat dit ook heel wat tijd in beslag neemt en ben dan ook heel dankbaar dat ik dat aan hen kon vragen.

Vervolgens wil ik ook nog mijn dichte omgeving bedanken voor de steun die ik bij hen vond. Zowel andere laatstejaarsstudenten als vrienden en familie hebben mij hier enorm bij geholpen, soms zelfs zonder dat ze dit beseften. Bedankt aan iedereen om te zorgen dat ik dit tot een goed einde kon brengen.

Samenvatting

Student: Christiaen Febe

Privé e-mailadres student: febechristiaen@gmail.com

Opleiding: Howest lerarenopleiding Brugge
Bachelor in lager onderwijs

Promotor: Ringoet Els

Het verhogen van leesplezier in de 2de graad lager onderwijs.

Doelgroep: Leerkrachten tweede graad lager onderwijs, directie lager onderwijs.

Hoe kan je het leesplezier van kinderen uit de 2de graad lager onderwijs met behulp van 'Boekenzoeker' verhogen?

- *Wat is leesplezier?*
- *Is er een verband tussen de competentie van begrijpend lezen en leesplezier?*
- *Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?*
- *Wat is 'Boekenzoeker'?*

Methodologie: Actieonderzoek met literatuurstudie en interview.

Intrinsieke motivatie zorgt ervoor dat leerlingen met plezier een boek nemen en beginnen te lezen. Ook de schoolvisie speelt hier een belangrijke factor in. Om leesplezier te ontwikkelen, zijn de leescyclus en de theorie van de meervoudige intelligentie handige tools om te gebruiken. Leerkrachten en directies moeten echt achter lezen en leesplezier staan. Hiervoor moeten leerkrachten en directies ook beseffen dat inzetten op leesplezier helpt om het niveau begrijpend lezen omhoog te trekken. Wees als leerkracht bewust van de verschillende soorten lezers in de klas. Zorg ook dat er geen groep lezers vergeten wordt. Probeer stereotypen weg te werken waar nodig. Geef ook jongens de kans om een romantisch boek te lezen als ze dat willen en geef ook meisjes de kans om een boek over voetbal te lezen indien ze daar interesse voor hebben. Zet 'Boekenzoeker' in zodat de leerlingen op een strategische manier een boek zullen zoeken.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	8
1.1 Inleiding/motivatie	8
1.2 De probleemstelling	9
1.3 Onderzoeksvraag	10
<i>Hoe kan je het leesplezier van kinderen uit de 2de graad lager onderwijs met behulp van 'Boekenzoeker' verhogen?</i>	10
1.3.1 Deelvragen en doelstellingen	10
1.4 Methodologie	11
1.4.1 Onderzoeksstrategie	11
1.4.2 Onderzoeksmethodes per deelvraag	11
2. Literatuuronderzoek	12
2.1 Wat is leesplezier?	12
2.1.1 Lezen moet je leren	12
2.1.2 Intrinsieke motivatie	13
2.1.3 Op schoolniveau	13
2.1.4 De leescyclus	14
2.1.5 Meervoudige intelligentie	15
2.1.6 Praten over boeken met kinderen	16
2.2 Is er een verband tussen de competentie van begrijpend lezen en leesplezier?	16
2.2.1 Wat maakt nu een verschil in het niveau begrijpend lezen volgens PIRLS?	17
2.3 Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?	18
2.3.1 Beginsituatie leerlingen leerjaar 3 en 4	18
2.3.2 Drie typen lezers	19
2.3.3 Lezen op school	19
2.3.4 Verschillen tussen de geslachten	20
2.3.5 Verschillen tussen de genders	20
2.4 Wat is 'Boekenzoeker'?	21
2.4.1 'Boekenzoeker' in het kort	21
2.4.2 Hoe werkt 'Boekenzoeker'?	21
3. Bevraging werkveld	25
3.1 Aan de slag met 'Boekenzoeker'	25
3.1.1 Het idee achter 'Boekenzoeker'	25
3.1.2 Het team achter 'Boekenzoeker'	25
3.1.3 Waaraan moeten de boeken voldoen?	26
3.1.4 De site zelf	27
3.1.5 'Boekenzoeker' en leerkrachten	28
3.1.6 'Boekenzoeker' en zijn beperkingen	28

3.2	<i>Boeken in de klas</i>	29
3.2.1	<i>De leerkrachten in hun klas</i>	29
3.2.2	<i>De visie van de school</i>	29
4.	Eigen visie	31
4.1	<i>Wat is leesplezier?</i>	31
4.2	<i>Is er een verband tussen competentie van begrijpend lezen en leesplezier?</i>	33
4.3	<i>Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?</i>	34
4.4	<i>Wat is 'Boekenzoeker'?</i>	35
5.	Praktijk	37
6.	Resultaat en conclusie	48
6.1	<i>Resultaten</i>	48
6.1.1	<i>Wat is leesplezier?</i>	48
6.1.2	<i>Is er een verband tussen de competentie van begrijpend lezen en leesplezier?</i>	48
6.1.3	<i>Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?</i>	49
6.1.4	<i>Wat is 'Boekenzoeker'?</i>	49
6.2	<i>Evaluatie</i>	49
6.3	<i>Aanbevelingen</i>	50
6.4	<i>Vooruitblik</i>	50
7	Lijst met figuren en tabellen	51
8	Literatuurlijst	52
9	Bijlagen	53
	<i>Bijlage A: leescyclus</i>	53
	<i>Bijlage B: interview L.D.</i>	54
	<i>Bijlage C: voorbereiding interview L. D.</i>	63
	<i>Bijlage D: voorbereiding interview leerkrachten 2de graad</i>	64
	<i>Bijlage E: Interview leerkrachten 2de graad:</i>	65

1. Inleiding

1.1 Inleiding/motivatie

Dat lezen al even een probleem is, in onder andere Vlaanderen, is geen geheim meer. PISA wijst ons erop dat alle resultaten begrijpend lezen drastisch dalen in Vlaanderen. De praktijkervaring toont ons dat kinderen steeds meer afhaken bij het lezen van boeken. Waarom? Hoe komt dat? Hoe krijgen we de kinderen terug aan het lezen? Dat zijn vragen die leerkrachten heel hard bezighouden en waar dit onderzoek dan ook over zal gaan. Alle resultaten hiervan zullen te lezen zijn in deze bachelorproef.

Om de resultaten begrijpend lezen omhoog te krijgen, moet gewerkt worden aan lezen bij de leerlingen. Hierin kan gewerkt worden aan leesbegrip en leesplezier. In deze bachelorproef werd gekozen om de focus te leggen op het leesplezier. De praktijk toont ons dat hier veel te weinig rond gewerkt wordt. De focus ligt veel vaker op het begrijpen van teksten dan op het plezier in lezen. Hoe zorgen we dat de focus ook op het plezier komt te liggen? Waarmee moeten we rekening houden bij een les rond leesplezier? Hoe krijg je leerlingen aan het lezen? Hoe zorg je dat leerlingen niet afhaken tijdens het lezen van een boek? Dit zijn vragen waarop in deze bachelorproef een antwoord te vinden zal zijn.

Er werd gekozen voor de doelgroep tweede graad lager onderwijs, dit omdat onderzoek uitwijst dat kinderen in de tweede graad heel vaak beginnen af te haken bij het lezen van boeken. In de eerste graad wordt lezen nog maar aangeleerd en is er vaak nog veel enthousiasme rond de vaardigheid. In de tweede graad verandert dit enthousiasme (ik kan lezen) in een soort teleurstelling (ik moet lezen). Als de leerlingen in de tweede graad al afhaken, is het veel moeilijker om de leerlingen in de derde graad het leesplezier nog bij te brengen. We moeten dat enthousiasme uit de eerste graad omzetten in plezier in de tweede graad. Zo kunnen de leerlingen dat plezier verder onderhouden en meedragen in de derde graad.

Ook is er voor gekozen om de website 'Boekenzoeker' sterk naar boven te laten komen in deze bachelorproef. Hier wordt in een volledige deelvraag aandacht aan gegeven. Het is een website waar veel leerkrachten al van gehoord hebben, maar waarvoor staat deze website juist? Kunnen we deze website inzetten in het bevorderen van het leesplezier? Is deze website een hulpmiddel voor de leerlingen of voor de leerkracht? Wat kun je er allemaal mee doen? Wat zijn de troeven van de website? Om als leerkracht deze website effectief in te zetten, moet je natuurlijk weten waarom je dit zou inzetten. De praktijk toont ons dat leerkrachten hun tijd zo efficiënt mogelijk willen invullen. Er is zoveel waar een leerkracht aandacht aan moet geven, dat ze alleen een website inzetten als ze overtuigd zijn dat hiermee de doelen worden bereikt. Voldoet deze website daaraan? Dit wordt allemaal uitgezocht in deze bachelorproef.

1.2 De probleemstelling

Uit onderzoek en de onderwijspraktijk blijkt dat kinderen steeds minder graag fictie lezen, terwijl er ook boeken over paarden, free running, voetbal,... bestaan. Deze bachelorproef gaat dieper in op leesbevordering en de website 'Boekenzoeker', aangezien leesmotivatie en leesplezier de motor zijn tot leessucces. Hoe beter leerlingen lezen, hoe liever ze zullen lezen, waardoor ze weer meer willen lezen.

Als er gekeken wordt naar de laatste PIRLS resultaten en als deze resultaten vergeleken worden met eerdere PIRLS resultaten dan zien we een sterke daling van het niveau begrijpend lezen. Hoe kunnen we een verdere daling van het niveau begrijpend lezen tegengaan? Hoe kunnen we leesplezier hiervoor inzetten? Dit zijn vragen waar het hele onderwijs mee bezig is. Daarnaast toont de praktijk ons dat veel leerlingen niet écht graag boeken lezen. Leerlingen doen dit omdat het moet in de klas. Als leerlingen thuis een boek lezen, is het vaak omdat dit van hen verwacht wordt en er een boekopdracht aankomt.

Motivatie is een term die in het onderwijs vaak naar boven komt. Gemotiveerde leerlingen bereiken altijd meer. Het ruime aanbod in boeken is niet meer voldoende om leerlingen te motiveren. Er moeten vanuit de leerkracht meer stappen gezet worden om de leerlingen te overtuigen dat er ook boeken zijn die bij hen passen. Er moet uitgezocht worden welke boeken welke leerling motivatie geeft om te lezen. Ook moet uitgezocht worden hoe we de motivatie in het algemeen omhoog kunnen halen. Motivatie is een kernwoord in het onderwijs, en dus ook in deze bachelorproef.

1.3 Onderzoeksvraag

Via deze motivatie en probleemstelling is onderstaande onderzoeksvraag opgesteld. Op basis van deze onderzoeksvraag werden onderstaande deelvragen opgesteld.

Hoe kan je het leesplezier van kinderen uit de 2de graad lager onderwijs met behulp van 'Boekenzoeker' verhogen?

1.3.1 Deelvragen en doelstellingen

Deze onderzoeksvraag wordt verder opgesplitst in onderstaande deelvragen:

- *Wat is leesplezier?*
  - Ik beschrijf wat het begrip leesplezier inhoudt.
  - Ik beschrijf welke soorten motivaties er zijn.
  - Ik beschrijf wat er verwacht wordt op schoolniveau.
  - Ik beschrijf welke tools er al bestaan om hiermee aan de slag te gaan.
  - Ik beschrijf hoe je met kinderen het best praat over boeken.
- *Is er een verband tussen de competentie van begrijpend lezen en leesplezier?*
  - Ik beschrijf de resultaten van verschillende onderzoeken.
  - Ik beschrijf welke conclusies de PIRLS resultaten en het onderzoek hier rond met zich meebrachten.
- *Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?*
  - Ik beschrijf de beginsituatie in lezen van leerlingen uit de tweede graad lager onderwijs.
  - Ik beschrijf welke soorten lezers er bestaan.
  - Ik beschrijf hoe een school lezen moet zien.
  - Ik beschrijf het verschil tussen genders en geslachten en wat het verband is met lezen.
- *Wat is 'Boekenzoeker'?*
  - Ik beschrijf wat 'Boekenzoeker' is.
  - Ik beschrijf hoe de website werkt.
  - Ik stel een interview op en nodig iemand uit die deze vragen zal kunnen beantwoorden.

1.4 Methodologie

Vooreerst focust het actieonderzoek op een literatuurstudie waarin bronnen worden geraadpleegd om een antwoord op de onderzoeksvraag en de deelvragen te bieden. Interviews zullen de situatie in het werkveld toelichten. Ten slotte zal een praktijkluik ons handvaten bieden om tot leesplezier te komen bij leerlingen.

1.4.1 Onderzoeksstrategie

Bij een actieonderzoek hoort een vraag vanuit de praktijk. Deze werd volledig omschreven in de inleiding en in de probleemstelling.

Daarna is het de bedoeling om zoveel mogelijk informatie te verzamelen. Dit wordt gedaan via een brede literatuurstudie en een bevraging van het werkveld.

Met deze informatie wordt dan een interventie opgezet. Deze interventie zal zijn plaats krijgen in het praktijkonderdeel van deze bachelorproef.

De laatste stap is dan het bijsturen van deze interventie. Ook deze stap zal verwerkt worden in het uiteindelijke praktijkgedeelte.

1.4.2 Onderzoeksmethodes per deelvraag

- *Wat is leesplezier?*
  - Onderzoeksmethode: bronnenonderzoek – literatuurstudie
- *Is er een verband tussen de competentie van begrijpend lezen en leesplezier?*
  - Onderzoeksmethode: bronnenonderzoek – literatuurstudie
- *Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?*
  - Onderzoeksmethode: bronnenonderzoek – literatuurstudie
- *Wat is 'Boekenzoeker'?*
  - Onderzoeksmethode: bronnenonderzoek – literatuurstudie en interview

2. Literatuuronderzoek

In het literatuuronderzoek wordt eerst beschreven wat leesplezier is. Daarna wordt er gekeken of er een verband is en wat dan juist dat verband is tussen de competentie begrijpend lezen en het leesplezier. Daarna wordt er verder ingezoomd op de redenen waarom kinderen mogelijk afhaken bij het lezen van boeken. Als laatste wordt de website 'Boekenzoeker' grondig beschreven en uitgelegd.

2.1 Wat is leesplezier?

Hieronder volgen een paar definities.

"De mate waarin een leerling plezier beleeft aan het lezen van boeken." (Les in taal, z.j., paragraaf 1)
"plezier in het lezen, leesgenot" (web woordenboek, 2021, paragraaf 1)

Leesplezier is niet alleen voor de lessen taal belangrijk. Ook voor alle andere lessen komt dit van pas. Door leesplezier zullen leerlingen sneller en makkelijker teksten lezen. Ook in de lessen geschiedenis, in de lessen rekenen,... moeten de leerlingen teksten lezen en begrijpen. Een leerling kan bijvoorbeeld in de lessen rekenen een vraagstuk veel beter oplossen als hij het vraagstuk beter begrijpt. (begrijpend-lezen-oefeningen.nl, sd) Iemand heeft veel minder kansen om te slagen in zijn studie als hij of zij niet vlot kan lezen. Het is iets dat zelfs buiten de schooluren zeer belangrijk is. Zowel in de supermarkt als op het werk moet er vaak gelezen worden. Als iemand niet kan lezen, verlaagt dit de levenskwaliteit enorm. Daarom is leren lezen en veel lezen zo belangrijk. (leesplezier.be, sd)

2.1.1 Lezen moet je leren

Mensen worden niet geboren als lezers. Lezen is een activiteit die mensen van nature niet leuk vinden. Hierdoor is de leesopvoeding zeer belangrijk. De ouders spelen hier een zeer belangrijke rol in. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019) Als ouders positief staan tegenover boeken, is er een grote kans dat dit een positief effect zal hebben op hun kind. Hieronder verstaan we dat een kind zijn ouders ziet lezen, de ouders hun kind voorlezen van jongs af aan,... Ook een bezoekje brengen aan de bib of praten over boeken bevorderen dit. De kans dat een kind graag boeken zal lezen is vijf keer groter als de ouder vaak boeken leest/voorleest in het bijzijn van het kind. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019) (leesplezier.be, sd)

De aanleg voor lezen speelt ook een rol. Dit heet leescompetentie. Slechte concentratie of hoe moeilijk iemand het vindt, zijn factoren die hierin op een negatieve manier inspelen. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019)

Lezen is zeer belangrijk. Vaak lezen omdat dit leuk gevonden wordt, zorgt ervoor dat de lees- en taalvaardigheid omhoog gaat. Hierdoor leidt vaak lezen voor het plezier indirect tot betere schoolprestaties en zelfs tot betere kansen in de samenleving. Ook komt daar nog eens bij dat als iemand vaak leest, deze persoon leesvaardiger wordt en hij hierdoor steeds meer zal gaan lezen. Hierdoor blijven de lezers lezen en blijven ze groeien in de vaardigheid. Dit wordt de positieve leesspiraal genoemd. Iemand die weinig leest, ziet die vaardigheid juist afnemen waardoor die de motivatie om te lezen alleen maar meer verliest. Om ervoor te zorgen dat de spiraal zijn positief karakter behoudt, moeten we dus de leerlingen stimuleren om voor hun plezier te lezen. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019)

"Motivatie is de energiecentrale van de lerende mens" (Frans Ottenhof en Gerard Rozing, 2018, p. 118)

Volgens onderzoek lezen kinderen die graag lezen over het algemeen beter. Het verband tussen het leesgedrag en de leesvaardigheid is erg groot. Wel wijst het onderzoek uit dat hoe veel er gelezen wordt er minder toe doet. Of er nu een halfuur op een dag of twee uur op een dag gelezen wordt, is hierdoor minder van belang. 10 minuutjes lezen op een dag in het 3de leerjaar blijkt al genoeg om hier de voordelen uit te halen. (Stichting Lezen, 2021)

2.1.2 Intrinsieke motivatie

Er zijn twee soorten motivaties die hier een effect op hebben. Extrinsieke motivatie is er als de leerling/het kind van buitenaf (buiten zichzelf) gemotiveerd wordt om, in dit geval, te lezen. Bijvoorbeeld als ze moeten lezen van de juf of als ze hier een beloning voor krijgen. Intrinsieke motivatie is daar het tegenovergestelde van. Een kind dat intrinsiek gemotiveerd is, leest omdat hij of zij dit zelf wil. Omdat hij of zij dit leuk of interessant vindt. Een ander woord voor intrinsieke motivatie is autonome motivatie. (Bequoye, 2020)

Bij kinderen die zelf willen lezen, die dus uit zichzelf leesplezier hebben, heeft het veel lezen en willen lezen dus een positieve invloed. Maar hoe zorgen ouders er nu voor dat hun kind intrinsiek gemotiveerd wordt? Hier bestaat een theorie over. De **zelfdeterminatietheorie**. In 2020 legde Simon Bequoye van 'Iedereen Leest' dit ons uit. Deze info is aangevuld met Ottenhof en Rozing die het boek 'Wat doen goede leraren anders' schreven in 2018. In deze theorie staat hoe intrinsieke motivatie bevordert kan worden. Dit kan dus onder andere bij het lezen. Deze theorie werkt met **ABC**. Dit zijn drie psychologische basisbehoeften. De A staat voor **autonomie**. Kinderen kiezen graag zelf wat ze lezen en hebben graag eigen inbreng in hun leesproces (wanneer ze lezen, wat ze lezen,...). De leerlingen moeten hier verantwoordelijkheid in krijgen. Laat ze zelf hun eigen opdracht bij het boek kiezen. Misschien zijn ze gemotiveerd als ze niet verplicht zijn het volledige boek te lezen? De B staat voor **verbondenheid**. Verbondenheid tussen kinderen onderling of tussen een volwassene en een kind. Verbondenheid door erover te praten, samen een boek te kiezen, door samen te lezen,... Ook verbondenheid met het boek dat ze lezen is belangrijk. Er wordt hier een flow gecreëerd: de leerlingen vergeten de tijd tijdens hun taak. De C staat voor **competentie**. Hoe meer kinderen lezen, hoe beter ze dit kunnen. Dingen die iemand beter kan, doet hij ook liever. Succeservaringen zijn hierbij nodig. Ook moet het boek passen bij het leesniveau van de persoon. Er moet een boek gekozen worden dat net boven hun eigen leesniveau ligt, zodat er hier meer uitdaging in gevonden wordt, maar het mag ook niet te moeilijk zijn. Het boek moet hen uitdagen, ze moeten het gevoel hebben dat ze iets hebben geleerd. (Bequoye, 2020) (Ottenhof & Rozing, 2018) Of een kind intrinsiek of extrinsiek gemotiveerd is, hangt af van het vak of de opdracht. Wel is er meestal een voorkeur. Extrinsieke motivatie bevordert slecht gedrag, zoals een taak overschrijven of iemand anders je taak laten maken. Daarnaast is extrinsieke motivatie zeer slecht voor de creativiteit. (Ottenhof & Rozing, 2018)

2.1.3 Op schoolniveau

In de klas (en op school) een leesbevorderend klimaat hebben is cruciaal om de leesmotivatie en leesvaardigheid te verhogen bij de leerlingen. Belangrijk hierbij is een leesbeleid dat goed uitgewerkt is en die de groei van de leerlingen hierin, systematisch, in kaart brengt. Kris Van den Branden (een docent aan de KU Leuven in taalkunde) heeft hierin zes belangrijke bouwstenen ontdekt. Het beleid

moet: structureel, strategisch, in dialoog, schoolspecifiek, samenhangend en doelgericht zijn. Hieronder worden bovenstaande begrippen nader toegelicht. Om het leesbeleid **structureel** te maken zorgt een school dat er één visie is. Kijk naar acties en doelen die men wil bereiken, zowel op korte, als op lange termijn. Zorg ook dat er met het schoolteam aandacht is voor nieuwe inzichten en onderzoeken op het vlak van leesbeleid. **Strategisch** wil zeggen dat er over alle stappen goed wordt nagedacht. Wanneer, met wie en hoe het ingezet wordt zijn hierbij de belangrijkste aandachtspunten. Ook het systeem evalueren en reflecteren en hierop bijsturen, zijn zeer belangrijk. Doe dit ook **in dialoog**. De leerkracht doet dit niet alleen. Vergeet hierbij de bredeschoolpartners ook niet. Hiermee worden mensen en instanties bedoeld zoals bijvoorbeeld de plaatselijke bibliotheek, de ouders en grootouders, de boekenwinkel, jeugd auteurs, 'Iedereen Leest',... Doe dit ook **schoolspectief**. Betrek het volledige team erbij en denk na over hoe dit kan uitgewerkt worden door de hele school. Denk ook na over hoe je dit zichtbaar kan maken door de hele school... Doe dit **samenhangend**. Zorg dat de visie samenhangt met de doelen. Zorg dat de leerlijn over de leerjaren heen doorloopt. Als laatste aandachtspunt moet dit **doelgericht** zijn. Zorg dat er doelen zijn op leerlingniveau, klasniveau en op schoolniveau. (Vansteelandt, Rogiers, Van Keer, & Van Tilburg, sd)

Uiteindelijk kan iedereen 'lezen' als leuk ervaren. Maar hiervoor moeten leerlingen kennis maken met verschillende genres en onderwerpen. Hierdoor kunnen bepaalde voorkeuren ontwikkeld worden. Ook de manier waarop iets geschreven is, kan gaandeweg in hun voorkeuren opgenomen worden. Daarnaast is de keuze van de moeilijkheidsgraad van het boek zeer belangrijk. Een te moeilijk boek zorgt ervoor dat de leerling gefrustreerd en ontmoedigd wordt. Dit zorgt er uiteindelijk voor dat de leerling afhaakt. Een te gemakkelijk boek zorgt ervoor dat de leerling niets bijleert. Soms verliezen de leerlingen hierdoor zelfs hun motivatie. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019)

2.1.4 De leescyclus

Om leerkrachten te helpen hun lessen op te bouwen bestaat er een model genaamd '**de leescyclus**'. Deze kan teruggevonden worden in Bijlage A: Leescyclus. In het midden van dit model staat 'de lezer'. In dit geval zijn dit de leerlingen. Zij staan centraal. Om hen draait het allemaal. Rond 'de lezer' staan vier fasen. Deze hebben volgende benamingen: inspireren, kiezen, lezen en verdiepen. Dit zijn vier fasen die in de lessen verwerkt moeten zitten. Bij welke fase er begonnen wordt kan variëren. Ook kunnen fasen soms samenvallen, vooral bij de inspiratiefase en de keuzefase is dit soms zo. Wat betekenen de vier fasen nu? **De inspiratiefase:** Hier is het de bedoeling dat de interesse en motivatie gewekt worden bij de leerling. De leerlingen worden er enthousiast door. Hier speelt de leerkracht een zeer belangrijke rol. Sommige leerlingen hebben nog geen positieve leesattitude en zetten hier hun eerste stap. Lezen is voor hen niet ontspannend, maar iets dat opgelegd wordt door school. De leerlingen moeten geprikkeld worden. Zo leren ze de wereld van de boeken kennen en raken ze er ook in geïnteresseerd. De leerlingen die wel al een positieve leesattitude ontwikkeld hebben, moeten gemotiveerd blijven. De leerkracht moet zijn liefde voor boeken proberen over te dragen op de leerlingen. **De keuzefase:** Hierin leert de lezer zichzelf beter kennen. Welke boeken lees ik graag? Dit is een cruciale fase. De juiste leerling moet het juiste boek op het juiste moment kiezen. De leerlingen moeten hierin begeleid worden zodat ze zichzelf als lezer leren kennen. Daarnaast worden de leerlingen geholpen om het juiste boek te kiezen. Voor deze fase moeten leerkrachten een beetje op de hoogte zijn van de actuele boeken. Ook moeten de voorkeuren van de leerlingen in kaart

gebracht worden. Als er een hype rond een boek is, moet deze ook opgevangen worden en in de klas binnengetrokken worden. Dit kan een kans zijn om bij enkele leerlingen de positieve leesattitude te ontwikkelen. Als er een hype ontstaan is rond boeken met een te laag leesniveau moet er even de tijd genomen worden om te kijken waarom deze boeken zo populair zijn. Misschien is er een ander boek die hier ook aan voldoet? Laat de leerlingen in deze fase ook zelf nadenken over welke boeken ze leuk vinden. Ga hier eventueel met de leerlingen over in gesprek. Om het gesprek aan te gaan kan er gevraagd worden naar hun favoriete boek of het boek dat ze laatst gelezen hebben. Bij leerlingen die niet graag lezen, vaak de zwakkere lezers, kan er eventueel aan de slag worden gegaan met serieboeken. Doordat een aantal zaken steeds herhaald worden, kunnen ze zich beter focussen op de details. Ook de voorspelbaarheid maakt het voor hen gemakkelijker. Bij leerlingen die moeite hebben om zich te concentreren, moet er gekozen worden voor boeken die steeds spannende of verrassende elementen bevatten. Zo kunnen ze de concentratie beter en langer vasthouden. Ook een sterk plot is voor hen belangrijk. De boeken van Harry Potter zijn een voorbeeld hiervan. In **de leesfase** leest de leerling het boek die gekozen werd. Hier moet het leesplezier echt aanwezig zijn om de motivatie om verder te lezen hoog te houden. In het beste geval komen de leerlingen hier in 'de flow'. 'De flow' is een toestand waarin iemand zich kan bevinden. Als iemand in 'de flow' zit, is deze persoon alleen nog maar geboeid door wat hij aan het doen is en vergeet hij alles om zich heen. Om dit te bereiken moet de lezer genieten van het lezen. De lezer moet binnentreden in het verhaal. De plek waar het boek gelezen wordt, kan hier een belangrijke factor in spelen. Lezen als gemeenschappelijke activiteit in de klas is hier vaak afleidend. Afleiding is dan dichterbij dan de leerkracht denkt. De leerlingen hebben een rustige omgeving nodig. Ook hebben ze voldoende leestijd nodig, zo kunnen ze zich beter verdiepen in het verhaal. In **de verdiepingfase** verdiept de leerling zich in het boek door hier een opdracht rond te maken. De cirkel rond 'de lezer' bestaat uit een stippellijn. Dit staat voor wederkerigheid tussen de vier fasen en de lezer. De lezer is de motor van het geheel. Deze wordt gevoed door de ervaringen die hij of zij opdoet tijdens de fasen van de leescyclus. Deze laatste fase is ook een creatieve fase. De leerling vat hier het boek in samen, kan zijn mening over het boek geven,... Differentiatie in de opdracht die gegeven wordt is hier zeer belangrijk. Geef de leerlingen in deze fase de ruimte om na te denken en zich te uiten aan de hand van een zelfgekozen opdracht. Zorg dat de leerling bij deze opdracht intrinsiek gemotiveerd is en dat de opdracht toch uitdaagt. Als deze fase goed uitgevoerd wordt, ervaart de leerling meer leesplezier en zit hij of zij in een opwaartse spiraal. Ook geeft deze fase meteen de aanleiding voor de nieuwe inspiratiefase. Hierdoor kan de cyclus terug opnieuw beginnen. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019)

2.1.5 Meervoudige intelligentie

Gardner bracht in 1983 de theorie van de meervoudige intelligentie uit. Volgens deze theorie zijn er acht intelligenties en is elke leerling ook in bezit van elke intelligentie. Wel zitten hier grote persoonsgebonden verschillen in, hoe getalenteerd iemand is in elke intelligentie verschilt al vanaf heel jonge leeftijd. Dit is belangrijk bij het leren. Hierdoor moet de leerkracht zicht hebben op de intelligenties en de focus leggen op meerdere intelligenties. Intelligenties kunnen beter worden, maar kunnen ook verwaarloosd worden. De 8 intelligenties zijn de volgende:

- taalkundig (zijn goed in alles wat te maken heeft met spreken of schrijven),
- beeldintelligentie (door dingen visueel te tonen, wordt de gesproken uitleg beter begrepen),
- lichaamsintelligentie (zetten hun eigen lichaam in om beter te leren),
- muzikale intelligentie (gebruiken ritme, liedjes of raps om de les te leren),
- mensenintelligentie (kunnen goed samenwerken of leren vanuit een probleem),

- zelfintelligentie (betrekken hun eigen gevoelens in de les),
  - logische intelligentie (zijn goed in logisch nadenken, werken met cijfers, berekeningen en grafieken),
  - natuurintelligentie (maken gebruik van verschijnselen in de natuur, levende wezens en zijn zich ecologisch heel bewust).
- (Ottenhof & Rozing, 2018)

2.1.6 Praten over boeken met kinderen

De eerste fase in het proces speelt zich al af voordat de kinderen een boek gekozen hebben. Om een boek te kunnen kiezen, moeten kinderen weten welke boeken ze leuk vinden. In de eerste fase wordt er hierover nagedacht. Er wordt gepraat over leeservaringen die de leerlingen in het verleden opgedaan hebben. Leerlingen die goede leeservaringen hebben, willen hierover praten. Leerlingen die zeer goede leeservaringen hebben, hebben zelf de drang om hierover te praten. (Chambers, 2002)

Als kinderen boeken zoeken willen ze grasduinen. Hiervoor moet er tijd gemaakt worden. Dit is belangrijk om een goed boek te vinden. (Chambers, 2002)

Praten over boeken tijdens en na het lezen van het boek is belangrijk. Chambers wijst erop dat vooral het plezier in lezen centraal moet staan. Wat het verhaal voor hen betekent, is een belangrijk onderdeel hiervan. Hier kunnen dus ook geen foute antwoorden gegeven worden. Laat dit gesprek ook natuurlijk verlopen, ga in op reacties en antwoorden van leerlingen. (Chambers, 2002)

Chambers onderscheidt in zijn boeken drie soorten vragen om een gesprek over boeken te voeren met kinderen. Als eerste zijn er de **basisvragen**. Dit gaat over de eerste indruk. Het zijn geen moeilijke vragen. Het verhaal wordt op gang gebracht. Daarnaast zijn er de **algemene vragen**. Dit gaat over de verwachtingen. Het boek wordt vergeleken met anderen boeken en er wordt dieper ingegaan op de beleving van het verhaal. Ten slotte zijn er nog de **specifieke vragen**. Dit gaat meer over details van het verhaal, zoals het hoofdpersonage, waar het verhaal zich afspeelt,... (Ringoet, 2019-2020)

2.2 Is er een verband tussen de competentie van begrijpend lezen en leesplezier?

Soemer en Schiefele (2018) onderzochten dit verband van het 1ste tot en met het 3de leerjaar. Ze hebben voor dit onderzoek begrijpend lezen opgesplitst in drie delen: begrijpen van woorden, begrijpen van zinnen en begrijpen van teksten. In alle drie de delen vonden ze een verband tussen het begrijpend lezen in het 1ste leerjaar en intrinsieke motivatie voor lezen in het 3de leerjaar. Hoe goed kinderen begrijpend kunnen lezen in het 1ste leerjaar voorspelt het niveau van de intrinsieke motivatie in het 3de leerjaar. Dit gebeurt zowel direct als indirect via de leesfrequentie in het 2de leerjaar. Hier leidt de vaardigheid tot motivatie. Omgekeerd kan dit eventueel ook, maar bij deze jonge kinderen is dit pad veel minder stabiel. Het zou hier gaan om kortere perioden. (Houtveen, van Steensel, & de la Rie, 2019)

Guthrie e.a. (2007) onderzochten bij 31 leerlingen uit het 4de leerjaar of het niveau van leesvaardigheid over een periode van vier maanden (september-december) werd voorspeld door verschillende delen van leesmotivatie. Ze hebben dit onderzocht met een motivatievragenlijst en semigestructureerde interviews. In dit laatste werden er vragen gesteld over hun motivatie voor boeken die ze zelf meebrachten. Hierdoor hebben ze leesmotivatie ingedeeld in vijf typen motivatie: interesse, betrokkenheid, waargenomen controle (bijvoorbeeld de behoefte om zelf boeken te

kiezen), zelfeffectiviteit (vertrouwen in eigen bekwaamheid) en sociale motivatie (bijvoorbeeld praten met anderen over boeken). Uit de resultaten bleek dat leesvaardigheid werd voorspeld door interesse, betrokkenheid en waargenomen controle. De resultaten toonden dat motivatie leidt tot vaardigheid, maar omgekeerd bleek dit niet zo te zijn. (Houtveen, van Steensel, & de la Rie, 2019)

Uit de meeste onderzoeken blijkt dat er een wederkerige relatie bestaat tussen leesmotivatie en leesvaardigheid. Soms is dit echter niet zo. Meestal blijkt dan dat vaardigheid leidt tot motivatie. De oorzaak hiervan kan volgens sommige onderzoekers methodologisch verklaard worden. Daarnaast speelt het leesniveau van de leerling mogelijk ook een rol hierin. Wellicht bestaat deze wederkerigheid pas vanaf een voldoende niveau van leesvaardigheid. De onderzoekers besluiten dat het zinvol is om tegelijkertijd te investeren in leesvaardigheid als in de leesmotivatie. (Houtveen, van Steensel, & de la Rie, 2019)

Er is ook een onderzoek gedaan naar de relatie tussen leesplezier, zelfbeeld, leesgedrag en leesvaardigheid voor Duitsland, Nederland en Vlaanderen. Leesplezier blijkt hieruit positief samen te hangen met de competentiebeleving. We kunnen hieruit besluiten dat leerlingen die veel plezier hebben in lezen ook competentier zijn in lezen. Hierbij komt ook dat het onderzoek uitwijst dat deze leerlingen minder moeilijkheden ervaren bij het lezen. Daarnaast blijkt dat alles positief samenhangt met de leesactiviteiten die de leerlingen uitvoeren. Als laatste zien we dat de leesprestaties samenhangen met leesplezier, zelfbeeld en leesgedrag. (Dood, Gubbels, & Segers, 2020)

Uit al deze bronnen en onderzoeken kunnen we dus besluiten dat er een verband is tussen de competentie van begrijpend lezen en leesplezier.

2.2.1 Wat maakt nu een verschil in het niveau begrijpend lezen volgens PIRLS?

PIRLS staat voor Progress in International Reading Literacy Study. Het is een onderzoek dat internationaal afgenomen wordt. Deze test gaat specifiek over de prestaties in het begrijpend lezen. Deze onderzoeken gaan om de vijf jaar door. Dit wordt altijd afgenomen bij kinderen uit het 4de leerjaar. (Vlaanderen, sd)

In 2016 waren er voor het laatste PIRLS onderzoeken. De resultaten voor Vlaanderen in 2016 zijn vergeleken met de resultaten voor Vlaanderen in 2006. Wat zorgt nu voor de grote verschillen in het niveau begrijpend lezen en dus ook voor de verschillen in de PIRLS resultaten? Meisjes scoren gemiddeld beter dan jongens. Ook het opleidingsniveau van de ouders van de leerling heeft een invloed. Hoe hoger dit opleidingsniveau is, hoe beter het begrijpend lezen bij het kind. Daarnaast zorgen ook de geletterdheidsactiviteiten die uitgevoerd werden door de ouders met hun kinderen in de voorschoolse periode voor grote verschillen tussen de kinderen. Een volgend verschil is er door de hoeveelheid boeken die thuis aanwezig zijn. De instructiemethodes die de leerkracht hanteert, maken op zich niet veel verschil. Alleen het demonstreren of aanleren van de 'snelle' leesstrategieën (bv. een tekst diagonaal lezen) maakt een verschil, maar dit is een negatief verschil. Luidop laten lezen, in stilte laten lezen, nieuwe woordenschat aanleren,... zorgen niet voor een verschil. Als je als leerkracht té eenzijdig of onevenwichtig aandacht geeft aan het technisch lezen of aan het leesplezier, werkt dit ook contraproductief. Je moet hier als leerkracht een evenwicht vinden. Weet ook dat in de 2de graad lager onderwijs de verschuiving van meer technisch lezen (1ste graad) naar meer begrijpend lezen (3de graad) tot stand komt. Let hier wel op dat het tempo verschilt van leerling tot leerling. Weet ook dat deze twee begrippen niet kunnen losgekoppeld worden van elkaar. Leesplezier ondersteunt het technisch lezen. Anderzijds moet de leerling technisch leesvaardig zijn om leesplezier te kunnen ontwikkelen. Als de leerling technisch zwak leest, ervaart de leerling meer drempels om met plezier te lezen. In Vlaanderen gaan de resultaten tussen 2006 en 2016 achteruit in zowel het technisch lezen als in het leesplezier. Ook merken we dat leesplezier soms onterecht in

verband wordt gebracht met vrijblijvendheid. Leesplezier gaat over veel meer dan dat. Het gaat over het bevorderen van leesmotivatie, over kinderen die tonen hoe interessant boeken zijn. (Tielemans, Vanlaar, Van Damme, & De Fraine, 2019)

2.3 Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?

De ontleding is vooral toe te schrijven aan twee factoren. Enerzijds worden mensen geleefd door sociale media en digitale middelen. Men leest hierdoor voornamelijk korte teksten. Hierbij is minder concentratie nodig en kan men zich steeds minder concentreren op langere teksten. Daarnaast is men veel sneller afgeleid door deze sociale media en digitale middelen. Anderzijds geloven leerkrachten steeds minder in het nut van literaire teksten te lezen. Ze geloven vaak dat films een goede vervanging zijn voor, de vaak saaier, boeken. Leerkrachten moeten vanaf het basisonderwijs uitdragen dat lezen belangrijk is. De leesattitude moet zo verhoogd worden. Leerkrachten moeten op de hoogte zijn van nieuwe boeken die uitkomen en moeten in gesprek gaan met kinderen over boeken. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

In de 1ste fase moet de motivatie om boeken te gaan lezen omhoog gaan. Hiervoor wordt er ingezet op leesplezier. Daarna wordt gewerkt naar de verdieping van de leesbeleving en naar de ontwikkeling van de literaire competentie. Om de motivatie omhoog te krijgen, zou voorlezen een kernactiviteit moeten zijn. Elke dag een 10-tal minuten voorlezen door de leerkracht aan de leerlingen heeft al effect. Voorlezen heeft oefening nodig. Als de kinderen afhaken tijdens het verhaal, is dit geen goed teken. Meestal is het tempo de boosdoener. Indien de leerkracht niet vaak voorleest, wordt er vaak te snel gelezen. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

De aanpak om kinderen te laten lezen staat of valt met hoe de leerkracht ervoor staat. Een leerkracht die niet leest, zal zijn leerlingen hier dan ook veel moeilijker enthousiast voor krijgen. De leerkracht moet kennis hebben van de jeugdliteratuur. Als de leerkracht geen lezer is, dan zal eerst hieraan gewerkt moeten worden. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

2.3.1 Beginsituatie leerlingen leerjaar 3 en 4

Kinderen krijgen in de 2de graad meer interesse in de verschillende genres boeken. De leerlingen laten zich nog leiden in hun keuze door de leerkracht. Het voorlezen van verhalen kan bij hen echt het verschil maken. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

Leerlingen in het 3de leerjaar ontdekken de wereld. Avonturenverhalen zijn vaak hun ding. Ze vergelijken de werelden met elkaar. De AVI leesniveaus variëren tussen M4 (midden 4), E4 (eind 4), M5 (midden 5) en E5 (eind 5). Kinderen met het niveau M4 moeten meer moeite doen om boeken te lezen. Let dus ook op het leesniveau bij het kiezen van boeken. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

Leerlingen in het 4de leerjaar lezen graag avonturenverhalen en realistische verhalen. Ze lezen bijvoorbeeld graag boeken die lijken op de games die ze in hun vrije tijd spelen. In deze groep begint de ontleding, ze hebben veel te doen naast het lezen van boeken. Deze kinderen willen vooral verhalen beleven en meegezogen worden in het verhaal. Ook hier moet de leerkracht proberen de leerlingen die moeilijker lezen, die een lager leesniveau hebben, betrokken te houden. De leerlingen zijn al in staat een mening te geven. Een mening geven betekent reflecteren, vraagt woordenschat, je brengt hiermee je tekstbegrip onder woorden. Vanaf 10 jaar vinden ze boeken die aangereikt worden door leeftijdsgenootjes interessant. Ook doen boeken die over de geschiedenis gaan en non-fictie boeken het goed. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

2.3.2 Drie typen lezers

We onderscheiden drie typen tussen de lezers. Als eerste gaat het over de onervaren lezers, daarna gaat het over de incidentele lezers en ten slotte hebben we de ervaren lezers. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

In het 3de leerjaar zijn de onervaren lezers vooral de lezers die ten eerste moeite hebben met technisch lezen en ten tweede degene die van thuis uit geen boeken aangereikt krijgen waardoor ze niet weten welke boeken ze leuk vinden. Voor deze 1ste groep kinderen zijn dunneren boeken met een duidelijke spanningsopbouw goede alternatieven. Daarnaast kan hen een leesmaatje gegeven worden. Voor de 2de groep kinderen is in gesprek gaan het belangrijkste. Wat vinden ze leuk? Zo leren ze dat boeken hierbij kunnen aansluiten. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

In het 4de leerjaar zijn de onervaren lezers zowel de lezers die moeite hebben met lezen, als de niet-lezers. Vooral de tweede groep wordt hier groter. Heb als leerkracht dan best zicht op het boekenaanbod en ken de verhalenstructuur van de boeken die aangeboden worden. Boeken met afbeeldingen aanbieden kan hen helpen. Lees voor uit verschillende genres en praat na over de inhoud. Vergelijk boeken uit dezelfde reeks met elkaar. Zijn ze op dezelfde manier opgebouwd? (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

De incidentele lezers in het 3de en 4de leerjaar zijn de lezers die vaak dezelfde boeken erbij nemen. Praten over boeken kan bij hen een begin zijn om nieuwe boeken te durven nemen. Praat over hoe verhalen zijn opgebouwd en wat het voor iemand kan betekenen. Ook het voorlezen van fragmenten zorgt ervoor dat ze nieuwe genres leren kennen. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

Ervaren lezers uit de 2de graad lezen veel en goed. Het valt hierbij vaak op dat de leerlingen vaak terugkijken naar dezelfde schrijver. Bied als leerkracht ook boeken van andere schrijvers aan. Bekroonde boeken aanbieden is een goed idee. Praat met hen ook over de manier waarop het boek geschreven is en de beelden die het verhaal met zich meebrengt. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

2.3.3 Lezen op school

Lezen mag niet vrijblijvend zijn op school, er moet een doorgaande leeslijn aanwezig zijn. Deze moet lopen vanaf het moment dat de leerlingen op school toekomen tot ze de school verlaten. Specifiek betekent dit dat er leesbevorderingsactiviteiten moeten plaatsvinden en dat lezen als een belangrijk onderdeel van taal wordt gezien. Het is belangrijk dat er rekening gehouden wordt met het plezier dat de lezer moet hebben in het lezen en dat de leerling als lezer centraal staat. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019) Meer informatie over de doorgaande leeslijn in de praktijk is te vinden in het boek 'Waarom zou je lezen' – handboek jeugdliteratuur van Petra Moolenaar en Tonny Meelis-Voorma. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

Als kinderen geen plezier hebben in lezen haken ze af. Om de leerlingen leesplezier mee te geven, moeten ze positieve ervaringen opdoen in het lezen. Zo krijgen ze vertrouwen in hun eigen kunnen. Om de leerlingen dit te geven, moet de leerkracht inzicht hebben in de interesses en leesvaardigheid van alle leerlingen. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019)

Een leescultuur die doorheen heel de school zit verweven is daarnaast ook heel belangrijk. Een school moet de boodschap 'dat lezen belangrijk is' echt uitstralen. Voor ouders en leerlingen moet lezen er gewoon bij horen. Leesroutines helpen hierbij. Zo kan lezen in het lessenrooster een plek

krijgen, kan er vaak aan boekpromotie gedaan worden, kan er regelmatig voorgelezen worden, kan de school meedoen aan leescampagnes,... Vergeet daarbij ook zelf het leesenthousiasme niet uit te dragen, door bijvoorbeeld ook te lezen. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019)

2.3.4 Verschillen tussen de geslachten

Tussen jongens en meisjes zitten er in de hersenen veel verschillen en hierdoor ook in het succes tot lezen. Vooral het tempo waarop de gebieden zich ontwikkelen verschillen. Alles wat te maken heeft met taal ontwikkelt zich sneller bij meisjes dan bij jongens. De ontwikkeling van de taalgebieden van 5-jarige jongens kan vergeleken worden met de ontwikkeling van de taalgebieden bij 3,5-jarige meisjes. Hierdoor zijn meisjes ook eerder in staat om te leren lezen. Tegelijk lopen de jongens hierdoor een achterstand op, waardoor ze lezen ook minder snel leuk zullen vinden. (Van Den Eijnden, 2014)

De linkerhelft van de hersenen is in het algemeen belangrijk voor taal. Bij meisjes/vrouwen is dit sterker ontwikkeld. Ook zien wetenschappers dat jongens voornamelijk de linkerhersenhalft gebruiken tijdens het lezen, terwijl meisjes voornamelijk beide hersenhalften gebruiken. Dit komt door het hormoon testosteron die jongens bezitten en dat hier mogelijk een oorzaak voor is. (Van Den Eijnden, 2014)

Het fonologisch bewustzijn (het zien van structuur in klanken en taalklanken kunnen manipuleren) voorspelt als één van de beste factoren het succes in lezen. Ook hierin scoren meisjes beter dan jongens. (Van Den Eijnden, 2014)

Ook de 'Theorie of mind' zorgt voor verschillen tussen de geslachten. Bij meisjes is dit beter ontwikkeld. Dit betekent dat meisjes gemiddeld genomen beter zijn in al het emotionele: ze leiden makkelijker de emotionele staat, gedachten en intenties van iemand af. Leesvaardigheidstoetsen hebben in grote mate inlevingsvermogen nodig en dit is dus gemakkelijker voor een meisje dan voor een jongen. (Van Den Eijnden, 2014)

Wel moeten we ervan bewust zijn dat niet alle onderzoeken hiernaar correct zijn verlopen, waardoor we dit niet allemaal blind mogen volgen. Ook omdat sommige van deze onderzoeken onterecht van volwassenen meteen naar kinderen worden omgezet. Ook verschilt het kunnen van al deze factoren meer binnen de groepen 'meisjes' en 'jongens', dan tussen deze twee groepen. Hoe goed je bent in lezen wordt door zoveel factoren bepaald dat we niet alleen naar deze factoren mogen kijken. Ook zien we dat de kloof tussen jongens en meisjes vooral bestaat bij de laag presterende kinderen, kinderen uit een lage sociaaleconomische klasse en bij allochtone kinderen. (Van Den Eijnden, 2014)

Het is dus een belangrijk iets om in gedachten te houden, maar er moet niet alleen hiervan uitgegaan worden. Er zijn heel veel andere factoren die ook meespelen. (Van Den Eijnden, 2014)

2.3.5 Verschillen tussen de genders

Wat is het verschil tussen een geslacht/sekse en een gender? Als iemand het over het geslacht/de sekse spreekt, dan gaat dit over de fysieke verschillen tussen jongens en meisjes. Als iemand spreekt over een gender, dan gaat het over sociale verwachtingen en de stereotypes. Er wordt gekeken naar de sociale omgeving. (Van Den Eijnden, 2014)

Als eerste heeft lezen het imago dat het iets is dat vrouwen doen. Dit zorgt meteen al voor mogelijke negatieve effecten voor het leesplezier en voor de leesvaardigheid van jongens. In welke mate dit echt invloed heeft, is nog maar beperkt onderzocht. Wel is er onderzoek gedaan naar het feit of kinderen dit ook zo zien, of zij ook vinden dat hun mama, zus of oma meer leest dan hun papa, broer of opa. Dit bleek inderdaad zo te zijn. En als de man werd aangeduid als degene die het meest leest, is dit vaak ook niet voor ontspanning, maar gaat dit vaak om informatieve boeken. Dit kan sterk meespelen in het feit dat lezen als iets vrouwelijks wordt gezien. Onderzoek van Tepper (2000) ondersteunt dit idee. (Van Den Eijnden, 2014)

“Zo lang jongens het lezen van fictie blijven zien als ‘vrouwelijk’ zullen weinig van hen het een belangrijk onderdeel maken van hun vrijetijdsbesteding.” (Tepper, 2000, p.272)

Ook blijkt een gender invloed te hebben op het soort boeken dat je leest. Meisjes lezen vooral verhalen en gedichten. Jongens lezen vooral strips en informatieve boeken. Meisjes lezen ook vaker over romantiek en vriendschap. Jongens lezen dan weer vaker over sport, oorlog, fantasy/science fiction. (Van Den Eijnden, 2014)

Deze verschillen tussen de genders worden onbewust al vroeg aan kinderen getoond. Jonge kinderen weten vaak al het verschil hierin aan te duiden. (Van Den Eijnden, 2014)

2.4 Wat is ‘Boekenzoeker’?

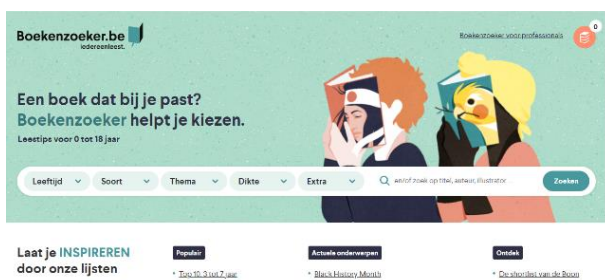
2.4.1 ‘Boekenzoeker’ in het kort

‘Boekenzoeker’ is een website op het internet. Op deze website kunnen kinderen tussen de 0 en 18 jaar terecht voor boekentips op maat. De makers van de website willen kinderen zo verleiden tot het lezen van boeken. De bezoeker van de website kan zoeken op basis van een titel of schrijver maar er kan ook gezocht worden binnen bepaalde categorieën of thema’s die hen interesseren. Het is geen website die recensies schrijft. Het is een instrument dat ingezet kan worden om in het grote boekenaanbod een boek te vinden dat bij het kind/de jongere past. Alle boeken die op deze website staan zijn bij elkaar gezocht door een deskundige redactie. (De Boekenzoeker, 2022)

‘Boekenzoeker’ is voor iedereen toegankelijk. De website vergeet de startende en aarzelende lezers niet. Ook is er een categorie ‘makkelijk lezen’ voor kinderen met leesmoelijkheden en anderstalige nieuwkomers. Zo zijn er ook luisterboeken, stripverhalen, prentenboeken voor oudere kinderen,... te vinden. (L.D., 2022)

2.4.2 Hoe werkt ‘Boekenzoeker’?

Als iemand surft naar de website ‘boekenzoeker.be’ komt die op deze website terecht. Dit is de website van ‘Boekenzoeker’. (De Boekenzoeker, 2022)

In de zoekbalk staan vijf criteria waarop gezocht kan worden. Zoals hieronder te zien is zijn dit: leeftijd, soort, thema, dikte en extra. Bij elke criteria horen enkele keuzemogelijkheden. Hieronder staan alle keuzemogelijkheden. (De Boekenzoeker, 2022)

<p>Dit zijn de keuzemogelijkheden bij leeftijd:</p> <p>Leeftijd Soort Thema</p> <p>☐ 0 ☐ 4 ☐ 8 ☐ 12 ☐ 16</p> <p>☐ 1 ☐ 5 ☐ 9 ☐ 13 ☐ 17</p> <p>☐ 2 ☐ 6 ☐ 10 ☐ 14 ☐ 18</p> <p>☐ 3 ☐ 7 ☐ 11 ☐ 15 ☐ 18+</p>	
<p>Dit zijn de keuzemogelijkheden bij soort:</p> <p>Soort Thema Dikte Extra</p> <p>☐ Aanwijsboeken ☐ Kortverhalen</p> <p>☐ Boeken zonder woorden ☐ Leesboeken</p> <p>☐ Digitale boeken ☐ Liedjes</p> <p>☐ Doeboeken ☐ Luisterboeken</p> <p>☐ Eerste lezersboeken ☐ Prentenboeken</p> <p>☐ Fotoboeken ☐ Speelboeken</p> <p>☐ Gedichten ☐ Strips of graphic novels</p> <p>☐ Informatieve boeken ☐ Voorleesverhalen</p> <p>☐ Kartonboeken ☐ Zoekboeken</p>	<p>Dit zijn de keuzemogelijkheden bij thema:</p> <p>Thema Dikte Extra en/of</p> <p>☐ Afscheid en verlies ☐ Landen en culturen</p> <p>☐ Dieren ☐ Naar bed en slapen</p> <p>☐ Eten ☐ Natuur en milieu</p> <p>☐ Familie ☐ Oorlog</p> <p>☐ Fantasie en Fantasy ☐ School</p> <p>☐ Feesten ☐ Science fiction</p> <p>☐ Filosofie en denken ☐ Spanning en avontuur</p> <p>☐ Geschiedenis ☐ Sport</p> <p>☐ Gevoelens ☐ Verliefd en liefde</p> <p>☐ Gezondheid en lichaam ☐ Voertuigen</p> <p>☐ Grappig ☐ Vriendschap</p> <p>☐ Kleuren en vormen ☐ Wetenschap en techniek</p> <p>☐ Kunst en muziek</p>
<p>Dit zijn de keuzemogelijkheden bij dikte. Om dit te kunnen kiezen, moet je eerst de leeftijd aanduiden:</p> <p>Dikte Extra</p> <p>☐ Dun</p> <p>☐ Medium</p> <p>☐ Dik</p>	<p>Dit zijn de keuzemogelijkheden bij extra:</p> <p>Extra en/of zoek op titel</p> <p>☐ Bekroonde boeken</p> <p>☐ Klassiekers</p> <p>☐ Makkelijk lezen</p> <p>☐ Oorspronkelijk Nederlandstalig</p> <p>☐ Verfilmde boeken</p> <p>☐ Waargebeurd</p>

(De Boekenzoeker, 2022)

Door een keuze te maken binnen elke criteria is er een verrassend aanbod van boeken die bij de keuzes die gemaakt zijn passen. Naast deze keuzemogelijkheden is er ook een zoekveld waarvan gebruik gemaakt kan worden. (De Boekenzoeker, 2022)

Onder de zoekbalk staan ook verschillende lijstjes, samengesteld door de redactie. De lijstjes van de 'top 10' bestaan uit de boeken met de meeste stemmen. (De Boekenzoeker, 2022)

Laat je **INSPIREREN** door onze lijstjes

Populair

- [Top 10: 3 tot 7 jaar](#)
- [Top 10: 8 tot 11 jaar](#)
- [Top 10: 12 tot 15 jaar](#)
- [Top 10: 16 tot 18 jaar](#)

[Alle lijstjes](#)

Actuele onderwerpen

- [Black History Month](#)
- [Beroepen](#)
- [Klimaat](#)
- [Leesjury: de boeken van 2021-2022](#)

Ontdek

- [De shortlist van de Boon](#)
- [Meertalige boeken](#)
- [Boeken voor OKAN](#)
- [De leukste Boekstart-boeken](#)

(De Boekenzoeker, 2022)

Hoe ziet een leestip er nu uit?

[Zet op jouw leeslijst](#)

★★★★★

17 stemmen

[Wat is jouw mening?](#)

Querido | 2017 | 87 pagina's
ISBN: 9789045121055

Deel dit op: [f](#) [t](#) [p](#) [e](#)

Zondag, maandag, sterrendag

[Anna Woltz](#)
[Annet Schaap](#) (ill.)

[Leesboeken](#), [Gevoelens](#), [Vriendschap](#), [Oorspronkelijk](#)
[Nederlandstalig](#), [8 en 9 jaar](#)

Nora is een uitvinder. Haar familie denkt daar echter anders over. Als ze een nieuwe buurjongen krijgt, is ze nieuwsgierig. Maar hij valt tegen. Sep weet alles van de sterren maar wil geen contact met Nora. Ze probeert uit te zoeken wat er mis is met hem. Daarna heeft ze een geniaal plan om hem te helpen.

LEES een stukje

Ik knipte het licht aan en scheen op de muur.

En toen ontdekte ik het.

Laag bij de grond, helemaal in de hoek, zat een luik.

Je kon het bijna niet zien.

De kieren zaten vol met stof.

Misschien was het in geen honderd jaar open geweest.

Misschien wist niemand ervan behalve ik.

Trots keek ik ernaar.

Mijn eigen geheime luik.

En toen hoorde ik een keiharde boink en vloog het luik zo mijn kamer in.

Recht in mijn gezicht.

BELUISTER een stukje

▶ 0:00

Nood aan ondersteuning bij het lezen? Een Daisy-luisterversie van dit boek vind je bij [Luisterpuntbibliotheek](#).

Postcode van je gemeente

[Staat dit boek in jouw bib?](#)

LEES ook deze boeken

(De Boekenzoeker, 2022)

Hierboven staat er een voorbeeld van een leestip. Er is een stukje beknopte info over het boek. Hierbij staat de titel, de auteur, de illustrator, de uitgever, het ISBN-nummer, het aantal pagina's en de cover van het boek. Ook staat er beknopt neergeschreven waarover het boek gaat, geschreven op maat van de kinderen of jongeren. (De Boekenzoeker, 2022)

Bij boeken die bedoeld zijn voor kinderen vanaf 6 jaar staat ook een stukje uit het boek. Als het boek ook beschikbaar is in Luisterpuntbibliotheek kan dit fragment ook beluisterd worden. (De Boekenzoeker, 2022)

Ook staan er een aantal tags. Deze tags tonen in welke categorieën het boek thuishoort. Als er op zo'n tag geklikt wordt, dan staan er meteen een aantal vergelijkbare boekentips. (De Boekenzoeker, 2022)

Onderaan staan er een aantal leestips. Die boeken zijn gekozen doordat ze een soortgelijke stijl, eenzelfde thema, eenzelfde sfeer of eenzelfde auteur hebben. (De Boekenzoeker, 2022)

Ook is er een vakje voorzien om je postcode in te geven. Zo kan er meteen gekeken worden of het boek beschikbaar is in de bibliotheek in de buurt. (De Boekenzoeker, 2022)

Kinderen en jongeren die de boeken gelezen hebben, krijgen ook de mogelijkheid om te stemmen en te reageren. Dit kan gevonden worden bij het boek als er al voldoende stemmen gegeven werden, en als er al gepaste reacties gegeven werden. (De Boekenzoeker, 2022)

De boekentip kan meteen gedeeld worden op alle sociale media. (De Boekenzoeker, 2022)

Als laatste is er ook de mogelijkheid om het boek op een leeslijstje te plaatsen die kan afgedrukt worden. (De Boekenzoeker, 2022)

Meer weten over de website 'Boekenzoeker'? Lees dan zeker het onderdeel 'bevraging werkveld'.

3. Bevraging werkveld

3.1 Aan de slag met 'Boekenzoeker'

Deze informatie komt volledig uit het interview met L.D. L. werkt als kennismedewerker jeugdliteratuur bij 'Iedereen Leest'. 'Boekenzoeker' is het grootste deel van haar takenpakket. Daar doet ze vooral de eindredactie. Dat wil zeggen dat alles dat wordt ingevoerd op 'Boekenzoeker' door haar wordt nagelezen en gepubliceerd. Ook coördineert ze zodat er voldoende boeken toestromen op 'Boekenzoeker'.

Het volledige interview leest u na in Bijlage B: interview L.D. De voorbereiding voor dit interview vindt u in Bijlage C: voorbereiding interview L.D.

3.1.1 Het idee achter 'Boekenzoeker'

'Boekenzoeker' is een leesbevorderingssite. Het is een initiatief van 'Iedereen Leest'. Het idee achter 'Boekenzoeker' is een platform waar jongeren zelf op zoek kunnen gaan naar een boek. 'Boekenzoeker' is geen catalogus. Niet ieder boek staat op 'Boekenzoeker'. Het is ook geen recensiewebsite. 'Boekenzoeker' geeft geen waardeoordeel aan de boeken, behalve dat ze wel worden aanbevolen. Dit wil niet zeggen dat het de beste boeken zijn. Het is vooral een instrument om een divers beeld van 'het boek' te tonen en om de kinderen en jongeren zelf te laten kiezen welk boek ze willen lezen. De slogan van 'Boekenzoeker' is 'Een boek dat bij je past'. Het idee hierachter is dat voor iedere lezer, aarzelende lezers maar ook veel andere soorten lezers, iets op 'Boekenzoeker' staat. (L.D., 2022)

Als je 'Boekenzoeker' opent is er meteen een zoekbalk. De bezoeker kan via eigen gekozen parameters een boek zoeken. Zo kan de doelgroep zelf de keuze maken. (L.D., 2022)

Alles binnen 'Boekenzoeker' is gericht op de doelgroep zelf. Dat wil zeggen dat alle teksten geschreven zijn op maat van de kinderen/jongeren. Bij ieder boek staat een motiverende tekst. Als het een boek is voor een 9-jarige, dan zal de tekst ook aangepast zijn zodat het op maat is van die 9-jarige. Het is de bedoeling dat het kind de tekst zelf begrijpt en zo zelf een keuze kan maken. Ook is het zo dat als het bijvoorbeeld over een dik fantasieboek gaat waar hele lange zinnen of rijke beschrijvingen in staan, het tekstje op 'Boekenzoeker' ook al meer geschreven zal zijn in die literaire stijl. 'Boekenzoeker' wil geen valse beloftes doen. Als het een boek is dat meer aandacht vraagt van de lezer, dan moet dat ook duidelijk zijn. Als het bijvoorbeeld een strip is over hele donkere onderwerpen, dan moet dat ook duidelijk zijn. (L.D., 2022)

Ook staan er op 'Boekenzoeker' themalijstjes, dit omdat 'Boekenzoeker' weet dat dit heel interessant wordt gevonden. Er is bijvoorbeeld een lijst over pesten, een lijst over boeken voor gamers of seriekijkers,... Dit doen ze zodat kinderen/ jongeren die bijvoorbeeld heel graag Harry Potter lezen, maar geen geschikt boek vinden die er een beetje op lijkt, hier misschien toch iets vinden dat ze graag lezen. (L.D., 2022)

3.1.2 Het team achter 'Boekenzoeker'

'Boekenzoeker' ziet er heel neutraal uit, maar er zit een heel divers team van mensen achter. Ze werken met een onafhankelijke redactie. Dat is voor 'Iedereen Leest' heel belangrijk want ze moeten

ervoor zorgen dat hun relatie met de Vlaamse en Nederlandse uitgevers correct is. De redactie werkt met een groep van ongeveer vijftien redactieleden. Deze redactieleden hebben ook allemaal hun eigen achtergrond en interesses. De redactieleden bestaan uit leerkrachten, doctoraatsstudenten, bibliotheekmedewerkers,... Het zijn allemaal mensen die heel veel lezen en die dan daaruit een bewuste keuze gaan maken. Niet ieder jeugdboek dat ze lezen wordt automatisch toegevoegd. Het boek moet iets meer hebben. Zoals eerder vermeld hoeft dit dus niet het beste boek te zijn, het kan ook een ontroerend verhaal zijn of een boek met een heel toegankelijke schrijfstijl. Als de redactie het boek op 'Boekenzoeker' wil plaatsen, schrijven ze er na het lezen van het boek een beschrijving voor. Deze wordt dan doorgegeven aan de eindredactie die het dan online plaatst. Ook wordt er vanuit 'Iedereen Leest' soms een boek toegevoegd. Ze waken erover dat er geen enkele categorie vergeten wordt. Zoals de categorie 'makkelijk lezen'. Deze categorie is bijvoorbeeld voor mensen met dyslexie of anderstalige nieuwkomers. Dat is voor hen een heel belangrijke categorie, maar uit zichzelf groeit deze categorie niet want het is nu eenmaal niet evident om daar boeken voor te vinden. Hiervoor zullen ze dan bewust op zoek gaan naar recent werk die ze hierbij kunnen toevoegen. (L.D., 2022)

Zo wordt de site door twee groepen in stand gehouden en stromen er constant boeken door. Natuurlijk zijn er periodes waarin er meer boeken doorstromen. Als iedereen vakantie heeft gehad, of als het 1 januari geweest is waarop er goede voornemens worden gemaakt, is iedereen terug heel gemotiveerd om veel te lezen. Vanuit de eindredactie wordt alles stapsgewijs toegevoegd. Zo is er een gelijkmatige toestroom aan nieuwe boeken. (L.D., 2022)

3.1.3 Waaraan moeten de boeken voldoen?

Ook wordt er rekening gehouden met acties van 'Iedereen Leest'. Als het binnenkort jeugdboekenmaand is dan zullen de boeken rond het thema van jeugdboekenmaand uiteraard ook op 'Boekenzoeker' komen. Zo is het ook een instrument om alle acties die 'Iedereen Leest' organiseert, alle trajecten die ze hebben lopen, te promoten. Er zijn een aantal eisen waaraan de boeken moeten voldoen, maar die zijn redelijk praktisch. Het moet een boek zijn dat niet ouder is dan één jaar. Dat is een regel sinds de vernieuwing van 'Boekenzoeker' twee jaar geleden. Ze doen dit omdat ze veel meer bezoekers genereren sinds de lancering van de nieuwe site en ook veel meer aandacht krijgen. Deze bezoekers verwachten dit dan ook van de site. Dit hebben ze onderzocht toen ze de site onder handen namen. Ondanks dit is recent werk ook het interessantst voor de bezoeker. Als een boek al een paar jaar oud is, kan het namelijk zijn dat het niet meer in veel bibliotheken te vinden is en dat de gebruiker van de website het niet meer kan vinden in de Standaard Boekhandel. Wel zijn er een paar uitzonderingen. Er is één redactielid die klassiekers toevoegt. Ook voegt dit redactielid boeken toe waarvan de redactie weet dat ze vaak op leeslijsten van de middelbare school staan. Deze boeken, die dit redactielid toevoegt, mogen natuurlijk wel ouder zijn dan één jaar. Een andere eis waaraan het boek moet voldoen is dat het moet uitgegeven zijn door een reguliere uitgeverij, dus geen boeken in eigen beheer. Dit komt omdat 'Iedereen Leest' en 'Boekenzoeker' afhankelijk zijn van Literatuur Vlaanderen en bij hen is dat een regel. Ook mogen er in de boeken geen politiek incorrecte dingen staan. Maar hier hebben ze nog nooit echt problemen mee gehad. (L.D., 2022)

Voor de rest is de redactie vrij, wat het heel interessant maakt. Iedereen heeft zijn eigen voorkeur van boeken, waardoor er een interessante mix van boeken ontstaat. Bij het zoeken van redactieleden houden ze ook rekening met welke leesvoorkeur nodig is. Ze hebben bijvoorbeeld iemand voor de baby- en peuterboeken, een paar mensen voor de prentenboeken,... Bij de prentenboeken bijvoorbeeld zorgen ze dat ze voldoende stemmen hebben zodat alle soorten prentenboeken aan bod komen. Zo leggen ze de puzzel voor het in dienst nemen van redactieleden en zorgen ze ervoor dat ze een rijke 'Boekenzoeker' krijgen. Wel is het zo dat je zeker ook andere boeken mag lezen. Als

je even zin hebt in een ander genre, wordt dit niet tegengehouden. Ook leest de redactie niet alleen maar uit het 'Boekenzoeker' oogpunt. Als ze werken tegenkomen die ze niet vanuit het 'Boekenzoeker' oogpunt lezen, maar waarvan ze merken dat dit toch wel een boek voor jongeren zou kunnen zijn, mogen ze die ook zeker toevoegen. Als er een boek uitgelezen is en ze merken dat het wel eens op de site zou kunnen, maar zelf vond de medewerker het geen goed boek en is de medewerker er niet enthousiast over, dan mag deze persoon dat boek ook doorgeven aan een collega. Misschien is deze collega er wel enthousiast over en kan het tekstje dat op de site komt op die manier veel beter geschreven worden. Ook is het zo dat elk boek dat op 'Boekenzoeker' komt effectief gelezen is door iemand van de redactie. Dat is de basisvoorwaarde om een boek hierop te mogen plaatsen. (L.D., 2022)

Wanneer een boek wel of niet op 'Boekenzoeker' komt is moeilijk vast te pinnen. Het is meer een gevoel. De redactieleden van 'Boekenzoeker' lezen heel veel en zien daardoor ook het hele aanbod aan boeken. Het is door al die boeken naast elkaar te leggen dat je vaak kan zeggen welke je eruit haalt om aan kinderen/jongeren aan te bevelen. Waarom exact deze boeken gekozen worden daar kunnen heel diverse redenen voor zijn. (L.D., 2022)

Elk jaar kijkt de redactie ook na of de boeken die erop staan nog voldoende beschikbaar zijn in de openbare bibliotheken. Als de redactie merkt dat de boeken in niet veel bibliotheken te vinden zijn, plaatsen ze de boeken in het archief. Dat wil zeggen dat 'Boekenzoeker' deze boeken zelf nooit naar voren zal schuiven, maar als je zoekt op de titel van het boek kan de gebruiker van de website het wel nog vinden. Ook komen deze boeken soms wel nog terug bij 'gelijkaardige leestips'. De boeken die in het archief geplaatst zijn, zitten dus nog in het systeem, maar binnen de rang aanbevolen boeken zakt het volledig naar beneden. Dit systeem is er omdat 'Boekenzoeker' zich ervan bewust is dat het niet fijn is om een hele zoektocht te doen naar een boek, om dan een boek te kiezen die nergens te vinden is. Heel soms wordt er een boek echt afgevoerd. Deze boeken zijn dan al zeer oud. Ook zijn ze niet goed verouderd in onze huidige maatschappij, dan zullen ze dat boek verwijderen. Maar dit doet 'Boekenzoeker' zelden. Sommige boeken zijn al een paar jaar oud, maar hebben een grote culturele impact en worden nog steeds veel gelezen. Deze boeken worden natuurlijk niet op archief geplaatst. 'Boekenzoeker' kan ook zien op welke boeken veel geklikt wordt, met welke boeken er in interactie wordt gegaan (of ze worden opgeslagen in leeslijstjes en of ze sterren krijgen),... (L.D., 2022)

3.1.4 De site zelf

'Boekenzoeker' werkt met een algoritme. Dit betekent dat de meest recente boeken altijd bovenaan zullen staan. Daarna toont de site de boeken die het best linken aan de trefwoorden of de categorieën die je aangeduid hebt. Ook is er op iedere boekenfiche de optie om te zoeken of het in de bibliotheek bij jou in de buurt aanwezig is. Dit is gedaan vanuit het opzet om de drempel voor de bezoekers voldoende laag te maken. 'Boekenzoeker' is zich ervan bewust dat niet iedereen het budget heeft om boeken te gaan kopen. Hierdoor is het voor 'Boekenzoeker' zeer belangrijk dat de boeken te vinden zijn in bibliotheken. (L.D., 2022)

'Boekenzoeker' publiceert ook bijna alle reacties op boeken. Ze zullen nooit een reactie weigeren te publiceren omdat het een negatieve reactie is. Het betreft een eerlijke mening op een boek. De enige reacties die ze niet publiceren zijn reacties met ongepast taalgebruik. (L.D., 2022)

'Boekenzoeker' bestaat al heel lang. Twee jaar geleden is de website volledig vernieuwd. Het was een verouderde website geworden. Toen zijn er ook veel onderzoeken gebeurd naar wat de mensen willen vinden met 'Boekenzoeker'. Ook hebben ze toen veel gebruikers geïnterviewd uit verschillende doelgroepen. De kracht van 'Boekenzoeker' bleek toen te zijn dat de gebruikers zelf

hun boeken kunnen kiezen en dat het echt op maat is van de doelgroep. Hierin komt de autonomie enorm naar voor die de intrinsieke motivatie bevordert. Hier heeft 'Boekenzoeker' dan ook echt op verder gebouwd. 'Boekenzoeker' doet ook heel hard hun best om strips toe te voegen. Ook flappy grafic novels, die je in een half uur kan uitlezen, proberen ze toe te voegen doordat deze zeer populair zijn. Als ze merken dat een boek online zeer veel reacties uitlokken, proberen ze dit boek zeker te bekijken en eventueel toe te voegen. Ook proberen ze goed met jongeren in contact te staan. Vorig jaar had de website op Instagram bijvoorbeeld een junior redactie. Sinds de vernieuwde website merkt de redactie dat er veel meer bezoekers zijn dan voordien. (L.D., 2022)

3.1.5 'Boekenzoeker' en leerkrachten

Leerkrachten kunnen 'Boekenzoeker' ook gebruiken als databank. Als de leerkracht bijvoorbeeld een boek nodig heeft over spinnen, kan deze persoon dit intypen in de zoekbalk en dan vindt de leerkracht allemaal boeken over spinnen. 'Boekenzoeker' zal leerkrachten ook altijd adviseren om leerlingen zelf een boek te laten kiezen om zo de leerlingen de autonomie die de intrinsieke motivatie bevordert te geven. Omdat 'Boekenzoeker' begrijpt dat er binnen een schoolcontext soms bepaalde voorwaarden zijn waaraan een boek moet voldoen, hebben ze bijvoorbeeld de categorie 'oorspronkelijk Nederlandstalig'. Deze categorie is er omdat 'Boekenzoeker' uit eigen onderzoek weet dat sommige leerkrachten hier veel belang aan hechten, dat het boek niet vertaald werd maar in het Nederlands werd geschreven. Op die manier probeert 'Boekenzoeker' de leerlingen zoveel mogelijk autonomie te geven. Zo kunnen de leerlingen, ondanks de voorwaarden, toch een beetje grasduinen in verschillende soorten boeken en dan hieruit een gemotiveerde keuze maken. Dit draagt veel bij aan het leesplezier en niet zo aan de leesplicht, het is meer iets dat mag in plaats van iets dat moet. In het ideaal scenario gebruiken leerlingen 'Boekenzoeker' natuurlijk uit zichzelf. Wel is 'Boekenzoeker' zeer blij dat hun site wordt gepromoot in de scholen. (L.D., 2022)

L. raadt aan om leerlingen vrij te laten experimenteren met de site en de functies die het heeft. Ook raadt ze aan om leerlingen die luisterboeken willen lezen daarin te respecteren en om daar niet op neer te kijken. Zo kan het balletje ook aan het rollen gaan. Op die manier zullen de leerlingen beter gaan lezen, waardoor ze liever gaan lezen, waardoor ze meer gaan lezen, waardoor ze steeds beter worden in lezen,... Ook praten over boeken is ontzettend belangrijk. Ga het gesprek aan met de leerlingen. Waarom kiest de leerling voor dit genre boeken of voor dit boek? Net zoals de kinderen/jongeren zelf hun boeken te laten kiezen. Ook kan het voor leerkrachten interessant zijn dat je een fragment uit het boek kan lezen op 'Boekenzoeker'. 'Boekenzoeker' heeft het voor- en nadeel dat het een algoritme is, die veel meer boeken kent dan een leerkracht ooit zal kennen. Probeer dit dan ook te gebruiken als leerkracht. Het is een middel dat de leerkracht kan helpen. Probeer voldoende manieren uit om boeken aan te reiken. Probeer ook schoolbreed in te zetten op leesplezier. Als school moet je echt achter leesplezier en leesmotivatie staan. (L.D., 2022)

3.1.6 'Boekenzoeker' en zijn beperkingen

Natuurlijk heeft 'Boekenzoeker' ook zijn beperkingen. Om te beginnen geeft 'Boekenzoeker' misschien vaak de indruk dat er meer boeken op staan dan dat dit effectief zo is. Van alle boeken die uitkomen wordt maar een klein deel toegevoegd op de site. Dat is natuurlijk onder andere omdat de redactie niet alle boeken die ze lezen publiceert. Daarnaast zijn de redactieleden natuurlijk beperkt in tijd. 'Boekenzoeker' hoopt over de jaren heen misschien naar een grotere redactie te gaan, om zo nog meer diverse stemmen te hebben en nog meer boeken te kunnen toevoegen. Daarnaast is er de mogelijkheid om categorieën aan te duiden waarop kan gezocht worden. Natuurlijk kan het gebeuren dat gebruikers op een categorie willen zoeken die niet bestaat. Ook heeft de redactie vanuit de gebruikersonderzoeken beslist om de mogelijkheid te geven om de leeftijd aan te duiden. Daarmee schieten ze een beetje in hun eigen voet. Niet iedere veertienjarige leest natuurlijk op

dezelfde manier. Maar tegelijk is het handig dat de gebruiker wel kan aanduiden dat hij veertien is, omdat de gebruiker van de site dan de boeken voor de eerste lezers niet aanbevolen krijgt. Ook hebben ze gemerkt uit gebruikersonderzoeken, als ze onderzoeken voeren waar ze achter de jongeren staan die 'Boekenzoeker' gebruiken, dat de gebruikers altijd een oudere leeftijd zullen aanduiden. Iedereen denkt altijd dat, ook al is hij of zij twaalf jaar, hij of zij wel boeken kan lezen voor dertien- of veertienjarigen. Ook voor de redactie is het soms moeilijk om een leeftijd te geven aan een boek. Ook al zien zij heel veel jongeren, heel veel boeken en lezen ze heel veel, de redactie is zelf natuurlijk geen zeventienjarige. En zelfs als ze dit wel waren zijn er nog zo veel verschillende soorten zeventienjarigen. De leeftijd is een eerste hulpmiddel, maar het is zeker niet iets waar er op vastgepind hoeft te worden. Daarnaast voegen ze bijvoorbeeld ook boeken voor volwassenen toe, die jongeren wel kunnen lezen. Deze krijgen het 18+ label om aan te geven dat ze geschreven zijn voor volwassenen. Ook dit is soms voor leerkrachten heel belangrijk. Soms hechten leerkrachten er heel veel belang aan dat de leerlingen van de 3de graad middelbaar onderwijs een boek lezen die geschreven is voor volwassenen. (L.D., 2022)

3.2 Boeken in de klas

Voor dit onderdeel werden drie leerkrachten 2de graad lager onderwijs geïnterviewd. Deze leerkrachten geven les op eenzelfde school. Hierdoor is het ook mogelijk om te zien hoe dit op schoolniveau wordt aangepakt. De voorbereiding van dit interview en de uitgeschreven interviews zijn te vinden in bijlagen D en E.

Het aantal interviews is niet echt representatief door het gebrek aan respons op deze oproep.

3.2.1 De leerkrachten in hun klas

De leerkracht is de baas over zijn eigen klaslokaal. Dat toont het interview aan. De leerkracht beseft ook dat hier tijd ingestoken moet worden en geeft dit onderwerp zeker aandacht. Elke leerkracht had zijn eigen initiatieven. Enkele voorbeelden hiervan zijn: leerlingen reclame laten maken voor het boek dat ze gelezen hebben, een leesmap aanleggen met kleuren voor verschillende leesniveaus, leesgroepjes, werken rond auteurs,... Dit zijn natuurlijk heel veel mooie initiatieven. Wel blijkt uit de praktijk dat lezen niet het 1ste is dat gedaan wordt op een dag, dat er hiervoor tijd te kort is, wat zeer jammer is. Daarnaast blijkt uit de praktijk dat deze mooie initiatieven niet het hele schooljaar volgehouden worden. Bij sommige initiatieven is dit ook niet de bedoeling, maar ze mogen ook niet allemaal verdwijnen naar de achtergrond. Als leerkracht wordt het belang van lezen wel ingezien, hierdoor ontstaan er mooie initiatieven en wordt er ook tijd voor voorzien, maar dit verdwijnt vaak in de praktijk. Lezen verdwijnt zo alsnog naar de achtergrond in de klas. (C.R., 2022) (N.M., 2022) (T.B., 2022)

3.2.2 De visie van de school

Elke leerkracht heeft op zich mooie initiatieven en ideeën, maar in de praktijk blijkt dat dit allemaal binnen de klas blijft. Elke klas heeft vaak wel zijn eigen mini bibliotheek, maar daar stopt de lijn doorheen de school. De praktijk toont ons dat een school wel nadenkt over hun algemene visie, maar dat er vaak geen visie over het lezen bestaat. Daarnaast weten de leerkrachten vaak niet van het belang van de lijn in het lezen doorheen de leerjaren. De leerkrachten weten niet hoe belangrijk het is om hun initiatieven met elkaar te delen. Als de leerkrachten hier het belang van in zouden zien en dit zouden toepassen, dan kan er meer leerwinst geboekt worden. Ook kunnen zo de initiatieven

waar de leerkrachten het meest achter staan en die het mooist uitgewerkt zijn gebruikt worden. Het is mooi om te zien hoe hard iedereen zijn best doet, maar samenwerking is uiteindelijk wel nodig om dat leesplezier te bereiken. (C.R., 2022) (N.M., 2022) (T.B., 2022)

4. Eigen visie

4.1 Wat is leesplezier?

Tielemans, Vanlaar, Van Damme en De Fraine hebben in 2019 mooi samengevat wat leesplezier is. Ze beschrijven dat leesplezier soms onterecht in verband wordt gebracht met vrijblijvendheid.

Leesplezier gaat namelijk over veel meer dan dat. Het gaat over het bevorderen van leesmotivatie, over kinderen tonen hoe interessant boeken zijn.

Leesplezier is letterlijk het plezier in lezen dat leerkrachten en ouders aan de kinderen meegeven. Dat lezen belangrijk is weet elke leerkracht. Ook de harde cijfers uit internationale onderzoeken van het achteruitgaande niveau begrijpend lezen is niets nieuws. Leesplezier is hier een deel van de oplossing voor. Kinderen moeten terug graag gaan lezen, hierdoor gaat de vaardigheid en attitude vanzelf omhoog. Leerkrachten zijn deels verantwoordelijk om leerlingen in een positieve leesspiraal te krijgen: kinderen die vaak lezen omdat ze het leuk vinden zullen hun lees- en taalvaardigheid verhogen, waardoor ze hier meer plezier in krijgen... Daarnaast moeten leerkrachten de negatieve leesspiraal vermijden want dit heeft het omgekeerde effect, weinig lezen zorgt dat de vaardigheid, het plezier, de motivatie,... afneemt. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019) De uitdaging is om de leerlingen in deze positieve leesspiraal te krijgen. Als de leerlingen er eenmaal inzitten, dan is het alleen nog maar belangrijk om dit verder te onderhouden.

Elke leerkracht moet onthouden dat mensen niet geboren worden als lezers. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019) Veel van deze leesopvoeding zou thuis al moeten gebeuren, maar leerkrachten moeten zich ervan bewust zijn dat dit niet in elk gezin gebeurt. Hierin kan de school zeker ook een rol spelen. Leerkrachten geven een deel van de leesopvoeding door boeken voor te lezen, veel boeken in de klas te hebben, een bezoek aan de bib te brengen,... Zorg dat leerlingen in de 2de graad ongeveer 10 minuutjes op een dag lezen. Deze 10 minuutjes is voor de leerlingen al genoeg om na enkele weken/maanden uit te kijken naar het moment dat ze mogen lezen. Dit is een eerste belangrijke stap in het ontwikkelen van leesplezier. (Stichting Lezen, 2021) Leerkrachten moeten inzien dat 10 minuutjes per dag niet zo veel tijd inneemt op een volledige schooldag. Daarnaast moeten leerkrachten echt gaan inzien hoeveel effect dit heeft. Stap per stap de leerlingen zien groeien in het proces 'leesplezier ontwikkelen' zou het doel moeten zijn waar elke leerkracht naar streeft.

Een andere factor waar leerkrachten rekening mee moeten houden, is de leescompetentie. Leerkrachten moeten bewust zijn dat niet iedere leerling dit even gemakkelijk vindt. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019) Net zoals de beginsituatie in taal en rekenen bijgehouden wordt, zou dit ook bijgehouden moeten worden in lezen. Dit is bij alles de 1ste stap en zou al moeten gebeuren in het begin van het schooljaar. Daarna kan er met deze beginsituatie aan de slag gegaan worden. Breng niet alleen de hoeveelheid aan concentratie, hoe goed leerlingen lezen... in kaart, maar vraag ook al eens na bij de leerkracht van het vorige jaar hoe het met het leesplezier gesteld is bij de leerlingen. Wie heeft dit al ontwikkeld en bij wie is er nog werk aan? Zijn er leerlingen die volledig weigeren te lezen? Er kan hier pas verder aan gewerkt worden als deze beginsituatie gekend is.

Ook een belangrijke term is de intrinsieke motivatie. Hieraan moet in elke les lezen aan gewerkt worden. De motivatie moet vanuit het kind komen en niet gestimuleerd worden door beloningen of straf. Dit laatste heet extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie wordt gestimuleerd door autonomie, verbondenheid en competentie. (Bequoye, 2020) (Ottenhof & Rozing, 2018) Tijdens het voorbereiden van een les lezen moet een leerkracht altijd nadenken hoe deze factoren die de intrinsieke motivatie bevorderen in de les aanwezig zullen zijn. Deze factoren moeten gezien worden als de bouwstenen van de les. Deze bouwstenen dragen de les. Een les waarin je werkt aan lezen en leesplezier zonder deze bouwstenen, zal niet het gewenste effect hebben. Dit kan misschien nog steeds werken voor leerlingen die al in de positieve leesspiraal zitten, maar voor de leerlingen die hier nog niet in zitten is dit een verloren les.

Een volgend aandachtspunt is voor de volledige school. De school moet een leesbevorderend klimaat hebben. Praat als leerkrachtenteam met elkaar en met de directie. Zorg dat het leesbevorderend klimaat op schoolniveau structureel, strategisch, in dialoog, schoolspecifiek, samenhangend en doelgericht is. (Vansteelandt, Rogiers, Van Keer, & Van Tilburg, sd) Blijf als leerkracht niet alleen in je eigen klas, maar spreek af met andere leerkrachten hoe dit aangepakt kan worden. Hoe wordt doorheen de school het belang voor lezen getoond? Welke initiatieven ontstaan er in de klassen rond lezen? Werk hieraan als team. Leerkrachten kunnen zulke mooie initiatieven bedenken. Kies hieruit de mooiste en geef deze een plaats in het leesbeleid op school. Samen, als lerarenteam, kan er zoveel meer bereikt worden dan alleen. De school moet leesplezier uitstralen. Leesplezier moet opgebouwd worden en er moet verder zorg voor worden gedragen. Leesplezier moet niet alleen het doel zijn van de leerkracht, maar van het hele schoolteam.

Een bouwsteen om de lessen mee op te bouwen is 'de leescyclus', terug te vinden in Bijlage A: leescyclus. Als een leerkracht een les maakt, moet hij vanuit de leerlingen vertrekken. Creëer een inspiratiefase, een keuzefase, een leesfase en een verdiepingsfase. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019) Hou bij elk stadia nog steeds rekening met de intrinsieke motivatie. Hou rekening met de beginsituatie lezen die opgesteld werd. Hou de leerlingen die moeilijkheden hebben met welke reden dan ook in de gaten. Stimuleer deze leerlingen extra of ontwikkel andere initiatieven voor hen. Zorg dat ook zij het leesplezier te pakken krijgen. Betrek bij de eindopdracht, de verdiepingsfase, de theorie van de meervoudige intelligentie. (Ottenhof & Rozing, 2018) Zorg ervoor dat elke leerling ook hier een opdracht kan maken dat bij de leerling zelf past. Zorg voor meerdere opdrachten of een opdracht waarin elke leerling zijn eigen ding kan doen. Blijf vertrekken vanuit de leerling zelf. De intelligenties zijn een handvat om de leerlingen van alles iets te geven. Deze hoef je niet te gebruiken, maar het is een handig hulpmiddel.

Voordat kinderen een boek kunnen kiezen, moeten ze weten wat ze leuk vinden. Hierover praten is hiervoor noodzakelijk. Leerlingen die goede leeservaringen hadden in het verleden, willen hierover praten. Ook tijdens het lezen van een boek moet er over de boeken gepraat worden. Begin in zo'n gesprek met de basisvragen. Vraag naar de eerste indruk. Ga verder met de algemene vragen. Wat verwachten kinderen van het boek? Als laatste gaat de leerkracht in op de specifieke vragen. Dit gaat over de hoofdpersonages, wat er gebeurt,... (Chambers, 2002) (Ringoet, 2019-2020) De praktijk wijst uit dat dit onderdeel vaak niet wordt ingepland in het lessenrooster of niet uitgevoerd wordt wegens tijdsgebrek. Toch moeten leerkrachten zich ervan bewust zijn hoe belangrijk praten over boeken is. Leerkrachten hiervan bewust maken is een eerste nodige stap. Daarna moeten leerkrachten dit

inplannen en dit ook effectief uitvoeren. Enthousiasme van leerlingen is aanstekelijk voor andere leerlingen. Dit is wat er moet gecreëerd worden. Leesplezier dat zich als een virus verspreidt door de klas. Hiervoor is praten over boeken één van de manieren. Natuurlijk moet de leerkracht ook effectief leesmomenten inlassen en in deze momenten ook zelf lezen. Zo wordt het goede voorbeeld gegeven. Een laatste mooie stap is een voorleesmoment inplannen. In het ideale scenario is dit elke dag 10 minuten, maar als leerkracht kan je dit ook stap per stap opbouwen. Als er begonnen wordt met enkele dagen een stukje voorlezen, dan is dit al een mooi begin. Een leerkracht moet vooral ook zoeken naar wat haalbaar is voor de leerkracht zelf. Kleine stapjes zorgen voor een groot resultaat.

4.2 Is er een verband tussen competentie van begrijpend lezen en leesplezier?

Een leerkracht moet beseffen dat hij jarenlang invloed kan hebben op het leven van de leerling. Wat de leerkracht een leerling nu leert, kan enkele jaren later nog steeds zijn vruchten afwerpen. De leerkracht van het 1ste leerjaar zorgt ervoor dat leerlingen leren lezen. Een leerkracht die oog heeft voor differentiatie en die elke leerling zo ver mogelijk wil brengen is het ideale beeld hierin. Als een minder sterke lezer in het 1ste leerjaar geen extra ondersteuning krijgt, dan is deze vaardigheid veel minder waardoor het plezier ook wegblijft. Zo heeft elke leerkracht de kans om in een leerling echt het beste naar boven te halen waardoor deze leerling zoveel mogelijk kansen krijgt in zijn latere leven. (Houtveen, van Steensel, & de la Rie, 2019)

Weet als leerkracht dat er een verband is tussen leesplezier en leesvaardigheid. Met deze reden moet er dan ook in beide geïnvesteerd worden. Op het plezier in lezen inzetten is ontzettend belangrijk, maar verlies het inzetten op de vaardigheid niet uit het oog. Vergeet de positieve leesspiraal niet. Op één van de twee inzetten (leesplezier of leesvaardigheid) werkt contraproductief. (Houtveen, van Steensel, & de la Rie, 2019) (Tielemans, Vanlaar, Van Damme, & De Fraine, 2019) Als leerkracht moet je niet op beide focussen in één lespakket of opdracht. Dit mag natuurlijk wel. Er is ook de mogelijkheid om voor beide initiatieven lespakketten op te stellen.

Als er gekeken wordt naar de PIRLS resultaten zijn er nog enkele belangrijke aspecten waar een leerkracht rekening mee zou moeten houden. Dit is natuurlijk wel een algemeen beeld, dus dit geldt zeker niet voor elk kind in elke klas. Een leerkracht zou deze info in zijn gedachten moeten bewaren wanneer er een beginsituatie opgesteld wordt voor lezen.

- Meisjes scoren gemiddeld beter dan jongens.
- Het opleidingsniveau van de ouder heeft een invloed op de prestatie van de leerling. Een hoger opleidingsniveau van de ouders betekent vaker een beter resultaat van de leerling.
- Het aantal boeken dat bij de leerling thuis aanwezig is maakt een verschil voor de leerling.

(Tielemans, Vanlaar, Van Damme, & De Fraine, 2019)

Naast de verschillen in de beginsituaties van de leerlingen, kwamen er ook een aantal aandachtspuntjes voor leerkrachten naar boven. Ook hier kwam naar boven dat er zowel ingezet moet worden op technisch lezen als op leesplezier. Deze begrippen ondersteunen elkaar. Ook hierin komt de positieve leesspiraal terug. Als laatste moet de leerkracht in de tweede graad bewust zijn van de verschuiving van het technisch lezen (eerste graad) naar het begrijpend lezen (derde graad). Wees ervan bewust dat elke leerling deze verschuiving op eigen tempo ondergaat. (Tielemans, Vanlaar, Van Damme, & De Fraine, 2019)

4.3 Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?

Om leerlingen niet te laten afhaken is een leesbeleid door de hele school een hulpmiddel. Waaruit dit moet bestaan staat eerder beschreven. Leerlingen zien zo dat de hele school lezen belangrijk vindt. Ook worden zo meer leesbevorderingsactiviteiten gehouden en is lezen zo meer aanwezig in de school, ook buiten de klassen. Vergeet in het leesbeleid niet dat plezier in lezen centraal moet staan. Als de lezers, in dit geval de leerlingen, geen plezier meer hebben in het lezen haken ze af. Zorg dus dat leerlingen binnen het leesbeleid positieve ervaringen kunnen opdoen en vergeet de intrinsieke motivatie niet te versterken. De leerkracht moet de beginsituaties ook goed in het oog houden om de leerlingen positieve ervaringen te laten opdoen. Differentieer in de opdrachten. Zorg in het leesbeleid dat leesroutines, boekpromotie, voorlezen,... een plek krijgen. Geef ze ook een plek in het lessenrooster. Als laatste geeft de leerkracht zijn leesenthousiasme door aan de leerlingen. Als de leerkracht niet oprecht enthousiast is over lezen, kan deze leerkracht dit niet doorgeven aan de leerlingen. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021) Laat lezen iets persoonlijks worden. Iets waar ieder kind zijn eigen weg in kan vinden.

Eerder werd al aangehaald dat uit onderzoeken na de PIRLS resultaten bleek dat meisjes over het algemeen beter scoren dan jongens. Andere bronnen bewijzen dit ook. Het verschil zou zitten in de hersenen. De taalgebieden ontwikkelen sneller bij meisjes dan bij jongens. Ook ontwikkelt de linkerhersenhalft bij meisjes sterker dan bij jongens en deze hersenhalft is belangrijk voor taal. Ook gebruiken meisjes sneller beide hersenhalften bij het lezen dan jongens, wat hen ook een voorsprong oplevert. Ook op inlevingsvermogen scoren meisjes beter, wat ervoor zorgt dat ze taken/testen rond lezen tot een beter eind kunnen brengen. Dit is belangrijke info voor een leerkracht, maar waar een leerkracht zich niet op mag focussen. Elke leerling is anders. Dit is wel informatie die kan meegenomen worden in het vormen van de beginsituatie. (Van Den Eijnden, 2014)

Let ook op de vooroordelen die er over lezen bestaan. Kinderen vangen dit snel op. Het grootste vooroordeel is dat lezen iets voor meisjes is. Dit is het imago dat lezen heeft en is iets wat een leerkracht moet meenemen in lessen rond lezen. Zorg dat de beginsituatie en dit vooroordeel niet vergeten worden. Als een leerkracht merkt dat dit iets is dat in de klas circuleert of als een leerkracht dit opvangt van een leerling moet hier actie rond ondernomen worden. Nodig mannelijke schrijvers en lezers uit die komen vertellen over hun kindertijd/hun ervaringen/hun favoriete boeken/... Zorg dat dit vooroordeel niet de overhand neemt zodat ook de jongens blijven lezen. Heb hier ook oog voor als hier geen alarmsignalen over ontvangen worden. Kinderen vangen al op hele jonge leeftijd signalen op die ouders (on)bewust meegeven. Kinderen zien heel vaak alleen vrouwelijke familieleden lezen. Een laatste iets dat hierbij belangrijk is, is dat ook jongens boeken mogen lezen over romantiek en vriendschap. Daarnaast mogen meisjes lezen over voetbal, oorlog,... Moedig aan dat elke leerling leest over wat hij of zij echt interessant vindt. (Van Den Eijnden, 2014)

Om de leerkracht een houvast te geven in het vormen van de beginsituatie is hier ook onderzoek naar gedaan. De leerlingen aanvaarden voorstellen voor boeken van de leerkracht. Ze houden ervan om voorgelezen te worden. In het 3de leerjaar slaan avonturenverhalen vaak aan. Het leesniveau zit gemiddeld tussen M4 en E5. In het 4de leerjaar blijven de avonturenverhalen, maar komen er realistische verhalen bij. In het 4de leerjaar begint de ontleding. De leerkracht moet dus zeker

proberen alle leerlingen betrokken te houden, ook de minder vlotte lezers. De leerlingen kunnen al hun mening formuleren, ga hier dan ook op in. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

Daarnaast moet de leerkracht weten welk soort lezers de leerlingen zijn.

Sommige leerlingen zullen onervaren lezers zijn, anderen hebben moeite met lezen. Voor hen is een dun boek met spanning een goede optie. De leerkracht moet zicht hebben op het boekenaanbod en zo goede boeken kunnen aanbieden. Sommige leerlingen zijn niet zo bekend met boeken. Praat met hen over boeken, zo leren ze deze kennen. De leerkracht moet verhalen uit verschillende genres aan de klas voorlezen, om hen zo kennis te laten maken met al deze verschillende soorten genres. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

Daarnaast zijn sommige leerlingen incidentele lezers. Deze leerlingen nemen meestal dezelfde boeken uit de kast. De leerkracht moet er voor zorgen dat ook deze lezers nieuwe genres en boeken leren kennen. Het aanbod moet getoond worden en er moet samen met hen naar boeken worden gezocht die bij hen passen. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

Bij de ervaren lezers is er de valkuil dat ze boeken van eenzelfde schrijver blijven lezen. Er moet kennis gemaakt worden met andere schrijvers. Ook met hen over boeken praten, zorgt ervoor dat ze met een ruimer zicht kijken naar boeken. (Moolenaar & Meelis-Voorma, 2021)

Bedenk voor elke leerling welke soort lezer hij of zij is. Voeg dit toe aan de beginsituatie. Zo kan de leerkracht al gemakkelijker zijn of haar weg vinden in hoe de leerkracht de leerling kan helpen en waar de leerling specifiek nood aan heeft.

4.4 Wat is 'Boekenzoeker'?

De 'Boekenzoeker' is een website die elke leerkracht kan helpen om al het voorgaande in de praktijk om te zetten. De mensen achter de website willen de kinderen letterlijk verleiden om boeken te lezen. 'Boekenzoeker' is dan ook een leesbevorderingswebsite. Het is een instrument dat een leerkracht kan inzetten op welke manier dan ook. Er is de mogelijkheid om het in te zetten als database voor de leerkracht, er is de mogelijkheid om het in te zetten om bepaalde boeken te promoten, de leerlingen kunnen er boeken mee opzoeken,... 'Boekenzoeker' is een initiatief van 'Iedereen Leest' waardoor dit ook de andere initiatieven van 'Iedereen Leest' ondersteunt. Dit speelt ook in het voordeel van de leerkrachten. Zo worden boeken rond het thema van 'jeugdboekenmaand' gepromoot in de periode rond jeugdboekenmaand. Zo kan de leerkracht ook de 'jeugdboekenmaand' gemakkelijker promoten. 'Boekenzoeker' is een ideaal platform waar leerlingen digitaal tussen boeken kunnen grasduinen. (De Boekenzoeker, 2022) (L.D., 2022)

Het belangrijkste is dat 'Boekenzoeker' geen lezers vergeet. Ook de minder goede lezers of anderstalige nieuwkomers uit de klas kunnen leesplezier ontwikkelen door 'Boekenzoeker' als instrument in te zetten. Elke soort lezer vindt boeken die bij hem of haar passen op deze website. Dit komt mede door het divers team dat achter de website zit. Er wordt gestreefd naar een divers team omdat ook elke lezer uniek is. Een divers team zorgt voor diverse stemmen en dus ook voor een diverse website. Dit is een streefdoel omdat de soorten lezers ook heel divers zijn. (L.D., 2022)

Er staan ontzettend veel boeken op de website, maar door bepaalde keuzes te maken aan de hand van enkele criteria vinden de leerlingen alleen boeken dat bij hen passen. Of als een leerkracht het

voor zichzelf inzet kan de leerkracht zo gemakkelijk boeken vinden die voldoen aan de eisen. De lijstjes die op deze website te vinden zijn, kunnen ook ingezet worden in de lessen. Er zijn lijstjes per leeftijdsklasse, per thema,... Zo kan de leerkracht boeken vinden die de meerderheid van de leerlingen wel zullen interesseren. Dit kan handig zijn in bijvoorbeeld een zelf ontworpen les begrijpend lezen waar leerlingen werken met verschillende fragmentjes uit verschillende boeken. (L.D., 2022)

Het mooiste aan de website is dat het heel hard inzet op intrinsieke motivatie en dat de website hiervoor aangepast is aan de kinderen. Zo staat er een samenvatting van het boek bij elk boek op de website. Deze samenvatting is ook geschreven in de stijl van het boek. Leest de leerling dit niet graag, dan weet de leerkracht dat dit boek niets voor de leerling zal zijn. Als er op een boek wordt geklikt moet het duidelijk zijn voor de eventuele lezer wat er van het boek verwacht mag worden. Ook is er een luisterfragment te vinden bij de boeken die ook als luisterboeken te lezen zijn. Ook voor de leerlingen die liever luisterboeken lezen is dit dus een handige tool. De website streeft heel duidelijk naar de 'autonomie' waardoor intrinsieke motivatie kan ontstaan. (L.D., 2022)

Als laatste zet de website in op boeken vinden in een bibliotheek. De mensen achter de website weten dat niet iedere ouder elk boek dat het kind wil lezen kan kopen. De stap naar de bibliotheek zetten is door 'Boekenzoeker' veel kleiner aangezien de bezoeker van de website meteen kan zien of het boek in de bibliotheek staat. 'Boekenzoeker' zal daarnaast ook geen oude boeken promoten die nergens meer in de bibliotheken te vinden zijn. Daarnaast zijn de nieuw toegevoegde boeken recente werken. De recente boeken zal je ook altijd bovenaan in de resultaten vinden. (L.D., 2022)

5. Praktijk

Hier volgt het praktijkgedeelte. Hierin wordt aan de slag gegaan met de gevonden literatuur. Deze wordt omgezet in een lessenspakket dat gegeven kan worden in de klas.

In dit praktijkdeel ligt de focus op intrinsieke motivatie. Uit de literatuurstudie blijkt dat autonomie, verbondenheid en competentie de motor zijn van intrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie zorgt ervoor dat leerlingen zelf een boek willen nemen. Het is de motivatie die ze zelf hebben om iets te doen, zonder dat dit moet van buitenaf. De leerlingen die intrinsiek gemotiveerd zijn, zullen meer en vaker lezen en zullen dit ook doen zonder dat dit moet van buitenaf. (Bequoye, 2020) (Ottenhof & Rozing, 2018)

Probeer de leerlingen die het gewenste gedrag stellen ook zeker in elk stadium positief te bekrachtigen. Dit zorgt ook voor verbondenheid. Bekrachtig ook zeker de minder enthousiaste lezers als ze eens beslissen een stukje te lezen. Vermijd negatieve bekrachtiging, want lezen verplichten leidt niet tot leesplezier. Zo wordt er ook gezorgd voor een klimaat dat weer een beetje meer leesbevorderend is.

Hoe pak je dit nu als leerkracht aan om in de klas de leerlingen tot leesplezier te laten komen? Hieronder staat er een voorbeeld van. Dit is een lessenspakket die kan gebruikt worden in de klas. Ook staan er tips in waar er op gelet moet worden als deze lessen gegeven worden. In dit onderdeel is rekening gehouden met de literatuurstudie en met de bevraging van het werkveld.

Voor er aan dit lessenspakket begonnen kan worden, moet er door de leerkracht nagedacht worden over de beginsituatie van de leerlingen. Dit onderdeel is zeer belangrijk, zo kan de leerkracht de leerlingen gemakkelijker bijsturen waar nodig. Ook kan de leerkracht de leerlingen gemakkelijker ondersteunen in zowel het zoeken naar een goed boek als in het lezen van het boek. De beginsituatie vooraf noteren mag niet vergeten worden.

5.1 Wat lees ik graag?

Voordat de leerlingen aan de slag kunnen om een boek te zoeken dat ze leuk vinden, moet er eerst nagedacht worden over welke boeken de leerling leuk vindt. Hiervoor is praten over leeservaringen die de leerlingen al meegemaakt hebben een goede start. Welke boeken herinneren ze zich als leuke boeken en welke boeken vonden ze minder leuk? Wat was het thema van deze boeken? Chambers vermeldt dat leerlingen die goede leeservaringen hebben hierover wel willen praten. Leerlingen met zeer goede leeservaringen hebben zelf de drang om hierover te praten. (Chambers, 2002)

Hoe kan dit uitgevoerd worden in de klaspraktijk?

Geef de leerlingen een groen en een rood blaadje. Welke boeken/thema's herinneren ze zich dat ze leuk vonden? Laat hen dit op het groen blaadje noteren. Welk boeken/thema's vonden ze minder leuk? Laat hen dit op het rode blaadje noteren.

Daarna kunnen de leerlingen praten met klasgenoten. Welke boeken herinneren de anderen zich goed? Welke thema's vindt de ander leuk om over te lezen? De leerlingen schrijven in een ander kleur deze thema's op één van de twee blaadjes. Denken ze dat ze het thema/boek leuk zullen vinden? Dan schrijven ze het op het groen blaadje. Denken ze dat het niets voor hen is? Dan schrijven

ze het op het rood blaadje. Hierover praten is belangrijk: verbondenheid zorgt voor intrinsieke motivatie. (Bequoye, 2020) (Ottenhof & Rozing, 2018)

Leerplandoelen Katholiek Onderwijs:

1. TOnn2 – Een mondelinge boodschap overbrengen. – Zich expressief uiten (over gevoelens, gedachten, meningen en fantasieën). – Boodschap overbrengen met gepaste woordkeuze en correcte zinsbouw, duidelijke chronologie, lichaamstaal of beeldende elementen ter ondersteuning van de boodschap.
2. SErv5 – Oplossingsgericht omgaan met conflictsituaties, in respect voor zichzelf en de ander(en). – Gepast omgaan met een meningsverschil, een verschil van mening kunnen aanvaarden, aanvoelen en benoemen dat een meningsverschil niet tot ruzie hoeft te leiden, bereid zijn eventuele ruzies en conflicten op te lossen.
3. SEiv1 – Zich inleven in anderen, andere standpunten en situaties, zonder de eigen identiteit te verliezen. – Gebeurtenissen, contexten en personen vanuit verschillende perspectieven bekijken, in iemand anders schoenen stappen en zich inleven in diens gedachten, gevoelens, behoeften, standpunten en gedrag.

Lesdoelen op basis van leerplandoelen:

1. De leerlingen verwoorden hun mening in een correcte zinsbouw.
2. De leerlingen verwoorden hun mening chronologisch.
3. De leerlingen beantwoorden de mening van de andere leerling gepast.
4. De leerlingen verwoorden hoe ze denken dat de andere leerling zich bij dit boek voelt.

Ervaring in de praktijk:

Dit verliep vlot. Wel hangt het een beetje af of dit de 1ste keer is dat de leerlingen hierover nadenken of niet. Bij mij was het de 1ste keer. De leerlingen waren ook een beetje overdonderd over de vraag. Je merkt dat ze hier niet eerder over nagedacht hadden. Hierdoor heb ik besloten het praten hierover in mijn les even uit te stellen en iets minder tijd dan voorzien hieraan te besteden. Zo

hadden de leerlingen de mogelijkheid om echt na te denken over wat ze zelf heel leuk vinden en wat niet. Ook merkte ik dat de leerlingen vooral naar titels van boeken zochten in plaats van naar onderwerpen. Wat natuurlijk volledig kan, zeker als ze hier voor een 1ste keer over nadenken.

5.2 De 'Boekenzoeker'.

Chambers laat ons weten dat de leerlingen tijd moeten krijgen om te grasduinen. (Chambers, 2002) Hiervoor kan de website 'Boekenzoeker' gebruikt worden. Laat de leerlingen hier zelf mee aan de slag gaan. Zo wordt er gestreefd naar intrinsieke motivatie. Eén van de aspecten die hiervoor kan zorgen is 'autonomie'. (Bequoye, 2020) (Ottenhof & Rozing, 2018) Dit wordt nagestreefd door de leerlingen zelf hun boek te laten kiezen. Natuurlijk moet de leerkracht er wel dicht bij blijven en helpt de leerkracht de leerlingen waar nodig. Dit kan zorgen voor verbondenheid. (Bequoye, 2020) (Ottenhof & Rozing, 2018)

Hoe kan dit uitgevoerd worden in de klaspraktijk?

Als het de 1ste keer is dat er via deze website gewerkt wordt, geef de leerlingen dan eerst de tijd om de website te verkennen. Wat kan deze website?

Nadat de leerlingen kennis gemaakt hebben met de website wordt er met hen bekeken wat de leerlingen met deze website allemaal kunnen doen. Daarna geeft de leerkracht hen de opdracht. Laat de leerlingen hun groen en rood blaadje erbij nemen. Dit kan zorgen voor inspiratie als ze het even niet meer weten.

De leerlingen moeten een boek zoeken waarvan ze het gevoel hebben dat ze het graag zullen lezen. Wijs de leerlingen op het tekstje over de inhoud van het boek. Vertel hen dat, als ze dit te moeilijk of niet leuk vinden om te lezen, ze dit boek niet moeten kiezen. Laat hen meerdere titels van boeken noteren die ze leuk vinden. Schrappen mag natuurlijk ook.

Als laatste wijst de leerkracht op de functie 'Staat dit boek in jouw bib?'. Laat hen daar de postcode invullen van de bib waar de boeken gehaald zullen worden. Staat het boek er niet? Dan zullen ze een ander boek moeten zoeken.

Houd als leerkracht een beetje toezicht op het leesniveau van de leerlingen en de boeken dat ze kiezen. Het boek mag niet teveel boven hun niveau liggen, maar mag er ook niet onder liggen. De leerlingen moeten het gevoel krijgen dat ze competent zijn als ze het boek lezen. (Ottenhof & Rozing, 2018) Vertel de leerlingen niet dat ze het boek niet mogen lezen. Vertel hen dat ze het zeker moeten opschrijven, maar nog even verder moeten zoeken. De leerling ontdekt zelf wel welk boek geschikt is voor hem of haar. Zo niet? Dan was dit een goede leerkans voor deze leerling. Zorg dat de leerling hoe dan ook zelf de autonomie houdt over de boeken die hij of zij kiest.

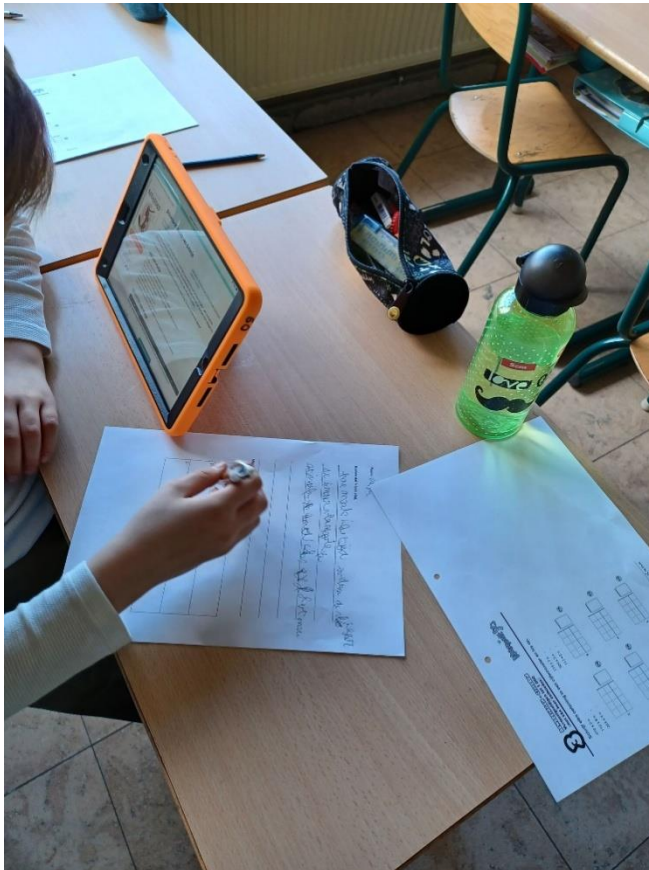
Tip: Laat de leerlingen een top 2/3 invullen. Ze vullen van het boek de titel en de schrijver in. Staat er een boek niet in de bibliotheek? Dan hebben ze de andere boek(en) nog. Daarnaast kan het zijn dat ze in het boek bladeren in de bibliotheek en dat het boek hen toch niet aanspreekt. Dan hebben ze nog de andere boek(en) als optie.

Zorg ervoor dat de leerkracht niet beslist welke boeken de leerlingen moeten kiezen. De leerlingen mogen geholpen worden, maar zorg dat ze voldoende autonomie overhouden. Zo wordt er gezorgd voor intrinsieke leesmotivatie. Beschikbaar blijven voor de leerlingen en helpen waar nodig is wel een goed idee. Dit zorgt voor verbondenheid, ook een factor die kan zorgen voor intrinsieke motivatie.

Tip: De bibliotheek heeft meestal ook een website. Op deze website kan nog eens gecontroleerd

worden of het boek er staat en of het niet toevallig is uitgeleend. Bekijk de openingsuren van de bibliotheek en controleer de dag voor er naar de bib wordt gegaan of het boek er nog is of niet. Is de bibliotheek nog open als je dit controleert? Hou er dan rekening mee dat het nog altijd kan uitgeleend worden.

Tip: Merk je hier al een vorm van enthousiasme bij de leerlingen? Laat de leerlingen hierover praten met elkaar. Eis geen stilte. Praten zorgt voor verbondenheid en verbondenheid zorgt voor intrinsieke motivatie.

Leerplandoelen Katholiek Onderwijs:

1. MEva3 – Digitale informatievaardigheid ontwikkelen. – Navigeren en zoeken binnen een website.
2. TOtg1 – Plezier beleven aan taal en het spelen met taal.

Lesdoelen op basis van leerplandoelen:

1. De leerlingen verkennen de website door op verschillende knoppen te klikken.
2. De leerlingen schrijven de boeken die ze leuk vinden op.

Ervaring in de praktijk:

Voor deze les moet er zeker genoeg tijd voorzien worden. Bij voorkeur meer dan 50 minuten, dit om de leerlingen die niet zo snel hun weg vinden tussen al de boeken ook de kans te geven dit af te

werken. Denk ook op voorhand na wat er gebeurt met leerlingen die ziek zijn op de dag dat deze les gegeven wordt. Voorzie eventueel genoeg tijd tussen deze les en het bezoek aan de bibliotheek zodat de leerlingen dit op school nog kunnen inhalen. Laat de leerlingen ook gerust met elkaar praten als het over de website/boeken gaat. Zo geven ze het enthousiasme aan elkaar door.

5.3 Naar de bibliotheek.

De leerlingen hebben hun boek(en) gekozen, nu kunnen de leerlingen een boek gaan lenen in de bibliotheek.

Leg de leerlingen het systeem van de bibliotheek uit. Hoe kunnen ze het boek dat ze gekozen hebben gemakkelijk vinden?

Laat de leerlingen eerst het boek zoeken dat op plaats 1 staat. Als ze het boek gevonden hebben moeten ze het eens goed bekijken. Laat hen het boek eerst aan de buitenkant bekijken. Daarna kun je hen de flaptekst laten lezen en het boek laten doorbladeren. Denken ze dat het boek echt iets voor hen is? Dan nemen ze het mee. Denken ze dat ze het boek niet zo leuk zullen vinden? Laat hen op zoek gaan naar het 2de boek op hun lijstje.

Ze hebben ook de mogelijkheid alle 2/3 de boeken op hun lijstje te gaan bekijken om daarna pas een beslissing te maken. Het belangrijkste is dat de leerlingen overtuigd zijn van het boek dat ze gekozen hebben. Opnieuw: Zorg dat de leerkracht niet bepaalt welk boek de leerlingen moeten kiezen en zorg opnieuw voor de autonomie.

Elke leerling kiest één boek en leent deze uit.

Leerplandoel Katholiek Onderwijs:

1. TOtn2 – Nadenken over de belangrijkste aspecten van het taalsysteem. Daarbij taalbeschouwelijke termen gebruiken. – Het alfabet onderzoeken: nadenken over het gebruik van alfabetische ordening, het alfabet kennen en daarbij de term 'alfabet' kennen en gebruiken, alfabetisch rangschikken op eerste en/of tweede letter in functie van eigen ordeningssystemen.
2. TOsn1 – Een schriftelijke boodschap verwerken. – Informatie beoordelen (uit verhalen, brieven, uitnodigingen en reclameteksten uit verschillende media). – Boekenkeuze en leesbeleving bespreken en/of creatief uiten.

Lesdoelen op basis van leerplandoelen:

1. De leerlingen zeggen het alfabet op.
2. De leerlingen vinden het boek door gebruik te maken van het alfabet.
3. De leerlingen verwoorden waarom ze voor dit boek kozen.

Ervaring in de praktijk:

Zoals op voorhand verwacht hadden de leerlingen wat hulp nodig. Vraag gerust aan de medewerkers van de bibliotheek om een handje te helpen bij de leerlingen die dit nog moeilijk vinden. Zorg wel dat de leerlingen mee zoeken, dan krijgen ze inzicht in het systeem van de bibliotheek, dit kan handig zijn voor in de toekomst. Zorg wel dat er genoeg tijd voor uitgetrokken wordt, dit mag niet overhaast gebeuren.

5.4 Laat de leerlingen praten.

Zijn de leerlingen onderweg van de bib naar de klas enthousiast aan het praten over hun boeken?

Ideaal, zorg er als leerkracht niet voor dat het stil wordt. Laat ze praten. Zo wordt er gezorgd voor verbondenheid. Ook verbondenheid is belangrijk als intrinsieke motivatie het doel is. (Bequoye, 2020) (Ottenhof & Rozing, 2018)

Als de klas terug op school is, begin dan niet meteen een andere les. Profiteer van het enthousiasme van de leerlingen. Laat de enthousiaste leerlingen hun enthousiasme doorgeven aan de niet zo enthousiaste leerlingen. Deel als leerkracht in het enthousiasme. Zorg dat dit niet uitdooft. Willen er leerlingen al een stukje lezen? Geef hen die mogelijkheid. Zorg voor een plaats waar het stil is en waar ze rustig een stukje kunnen lezen.

Leerplandoelen Katholiek Onderwijs:

1. TOSn1 – Een schriftelijke boodschap verwerken. – Informatie beoordelen (uit verhalen, brieven, uitnodigingen en reclameteksten uit verschillende media). – Boekenkeuze en leesbeleving bespreken en/of creatief uiten.
2. IVzv1 – Keuzes willen, durven en kunnen maken door betekenis te geven aan die keuzes en daar de verantwoordelijkheid voor opnemen. – Voor zichzelf betekenis geven aan verschillende keuzes, de eigen keuze uitleggen, de factoren die een keuze beïnvloeden bespreken, nadenken over alledaagse keuzes, voordelen en nadelen van een keuze benoemen, verantwoordelijkheid dragen voor een genomen beslissing, andermans keuzes voorspellen en respecteren.

Lesdoelen op basis van leerplandoelen:

1. De leerlingen spreken over de boeken die ze gekozen hebben.
2. De leerlingen verwoorden hun keuze met argumenten waarom ze voor dit boek kozen.

Ervaring in de praktijk:

Zoals verwacht begonnen de leerlingen meteen enthousiast te vertellen. Onderweg van de bib naar school was deze fase al afgerond, maar dat hangt natuurlijk af van hoe lang de weg is. Laat het enthousiast vertellen aanhouden tot je merkt dat ze op andere onderwerpen overgaan. Dit betekent dat ze er genoeg tijd voor gekregen hebben en dat deze fase erop zit.

5.5 Beginnen met lezen.

Moedig de leerlingen aan om te beginnen lezen. Probeer leesmomentjes in de klas in te lassen, maar laat ze de boeken ook meenemen naar huis. Als er leesmomentjes in de klas zijn, zorg voor een goede leesomgeving.

Probeer de leerlingen 10 minuutjes per dag aan het lezen te krijgen. Dit is al genoeg om hier voordeel uit te halen. (Stichting Lezen, 2021) Als de leerlingen aan het lezen zijn, probeer dan als leerkracht ook een boek erbij te nemen en erin te lezen. Zien lezen doet lezen!

Belangrijk maar niet zo eenvoudig: verplicht de leerlingen nooit om te lezen. Bied het aan, maar verplicht hen niet. Verplichten werkt contraproductief. Dan wordt er extrinsieke motivatie gecreëerd. (Bequoye, 2020) De leerlingen die in het begin nog niet zo enthousiast zijn, kunnen nog aangestoken worden door het enthousiasme van de anderen. Probeer hierover zelf ook enthousiast te zijn.

Leerplandoelen Katholiek Onderwijs:

1. TOSn2 – Voldoende vlot kunnen lezen om leeftijdsadequate teksten te begrijpen. –

Genietend lezen.

2. TOtg1 – Plezier beleven aan taal en het spelen met taal.

Lesdoelen op basis van leerplandoelen:

1. De leerlingen verwoorden wat ze leuk vonden aan wat ze lezen.

2. De leerlingen verwoorden eventuele vreemde woorden die in het boek zaten.

Ervaring in de praktijk:

Leerlingen aan het lezen houden is misschien wel het moeilijkste, vooral als er voor het eerst aan leesplezier wordt gewerkt. Als de leerlingen nog geen plezier beleven aan het lezen van boeken is dit een moeilijke fase. Probeer hen niet te veel te verplichten, maar soms is een beetje verplichten nodig. Spreek af met de leerling die weigert te lezen wat hij of zij wel ziet zitten. Misschien wil de leerling wel vijf minuten lezen om daarna te doen wat hij of zij graag wil doen. Spreek met elke leerling die weigert te lezen een compromis af. Als je merkt dat veel leerlingen echt niet willen lezen, zorg dan dat je zeker genoeg voorleest in de klas. Ook dat is een manier om het leesplezier te versterken en zo moeten ze niet zelf een boek lezen. Laat de leerlingen ook zitten waar ze willen. Kies wel zelf welke leerlingen je in de gang laat zitten, indien ze dit wensen. Laat leerlingen die geen leesplezier hebben bij voorkeur in de klas zitten, zodat ze in het oog kunnen gehouden worden. Het is niet de bedoeling dat ze andere leerlingen afleiden.

5.6 Een eerste boekengesprek.

Laat de leerlingen ongeveer het 1ste hoofdstuk lezen en hou dan een gespreksmoment. Leerlingen lezen niet allemaal evenveel en even snel en de hoofdstukken zijn niet in elk boek even lang. Als de leerlingen een aantal pagina's ver zitten, kunnen ze er de 1ste keer over praten.

Vertel de leerlingen dat er vandaag eens zal gepraat worden over wat de leerlingen al gelezen hebben. De leerkracht kan zelf kiezen of dit klassikaal gebeurt of in groepjes georganiseerd wordt. Het nadeel van klassikaal werken is dat de leerlingen hier minder vaak aan het woord komen. Daarnaast is het nadeel van in groepjes werken dat de leerlingen die geen leesmotivatie hebben elkaar kunnen opzoeken en zo in een nog negatievere leesspiraal terecht kunnen komen, wat niet de bedoeling is. De bedoeling is juist in die positieve leesspiraal terecht te komen: lezers die graag lezen, lezen meer en worden er beter in, hierdoor lezen ze nog meer. (Kamp, de Jong-Slagman, & van Duijvenboden, 2019) Een ander nadeel is dat de leerkracht minder het gesprek kan leiden. Ook vraagt zo'n gesprek oefening. Als het de 1ste keer is dat dit plaatsvindt, laat dit dan klassikaal gebeuren.

In dit praktijkvoorbeeld wordt de aanpak van Chambers gebruikt. Hij wijst ons erop dat het plezier in lezen centraal moet staan in dit moment. De leerlingen vertellen hier wat het verhaal voor hen betekent. Alle antwoorden zijn goed. Het is ook belangrijk om het gesprek zo natuurlijk mogelijk te laten verlopen. Ga in op reacties of antwoorden. Werk geen vragenlijstje af.

Ook stelde Chambers dat er drie soorten vragen zijn. Als eerste zijn er de basisvragen. Hierin beschrijven de leerlingen de eerste indruk van het verhaal. Hierin worden vreemde/opvallende/leuke momenten uit het verhaal aangehaald. Ten tweede zijn er de algemene vragen. Dit gaat over de verwachtingen, dit verhaal vergelijken met andere verhalen en hoe de leerling het verhaal beleeft. Als laatste zijn er de specifieke vragen. Deze gaan dieper in op het verhaal zelf. (Ringoet, 2019-2020)

Stel vooraf richtvragen op, aan de hand van bovenstaande theorie, maar laat het gesprek lopen zoals het loopt. Laat leerlingen op elkaar aanvullen/reageren. Zorg dat jij het gesprek leidt, maar bereid dit vooraf niet tot in de puntjes voor. Laat zoveel mogelijk vanuit de leerlingen komen.

Leerplandoelen Katholiek Onderwijs:

1. TOSn2 – Voldoende vlot kunnen lezen om leeftijdsadequate teksten te begrijpen. – Begrijpen wat je leest.
2. TOSn1 – Een schriftelijke boodschap verwerken. – Informatie beoordelen (uit verhalen, brieven, uitnodigingen en reclameteksten uit verschillende media). – Inzetten van leesstrategieën op initiatief van en met hulp van de leraar: voorspellen, visualiseren, verbinden met voorkennis over het onderwerp/ tekstsoort/ teksttype, nadenken over woordbetekenissen, terugblikken en herlezen, een schema maken op basis van de boodschap, leesgedrag afstemmen op leesdoel, begrip controleren, samenvatten,...
3. TOMn2 – Een mondelinge boodschap overbrengen. – Spontaan vertellen (over gevoelens, ervaringen, gedachten, handelingen, verwachtingen). – Boodschappen overbrengen met gepaste woordkeuze en correcte zinsbouw, duidelijke chronologie, lichaamstaal of beeldende elementen ter ondersteuning van de boodschap.

Lesdoelen op basis van leerplandoelen:

1. De leerlingen verwoorden in eigen woorden wat ze lezen.
2. De leerlingen voorspellen wat er verder in het boek zal gebeuren.
3. De leerlingen verwoorden wat ze vertellen in duidelijke zinnen.
4. De leerlingen verwoorden wat ze vertellen chronologisch.

Ervaring in de praktijk:

In deze fase wil ik nog eens duidelijk verwoorden: maak er tijd voor. Zie dit als een belangrijk lesonderdeel die je niet kan schrappen. Ik betrapte mezelf er ook op om zo'n moment sneller te schrappen dan bijvoorbeeld een wiskundeles. Probeer dit te vermijden. Leerlingen hebben hier nood aan. Zo kan je ook tijdens het lezen stilte eisen, met de afspraak dat ze na het lezen een momentje krijgen om erover te praten.

5.7 Herhaal stap 4, 5 en 6.

De basis is gelegd. De eerste stappen zijn gezet. Probeer dit verhaal nu verder te zetten.

Laat de leerlingen verder lezen, zowel thuis als in de klas, maar forceer niets. Zorg dat de leerlingen af en toe tijd krijgen om er onderling over te praten. Las af en toe een gespreksmomentje in.

Hoor je dat een leerling zijn of haar boek niet leuk vindt? Bied aan om een ander boek uit te zoeken. Zeker als dit in het begin van het verhaal gebeurt. Als de leerling na de eerste pagina's al beslist heeft dat het geen leuk boek is, dan zal de motivatie niet komen. Zorg er als leerkracht voor dat er genoeg boeken voorradig zijn, zo kan de leerling hieruit een keuze maken.

5.8 Verwerkingsopdracht

Heel vaak moeten leerlingen in opdracht van de leerkracht het boek uitlezen tegen een bepaalde datum en moet er een boekbespreking gehouden worden.

Hier wordt dit anders aangepakt. Er kan niet verwacht worden dat alle leerlingen tegen dezelfde datum hun boek uitgelezen hebben. Anders moeten de niet zo enthousiaste lezers verplicht worden te lezen en creëren we extrinsieke motivatie. Spreek een datum af waarop de opdracht die de leerlingen krijgen af moet zijn, maar het boek hoeft niet uit te zijn. Als de leerkracht de leerlingen die normaal nooit voor hun plezier lezen al zo ver krijgt dat ze zelfstandig een half boek lezen, dan is er al een eerste stap gezet. Leesplezier creëer je niet door één boek te lezen. Leesplezier creëer je niet door je hierop één maand in te zetten. Hieraan moet er constant gewerkt worden. Hoe meer leerlingen leesplezier ontwikkelen en in de positieve leespiraal terechtkomen, hoe meer niet-lezers zullen aangestoken worden met dat enthousiasme.

Ook moet de leerkracht durven afstappen van een boekbespreking. Dit om de leerlingen meer keuzevrijheid te geven welke opdracht ze moeten maken, dit geeft hen ook weer autonomie. Let op: ook bij de opdracht wordt er nog gewerkt aan leesplezier. Het is niet omdat het boek uit is, dat hier niet meer aan gewerkt wordt.

Hier krijgt de meervoudige intelligentietheorie van Gardner een plaatsje, om de leerlingen meer vrijheid te geven in wat ze nu precies moeten doen. Op elk van deze intelligenties ontstaat er dan een opdracht. Zo kunnen de leerlingen de opdracht kiezen die het best bij hen aansluit.

Hoe kan dit uitgevoerd worden in de klaspraktijk?

Kies als leerkracht enkele intelligenties waarrond de leerlingen opdrachten kunnen maken. Zo kan er bijvoorbeeld gekozen worden voor volgende intelligenties: taalkundig, beeldintelligentie, muzikale intelligentie en zelfintelligentie. (Ottenhof & Rozing, 2018)

Denk daarbij ook na over enkele opdrachten die aansluiten bij een intelligentie, maar die bijvoorbeeld ook aansluit bij de lessen die je geeft.

Is er bijvoorbeeld net een les gegeven over een poppenkast en het schrijven van een poppenkastverhaal, dan kan de opdracht hierbij aansluiten. De 1ste mogelijke opdracht is dan ook: maak een poppenkastverhaal over het boek dat je gelezen hebt. Voor de beeldintelligentie kan een mogelijke opdracht zijn: maak enkele tableau vivants van de belangrijkste momenten die je gelezen hebt in het boek. Een opdracht bij de muzikale intelligentie kan zijn: maak een liedje over de belangrijkste gebeurtenissen in het verhaal. De zelfintelligentie zit verweven in deze drie opdrachten. De leerlingen moeten gaan nadenken over het verhaal en hoe ze dit beleefd hebben. Daarnaast stel je nog bijvragen. Als een leerling foto's mee heeft van zijn tableau vivants of deze in de klas uitgebeeld heeft, dan kan er gevraagd worden waarom hij of zij voor deze beelden gekozen heeft. Waarom zijn dit voor hem of haar belangrijke momenten in het verhaal? Kunnen we hieruit afleiden dat je het verhaal spannend en leuk vond of vond je het eerder saai?

Leerplandoelen Katholiek Onderwijs:

1. TOSn1 – Een schriftelijke boodschap verwerken. – Informatie beoordelen (uit verhalen, brieven, uitnodigingen en reclameteksten uit verschillende media). – Boekenkeuze en leesbeleving bespreken en/of creatief uiten.
2. TOSn2 – Voldoende vlot kunnen lezen om leeftijdsadequate teksten te begrijpen. – Begrijpen wat je leest.
3. MUgr3 – Zich bewust worden van de eigen muzische en creatieve mogelijkheden (talenten) en die tonen. – Bewust worden van de eigen voorkeuren, keuzes maken die aansluiten bij de eigen voorkeur en dit communiceren, in een afgebakende opdracht en in overleg met anderen een voorstel kunnen doen waarin eigen muzisch talent aan bod komt, vanuit eigen talenten kunnen bijdragen, eigen mogelijkheden tonen aan anderen in een vertrouwde omgeving.

Lesdoelen op basis van leerplandoelen:

1. De leerlingen verwerken het gelezen boek op een creatieve manier.
2. De leerlingen verwoorden wat er in het boek gebeurde.
3. De leerlingen verwoorden waarom ze voor deze creatieve opdracht kozen.

Ervaring in de praktijk:

In deze fase zag ik heel veel leerlingen opfleuren. Zorg dat leerlingen hun eerlijke mening kunnen geven. Ook een negatieve mening over het boek moet geaccepteerd worden. Zorg wel dat er hieruit geleerd wordt. Vraag naar het waarom. Zo kan je de leerling laten nadenken waaraan het volgende boek dat ze zullen lezen moet voldoen. Laat de leerlingen dit eventueel opschrijven, zo onthouden ze het zeker voor een volgende keer.

6. Resultaat en conclusie

In dit onderdeel van deze bachelorproef worden de onderzoeksvraag en deelvragen beantwoord. Dit onderdeel is een belangrijke stap om het onderzoek mee af te sluiten. (Decin, Alaerts, Van Dessel, Vandersmissen, & Vloeberghs, 2016) Eerst wordt een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvraag. Daarna worden antwoorden geformuleerd op de deelvragen. Daarna volgt een reflectie. Als laatste volgen dan aanbevelingen en een vooruitblik.

6.1 Resultaten

6.1.1 Wat is leesplezier?

Leesplezier gaat over veel meer dan vrijblijvendheid. Het gaat over het bevorderen van leesmotivatie en het tonen aan kinderen hoe interessant boeken zijn. Het is het plezier in lezen dat aan kinderen meegegeven wordt. Om leesplezier te ontwikkelen moeten kinderen in een positieve leesspiraal gebracht worden: hoe meer een kind leest, hoe meer de vaardigheden zullen groeien, hoe liever een kind zal lezen,... Het omgekeerde moet vermeden worden, dit heet de negatieve leesspiraal. Leesplezier moet bij elk kind ontwikkeld worden. Mensen worden niet geboren als lezers. In hoeverre kinderen die bij een leerkracht aankomen al leesplezier ontwikkeld hebben, hangt af van de leesopvoeding thuis en bij vorige leerkrachten. Leesplezier wordt ontwikkeld door voor te lezen, kinderen te laten lezen, boeken te hebben in de klas,... Een ander belangrijk punt dat het leesplezier in de weg kan zitten is de leescompetentie. Niet bij elke leerling zal lezen gemakkelijk gaan. Bijvoorbeeld voor leerlingen die problemen hebben met de concentratie kan dit een uitdaging zijn. Zoek als leerkracht hoe ook deze leerlingen in een positieve leesspiraal gebracht kunnen worden. Ook intrinsieke motivatie is belangrijk om leesplezier te ontwikkelen. Zorg dat leerlingen vanuit zichzelf gemotiveerd zijn, zonder een beloning of druk van buitenaf. Dit wordt ontwikkeld aan de hand van autonomie, verbondenheid en competentie. Deze drie onderdelen moeten in de lessen aanwezig zijn. Naast dit alles moet de school ook een leesbevorderend klimaat hebben. Hiervoor moet het beleid op school in functie van het lezen op schoolniveau structureel, strategisch, in dialoog, schoolspecifiek, samenhangend en doelgericht zijn. Een eerste tool om je lessen mee op te bouwen is 'de leescyclus', terug te vinden in Bijlage A: leescyclus. Deze theorie doorloopt de inspiratiefase, keuzefase, leesfase en verdiepingsfase. Om de verdiepingsfase meer kracht te geven kan gebruik gemaakt worden van een tweede tool, namelijk de meervoudige intelligentietheorie van Gardner. Een laatste theorie die toegepast zou moeten worden in de klas is het praten over boeken. Om leesplezier te ontwikkelen is praten over boeken noodzakelijk. Begin een gesprek met de basisvragen, ga door met de algemene vragen en eindig met de specifieke vragen.

6.1.2 Is er een verband tussen de competentie van begrijpend lezen en leesplezier?

Ja, er is een duidelijk verband. Leesplezier kan de competentie in het begrijpend lezen verhogen en de competentie in het begrijpend lezen kan leesplezier verhogen. Er is hier dus een duidelijke wisselwerking tussen. Ook de positieve leesspiraal bevestigt dit. Uit onderzoek blijkt wel dat deze wisselwerking bij sommige leerlingen minder aanwezig is. Dit betekent niet dat deze er niet is, maar wel dat er ook nog andere factoren kunnen meespelen. Weet ook dat alleen aan leesplezier of alleen aan de competentie in het begrijpend lezen werken contraproductief is. Probeer aan beide tegelijk te werken. Volgens onderzoeken die afgenomen zijn naar aanleiding van de PIRLS scores blijkt dat meisjes gemiddeld beter scoren dan jongens in het begrijpend lezen. Daarnaast blijkt dat het opleidingsniveau van de ouders invloed heeft op de prestatie van de leerling. Als laatste blijkt dat het

aantal boeken dat thuis aanwezig is ook een verschil maakt voor de leerling. Vergeet ook niet als leerkracht dat er in de tweede graad lager onderwijs een verschuiving plaatsvindt van het technisch lezen (eerste graad) naar het begrijpend lezen (derde graad). Vergeet als laatste niet dat elk kind dit proces op eigen tempo ondergaat.

6.1.3 Waarom haken kinderen af bij het lezen van boeken?

Om kinderen niet te laten afhaken bij het lezen, is het leesenthousiasme van de leerkracht zeer belangrijk. Een leerkracht die lezen zelf niet leuk vindt, zal veel meer moeite hebben om de leerlingen te motiveren om wel graag te lezen. Onderzoek wijst ook uit dat het geslacht en gender een factor kan zijn dat het lezen beïnvloedt. Bij het geslacht kunnen jongens meer moeilijkheden ervaren bij het lezen dan meisjes. Dit omdat bepaalde functies in de hersenen bij jongens trager groeien dan bij meisjes. Bij gender spelen vooral vooroordelen en het imago een rol. Kinderen zien heel vaak vooral de vrouwelijke familieleden lezen en als kinderen de mannelijke familieleden zien lezen dan gaat dit vaak over een informatief boek. Kinderen hebben ook mannelijke voorbeelden nodig die graag iets anders lezen dan een informatief boek. Ook hangen er veel vooroordelen rond het lezen, zoals dat het iets voor meisjes is. Ook worden boeken rond liefde en vriendschap vaak aan meisjes gegeven en boeken over voetbal en oorlog vaak aan jongens. Probeer leerlingen boeken aan te bieden op basis van interesses en niet op basis van geslacht of gender. Om leerkrachten te helpen bij het aanbieden van boeken aan leerlingen is er onderzoek gedaan naar wat vaak aanslaat. In het 3de leerjaar gaat dit vaak over avonturenverhalen. In het 4de leerjaar gaat dit over avonturenverhalen en realistische verhalen. Let op, in het 4de leerjaar begint vaak de ontleding. Dit omdat leerlingen vaak meer hobby's hebben... Als laatste zijn de soorten lezers belangrijk. Een lezer kan een onervaren lezer, een incidentele lezer of een ervaren lezer zijn.

6.1.4 Wat is 'Boekenzoeker'?

De 'Boekenzoeker' is een leesbevorderingswebsite en dus geen recensiewebsite. De mensen die achter de website zitten willen leerlingen verleiden tot het lezen van de boeken. Wel zorgt 'Boekenzoeker' ervoor dat ze geen valse beloftes maken, dit door de tekstjes bij een boek in dezelfde schrijfstijl zoals het boek te schrijven. Zo komen leerlingen niet voor grote verrassingen te staan tijdens het lezen van het boek. De website kan ingezet worden voor de leerkracht (als database...) of voor de leerlingen. 'Boekenzoeker' is een initiatief van 'Iedereen Leest'. Alle lezers kunnen op 'Boekenzoeker' iets vinden dat bij hen past. Ook de anderstalige nieuwkomers en de minder goede lezers. Er zit een divers team achter de website waardoor geen lezer vergeten wordt. Om een boek te vinden kunnen er in de zoekbalk enkele keuzes gemaakt worden. Zo krijgt iedereen een specifiek passend aanbod. Ook deze website zet sterk in op intrinsieke motivatie. Vooral op de autonomie wordt ingezet. De website is zeer gebruiksvriendelijk waardoor kinderen zelf op zoek kunnen naar boeken die bij hen passen. Door hen zelf boeken te laten kiezen wordt autonomie gecreëerd. Een laatste handige tool die te vinden is bij elk boek op de website is het invoeren van de postcode. Als op een boek geklikt wordt kan er iets lager de postcode van de gemeente ingevoerd worden. Zo ziet de leerling meteen of het boek beschikbaar is in de bibliotheek in de gemeente van de leerling.

6.2 Evaluatie

Deze bachelorproef was een actieonderzoek. De onderzoeksvraag was dan ook een probleemstelling. Het proces en alle fasen werden mooi doorlopen. Het enige doel dat niet gerealiseerd kon worden is het meerdere keren doorlopen van de fasen.

De onderzoeksvraag en deelvragen werden opgezet en er kon begonnen worden aan het onderzoek. Wel zijn de onderzoeksvragen enkele keren veranderd. Meestal ging dit over een detail, maar er werd ook eens een volledige onderzoeksvraag veranderd. De literatuurstudie verliep vlot. Het herschrijven moest wel meerdere keren gebeuren om het schrijven zo wetenschappelijk mogelijk te maken.

Al snel kwam het idee om iemand van De 'Boekenzoeker' te interviewen. Dit omdat hieruit de meest betrouwbare informatie kon gehaald worden. Dit werd dan ook meteen een groot deel van het onderdeel 'Bevraging werkveld'. Ondanks dit is de bijdrage van leerkrachten over hun aanpak natuurlijk enorm belangrijk. Jammer genoeg liep dit een beetje stroef. Ondanks vele pogingen om zoveel mogelijk leerkrachten te interviewen, werd er maar door drie leerkrachten gereageerd. Wel waren dit leerkrachten vanuit dezelfde school, waardoor dit alsnog een grote meerwaarde was voor dit onderdeel.

Het onderdeel 'Praktijk' verliep vlot. Wat er precies gerealiseerd moest worden, werd in vele brainstormmomentjes in elkaar gestoken. Hierbij werd gebruik gemaakt van de literatuurstudie. Ook dit uittesten verliep vlot en vond plaats tijdens een stage. Het enige wat hierin minder vlot liep was de momentjes met praten over de boeken. Wegens mijn stage en de lessen die moesten gegeven worden, werd dit soms wat meer naar de achtergrond verplaatst.

6.3 Aanbevelingen

Leerkrachten weten wel dat er iets moet veranderen. Dat het niveau begrijpend lezen aan het dalen is, is voor niemand een geheim. Wel merk je op dat er op leesplezier veel minder ingezet wordt. Er worden zeer weinig theorieën toegepast. De praktijk toont ons dat lessen vaak los van elkaar staan, in plaats van verbonden te zijn met elkaar. Daarnaast zijn er weinig scholen met een uitgebreide visie rond het leesbeleid, waar de leerkrachten echt met elkaar samenwerken om het leesplezier omhoog te krijgen. Probeer als school een visie uit te werken die in de school zichtbaar is. Probeer de leerkrachten een doorlopend leesbeleid te laten uitwerken. Neem de beste ideeën mee en werk die volledig uit. Zorg dat leesplezier ontwikkelen centraal staat in het leesbeleid en dat begrijpend lezen ook een centrale plek krijgt. Toon dat je als school lezen belangrijk vindt.

6.4 Vooruitblik

In het praktijk onderdeel is er al een eerste stap die gezet kan worden als leerkracht. Dit is een lessenreeks om de eerste stap naar leesplezier te zetten. Probeer na deze stap verder te gaan en het hier niet bij te laten. Probeer elke keer een stap verder te zetten. Probeer nieuwe werkvormen uit... Laat het ook niet bij in de klas, maar breidt het uit tot de volledige school. Zorg dat er in de school een visie rond lezen ontstaat. Zorg dat leerkrachten met elkaar samenwerken. Zorg dat de mooiste initiatieven volledig uitgewerkt worden.

7 Lijst met figuren en tabellen

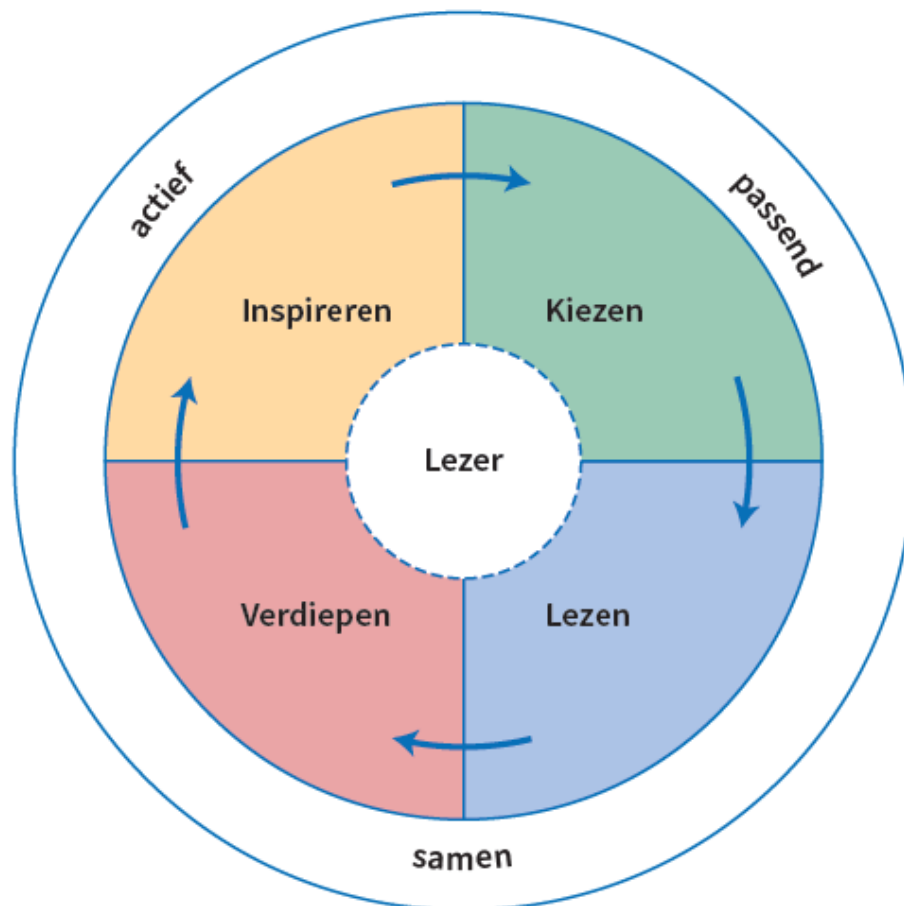
Zie Bijlage A: leescyclus.

8 Literatuurlijst

- begrijpend-lezen-oefeningen.nl. (sd). *Wat is leesplezier?* Opgehaald van [begrijpend-lezen-oefeningen.nl](https://www.begrijpend-lezen-oefeningen.nl/uitleg-artikelen/leesplezier/leesplezier/wat-is-leesplezier): <https://www.begrijpend-lezen-oefeningen.nl/uitleg-artikelen/leesplezier/leesplezier/wat-is-leesplezier>
- Bequoye, S. (2020, juli 10). *Hoe bevorder je intrinsieke leesmotivatie?* Opgehaald van [iedereenleest.be](https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/hoe-bevorder-je-intrinsieke-leesmotivatie): <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/hoe-bevorder-je-intrinsieke-leesmotivatie>
- C.R. (2022, februari 24). Leesplezier in de klas. (F. Christiaen, Interviewer)
- Chambers, A. (2002). *De leeromgeving, hoe volwassenen kinderen kunnen helpen van boeken te genieten*. Den Haag: Querido.
- De Boekenzoeker. (2022). Opgehaald van [boekenzoeker.be](https://www.boekenzoeker.be/): <https://www.boekenzoeker.be/>
- De Boekenzoeker. (2022). *Boekenzoeker in de klas*. Opgehaald van [boekenzoeker.be](https://www.boekenzoeker.be/boekenzoeker-de-klas): <https://www.boekenzoeker.be/boekenzoeker-de-klas>
- Decin, G., Alaerts, L., Van Dessel, J., Vandersmissen, T., & Vloeberghs, L. (2016). *Onderzoekende leraren. Lijdraad voor praktijkonderzoek op school*. Tielt: Lannoo Campus.
- Dood, C., Gubbels, J., & Segers, E. (2020). *PISA-2018 de verdieping: leesplezier, zelfbeeld bij het lezen, leesgedrag en leesvaardigheid en de relatie daartussen*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- Houtveen, A., van Steensel, R., & de la Rie, S. (2019). *De vele kanten van leesbegrip*. Opgehaald van [library.oapen.org](https://library.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=/bitstream/handle/20.500.12657/39480/de-vele-kanten-van-leesbegrip.pdf?sequence=1&isAllowed=y): <https://library.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=/bitstream/handle/20.500.12657/39480/de-vele-kanten-van-leesbegrip.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kamp, I., de Jong-Slagman, J., & van Duijvenboden, P. (2019). *Jeugdliteratuur en didactiek handboek voor VO en MBO*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- L.D. (2022, januari 4). Boekenzoeker. (F. Christiaen, Interviewer)
- leesplezier.be. (sd). Opgehaald van [leesplezier.be](https://www.leesplezier.be/): <https://www.leesplezier.be/>
- Moolenaar, P., & Meelis-Voorma, T. (2021). *Waarom zou je lezen - handboek jeugdliteratuur*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- N.M. (2022, februari 26). Leesplezier in de klas. (F. Christiaen, Interviewer)
- Ottenhof, F., & Rozing, G. (2018). *Wat doen goede leraren anders*. Meppel: Ten Brink Uitgevers.
- Ringoet, E. (2019-2020). *Nederlands in de klas*. Opgehaald van [leho.howest.be](https://leho-howest.instructure.com/courses/4552/files/879016?module_item_id=173887): https://leho-howest.instructure.com/courses/4552/files/879016?module_item_id=173887
- Stichting Lezen. (2021, februari 10). *Leesgedrag hangt positief samen met leesvaardigheid*. Opgehaald van [lezen.nl](https://www.lezen.nl/onderzoek/leesgedrag-hangt-positief-samen-met-leesvaardigheid/): <https://www.lezen.nl/onderzoek/leesgedrag-hangt-positief-samen-met-leesvaardigheid/>
- T.B. (2022, februari 24). Leesplezier in de klas. (F. Christiaen, Interviewer)
- Tielemans, K., Vanlaar, G., Van Damme, J., & De Fraine, B. (2019). *Lessen door en voor het Vlaams begrijpend leesonderwijs*. KU Leuven.
- Van Den Eijnden, J. (2014). *Leesverschillen tussen jongens en meisjes: aangeboren of aangeleerd*. Amsterdam: Stichting Lezen.
- Vansteelandt, I., Rogiers, A., Van Keer, H., & Van Tilburg, S. (sd). *Beter én graag lezen voor elke leerling: naar een duurzaam leesbeleid op school*. Opgehaald van [biblio.ugent.be](https://biblio.ugent.be/publication/8560696/file/8585688): <https://biblio.ugent.be/publication/8560696/file/8585688>
- Verus. (2021, maart 03). *'Door lezen en burgerschap te combineren, sla je minstens twee vliegen in één klap'*. Opgehaald van [verus.nl](https://www.verus.nl/actueel/nieuws/door-lezen-en-burgerschap-te-combineren-sla-je-minstens-twee-vliegen-in-een-klap): <https://www.verus.nl/actueel/nieuws/door-lezen-en-burgerschap-te-combineren-sla-je-minstens-twee-vliegen-in-een-klap>
- Vlaanderen. (sd). *Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS)*. Opgehaald van [onderwijs.vlaanderen.be](https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek/vlaams-en-internationaal-onderwijsonderzoek/internationaal-vergelijkend-onderzoek/progress-in-international-reading-literacy-study-pi): <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek/vlaams-en-internationaal-onderwijsonderzoek/internationaal-vergelijkend-onderzoek/progress-in-international-reading-literacy-study-pi>

9 Bijlagen

Bijlage A: leescyclus

(Verus, 2021)

Bijlage B: interview L.D.

Dank u wel alvast dat u tijd wou vrijmaken en dat het interview verplaatst kon worden doordat we beiden ziek waren op de afgesproken dag.

De eerste vraag is: Kan je jezelf eens voorstellen? Wie bent u? Wat is uw job en welk aandeel hebt u binnen de website 'Boekenzoeker' of 'Iedereen Leest'. Wat is de instantie waarvoor u werkt?

Ja, dus mijn naam is L.D. en ik werk als kennismedewerker jeugdliteratuur voor 'Iedereen Leest'. Dat is eigenlijk een hele vage term om van alles onder te stoppen. 'Boekenzoeker' is het grootste deel van mijn takenpakket. Ik doe daar vooral de eindredactie voor, dus dat wil zeggen dat alles wat wordt ingevoerd op 'Boekenzoeker' eerst wordt nagelezen door mij en daarna gepubliceerd. Maar ik coördineer ook zodat er voldoende boeken toestromen op 'Boekenzoeker'. Vandaag is het bijvoorbeeld Wereld Braille Dag, dus dan zal ik zorgen dat er een nieuwsbericht is over Wereld Braille Dag en welke boeken daar bijvoorbeeld op inspelen. 'Boekenzoeker' is dus sowieso de basis van mijn takenpakket, daar zal ik iedere dag mee bezig zijn. Verder ben ik ook betrokken bij de Leesjury, vooral bij de oudere leeftijdsgroepen. Ik geef ook lezingen over het boekenaanbod en dan vooral... We hebben zo..., iedere collega heeft zo zijn of haar expertise en voor mij is dat 2de en 3de graad secundair. Dus ik zal me daar heel veel op focussen, ook binnen 'Boekenzoeker'. Ik ben met alles bezig binnen 'Boekenzoeker', maar vooral, idealiter, met die oudere leeftijdsgroep. En verder coördineer ik ook de bibliotheek van 'Iedereen Leest'. Wij hebben een vakbibliotheek met secundaire literatuur over leesbevordering en kinderen- jeugdliteratuur en ook primaire literatuur. Dus ik zie dagelijks heel veel boeken passeren. Dat is wel heel mooi en zo kunnen mijn verschillende taken elkaar aanvullen.

Een zeer divers beroep eigenlijk dat u uitoefent.

Hoe werkt de website 'Boekenzoeker'? Wat zijn de voordelen ervan?

Ja, dus 'Boekenzoeker' is een leesbevorderingssite en het idee erachter is dat 'Boekenzoeker' een platform is waarop jongeren zelf op zoek kunnen gaan naar een boek. 'Boekenzoeker' is dus geen catalogus. Mensen denken soms dat ieder boek op 'Boekenzoeker' staat. Dat is niet het geval. Het is geen bibliotheekcatalogus. Het is ook geen recensiewebsite. Dus wij geven geen waardeoordeel aan de boeken. Behalve dat ze wel worden aanbevolen. Maar dat wil dus niet zeggen dat dit de beste boeken zijn. Het is eigenlijk vooral een instrument om een divers beeld van 'het boek' te tonen en om jongeren zelf te kunnen laten kiezen. Dus, als je 'Boekenzoeker' opent is er meteen een zoekbalk en kan de bezoeker via eigen gekozen parameters een boek zoeken. Het is dus heel hard de bedoeling om de doelgroep zelf de keuze te laten maken. Dus alles binnen 'Boekenzoeker' is gericht op de doelgroep zelf. Dat wil dus zeggen dat alle teksten geschreven zijn op maat van de jongeren. Dus als het een boek is voor een 9-jarige dan zal de tekst ook aangepast zijn zodat het op maat is van die 9-jarige. Want het is de bedoeling dat het kind zelf de tekst begrijpt dus zelf die keuze kan maken. En dan hetzelfde bij de tieners, daar zal dus ook altijd een stijlverschil zijn in de beschrijvingen. Bij ieder boek staat inderdaad ook een motiverende tekst. Het is niet gewoon de achterflap, maar daar wordt echt over nagedacht om dat op maat van die jongere te schrijven. En als het bijvoorbeeld een dik fantasieboek is dat beschreven wordt, waar hele lange zinnen in staan of rijke beschrijvingen, dan zal het tekstje op 'Boekenzoeker' ook al meer die literaire stijl in zich opnemen zodat jongeren een bewuste keuze kunnen maken. We willen geen valse beloftes doen op 'Boekenzoeker'. Als het een boek is dat meer aandacht vraagt van de lezer dan moet dat ook duidelijk zijn. Bijvoorbeeld als het een strip is over hele donkere onderwerpen dan moet dat ook duidelijk zijn. Dan gaan we niet zeggen: 'Dit boek is als een warme knuffel'. Het moet altijd heel eerlijk zijn. En dus ja, op die manier hopen we jongeren aan het lezen te krijgen doordat ze zelf op zoek kunnen gaan naar een boek. En de zin is dan 'Een boek dat bij je past'. En het idee is dat er voor iedere lezer, aarzelende lezers maar ook veel lezers, dat er voor iedereen iets op 'Boekenzoeker' staat. We werken met een redactie, dat heb ik eigenlijk nog niet gezegd. Dus 'Boekenzoeker' ziet er heel neutraal uit, uiteraard, maar daar zit een heel divers team van mensen achter. We werken met een onafhankelijke redactie, dat is voor 'Iedereen Leest' heel belangrijk want we moeten natuurlijk zien dat onze relatie met de Vlaamse en

de Nederlandse uitgevers correct is, dat is onze taak natuurlijk. Dus wij kunnen niet zomaar onze eigen favoriete boeken gaan kiezen, dat zou niet eerlijk zijn. Dus we werken met een groep van vijftien redactieleden ongeveer, we gaan er nu vier nieuwe aannemen. En die mensen hebben allemaal ook hun eigen achtergrond en interesses. Het zijn leerkrachten, ook twee doctoraatstudenten. Ik vind het persoonlijk ook heel leuk als er ook jonge mensen in de redactie komen. Heel veel bibliotheekmedewerkers en dat zijn dus mensen die heel veel lezen en dan daaruit een bewuste keuze gaan maken. Ze gaan niet ieder boek, ieder jeugdboek dat ze lezen automatisch toevoegen, het moet, ja, iets meer hebben. Zoals ik al zei, dat wil niet altijd zeggen dat dit het beste boek was maar dat zou ook kunnen zijn dat het gewoon een ontroerend verhaal is of dat de schrijfstijl heel toegankelijk is. En dan schrijven zij daar een beschrijving voor en ik doe dan de eindredactie met mijn collega en wij zetten het dan online. Uiteraard voegen wij ook vanuit 'Iedereen Leest' soms ook wel zelf boeken toe. Wij zullen er ook over waken dat er hiaten zijn zoals bijvoorbeeld de categorie 'makkelijk lezen'. Dat is voor ons wel heel belangrijk, dat is dus bijvoorbeeld voor mensen met dyslexie of anderstalige nieuwkomers. Uit zichzelf groeit die categorie niet want het is nu eenmaal niet evident om daar boeken voor te vinden, maar daar zullen we dan een bewuste keuze voor doen om op zoek te gaan naar recent werk om daaraan toe te voegen. Dus we houden dat zo met twee groepen mensen eigenlijk instant. En zo stromen er constant boeken door. Eerlijk is eerlijk, er zijn periodes dat er meer boeken doorstromen, als iedereen vakantie heeft gehad zoals nu na de kerstvakantie, dan heeft de redactie ineens zo..., plus het is één januari geweest dan is iedereen terug mega gemotiveerd om heel veel te lezen. Maar voor de bezoeker, we voegen ze online zo stapsgewijs altijd toe zodat het, ja, een beetje een gelijkmatige toestroom aan nieuwe boeken is. En ja, als het bijvoorbeeld binnenkort jeugdboekenmaand is dan zullen alle boeken van jeugdboekenmaand, rond het thema van jeugdboekenmaand, uiteraard ook op 'Boekenzoeker' komen. Dus het is voor 'Iedereen Leest' ook een instrument om alle acties die we doen, alle trajecten die lopen ook daarin te verwerken. Dus ja, dat was al een heel lang antwoord.

Dat is geen probleem. Dus de job bestaat er dan uit, deels uit, ze kiezen een boek op willekeurige basis dan denk ik, of moet dat aan eisen voldoen?

Er zijn een aantal eisen, maar die zijn redelijk praktisch. Het moet een boek zijn dat niet ouder is dan een jaar. Vroeger was dat geen regel, maar sinds de vernieuwing van 'Boekenzoeker' en het feit dat we veel meer bezoekers genereren en meer aandacht krijgen, merken we ook dat het de verwachting is dat we effectief, ja, recent werk toevoegen. Dat is ook gewoon het interessantste voor de bezoeker want, ja, als een boek al een paar jaar oud is, kan het zijn dat niet meer veel bibliotheken het in huis hebben, dat de Standaard Boekhandel het niet meer heeft, dus dat is wel een belangrijke voor ons, dat het dus een recent werk is. Er zijn een paar uitzonderingen. Er is één redactielid die voor ons klassiekers toevoegt. En boeken waarvan we weten dat ze heel vaak op leeslijsten van middelbare scholen staan. Dus zij voegt wel klassiekers toe, die mogen uiteraard ouder zijn dan een jaar. Dus een jaar oud en het moet ook een boek zijn dat uitgegeven is door een reguliere uitgeverij. Dus geen boeken in eigen beheer. Dat is omdat wij afhankelijk zijn van 'Literatuur Vlaanderen' en bij hen is dat een regel, daar ja, zijn heel veel saaiere redenen voor, maar voor de rest laten we ze eigenlijk heel vrij. Er mogen uiteraard geen politiek incorrecte dingen in staan. Het boek moet natuurlijk wel, als er een representatie is van een transgender personage, uiteraard correct zijn en geen... Dat hebben we eigenlijk nog nooit voorgehad met de redactie hoor, maar in theorie zouden we daar ook kunnen in tussenkomen, als we weten dat een boek om een of andere reden controversieel is. Dan zouden we dat wel bekijken. Voor de rest zijn ze vrij waardoor je eigenlijk een hele interessante mix van boeken krijgt. Want uiteraard, ik heb mijn persoonlijke voorkeur, mijn collega's hebben hun persoonlijke voorkeur en onze redactieleden ook, dus zij zullen vaak een boek toevoegen die ik dan gelezen heb en waarvan ik denk: dat was niet mijn persoonlijke favoriet, maar dat is juist interessant. Er zijn bepaalde genres die ik wel voor mijn job zou lezen maar die mij eigenlijk, ja, als je heel veel kinder- en jeugdliteratuur leest, als je heel veel literatuur leest vanuit werkoogpunt dan kan je zo wat afgestompt worden op een bepaald moment, dus soms zullen er boeken zijn die ik effectief zelf niet zou kiezen maar waar ik wel de waarde van inzie, omdat ik weet dat bijvoorbeeld alle jongeren die ik dan spreek vanuit mijn job altijd zullen zeggen: 'we lezen

zo graag fantasie' en ik doe mijn best maar bij mij komt het niet, komen die boeken niet binnen. Dus ja, dan zullen we wel heel hard ons best doen om redactieleden te vinden die dat wel heel graag lezen en die wel hele bewuste keuzes kunnen maken, sommige boeken wel, sommige niet. Dus dat is wel zeker het mooie aan de manier waarop we werken.

Iedereen mag dan eigenlijk het genre lezen dat hij het liefst, of niet daarvoor het liefst leest, maar wel een beetje in die richting.

Ja, zo hebben we de mensen ook gekozen, ja, met een open oproep en we hebben daar heel veel respons op gekregen en dan hebben we ervoor gezorgd dat we iemand hebben voor de baby- en peuterboeken. Want dat is bijvoorbeeld echt, klinkt heel eenvoudig maar dat is echt iets waar ik bijvoorbeeld ook niet in thuis ben. Ik ken het verschil tussen een kartonboek en een ander soort boek, maar dan een zoekboek, een doe-boek, ik loop daar helemaal verloren in. En dan hebben we een paar mensen voor de prentenboeken. Dat is zeker een categorie die heel veel mensen interesseert en alweer daar zijn veel smaakverschillen. Dus zullen we ervoor zorgen dat we voldoende verschillende stemmen hebben. Bij prentenboeken kan je snel vervallen in de prentenboeken die volwassenen mooi vinden, maar die dan niet bij de kinderen aanslaan omdat ze heel literair zijn, of hele mooie volwassen afbeeldingen hebben en die boeken hebben zeker hun waarde, absoluut maar het is belangrijk dat je ook andere prentenboeken toevoegt. Dus ja, we hebben zo de puzzel gelegd, als we die persoon en die persoon aannemen, en iedereen blijft een beetje binnen zijn interesseveld dan gaan we zeker een rijke 'Boekenzoeker' krijgen. Natuurlijk kan het zijn dat iemand tijdelijk in een leesdip zit, en zoiets heeft van ja, ik moet even iets helemaal anders lezen of ik vind dit jaar toch niets binnen deze categorie, ze mogen ook andere dingen toevoegen. Bijvoorbeeld, we zullen altijd zeggen, als je een mooie poëziebundel hebt gelezen, gewoon, niet vanuit je 'Boekenzoeker' picture en het zou ook iets voor jongeren kunnen zijn, dan mag je dat ook toevoegen natuurlijk. Mensen lezen niet altijd vanuit het 'Boekenzoeker' oogpunt, maar daardoor kan je ook een paar andere dingen tegenkomen. We hebben een gedeeld document, echt een lijst waarop iedereen invoegt wat ze aan het lezen zijn en dan zullen sommige mensen beslissen, ja, ik heb het gelezen en ik zie wel dat het een goed boek is, maar persoonlijk... Ik zie wel dat het boek een plaats kan hebben in een klas bijvoorbeeld of voor jongeren, maar dat je er zelf niet helemaal enthousiast over was, dan kan je er ook niet enthousiast over schrijven en je kan dat wel een beetje forceren maar dan kan het ook gebeuren dat iemand vraagt, wil iemand anders daar even naar kijken en als iemand anders dan wel heel enthousiast is, dan schrijft die persoon iets. Het is ook de bedoeling, iedere beschrijving van een boek op 'Boekenzoeker' is geschreven door iemand die het boek ook effectief gelezen heeft. Dat is de basisvoorwaarde die we hebben. Dus ja, klinkt heel evident maar dat is dus wel belangrijk.

Ja, dus jullie kiezen dan gewoon een boek op basis van je interesses, daarna lezen jullie het volledige boek en daarna schrijven jullie een recensie, als je die vindt passen binnen 'Boekenzoeker'.

Ja. En we hebben daar op 'Boekenzoeker' wel een uitleg bij van waarom mag dat boek dan wel op 'Boekenzoeker' en dat andere niet. We kunnen dat moeilijk vastpinnen dat is meer zo, ja, fingerspitzengefühl, van ja. Het belangrijke om te weten is ook dat die mensen heel veel lezen en daardoor het hele aanbod zien en het is maar door al die boeken naast elkaar te leggen dat je vaak kan zeggen van: dit boek ga ik eruit halen om aan te bevelen aan de jongeren. En daar kunnen dan verschillende redenen voor zijn. Maar dat is niet altijd gemakkelijk, we hebben daar geen lijstje voor. Dat is meer zo ervaring, vertrouwen in die mensen. En natuurlijk, ja, het idee is dat er op 'Boekenzoeker' voldoende boeken staan om verschillende keuzes aan te reiken. Het is niet, als er nu maar vijf boeken op één jaar op 'Boekenzoeker' zouden komen, ja dan zou je echt moeten kunnen motiveren waarom dat de allerbelangrijkste zijn, waarom dat deze erop komen, maar er worden er heel veel toegevoegd, dus dat is een beetje het idee erachter.

En halen jullie dan soms ook boeken weg van de website 'Boekenzoeker', omdat je zegt dat het de bedoeling is dat ze recent blijven.

We kijken ieder jaar na of boeken nog voldoende beschikbaar zijn in de openbare bibliotheek. Dat is een beetje onze belangrijkste regel daarvoor. Ik denk dat dat dan meestal is, als het in minder dan

100 bibliotheken beschikbaar is en het boek is al meer dan zes jaar oud bijvoorbeeld, dan zetten we het in het archief. Dat wil zeggen dat 'Boekenzoeker' het boek nooit zelf naar voor zal schuiven. Als je dan aanduidt, ik zoek een leesboek over verliefdheid, dan zal 'Boekenzoeker' dat boek niet naar voor schuiven, maar als je zoekt op de titel van het boek dan kan je het wel nog tegenkomen. Of soms staat het bij gelijkaardige leestips en dan kan je het ook nog tegenkomen. Dus het zit nog wel in het systeem, maar binnen de rang van aanbevolen boeken zakt het helemaal naar beneden. Want we weten natuurlijk dat het niet fijn is om heel die zoektocht te doen, dan op een boek te komen en het dan nergens te vinden. Dus, dat is daar het idee achter. Maar als leerkrachten bijvoorbeeld 'Boekenzoeker' gebruiken als een soort van databank, je kan ook zoeken op trefwoorden in de zoekbalk. Bijvoorbeeld, stel nu voor dat een boek over spinnen gaat, is nu een heel stom voorbeeld, dan kunnen wij spinnen ingeven als trefwoord en als je dan in de zoekbalk spinnen ingeeft dan komt dat boek naar boven. Dus die functie van 'Boekenzoeker', minder interessant voor de doelgroep zelf, maar we weten wel dat dat voor intermediaire interessant is, dat komt dan wel nog altijd naar boven. Dus die boeken zijn niet volledig weg. Heel soms zullen we een boek echt afvoeren omdat het echt heel oud is of, ja, sommige boeken zijn nu eenmaal niet goed verouderd in onze huidige maatschappij dus dan zullen we die wel verwijderen. Maar ik denk dat dat zo drie keer gebeurd is de laatste jaren. De meeste boeken gaan naar archief. Dan moeten ze echt al een paar jaar oud zijn, maar ja, 'Boekenzoeker' werkt met een algoritme natuurlijk dus de meest recente boeken zullen altijd bovenaan staan. En dan de boeken die het best linken aan de trefwoorden die je intikt, of de categorieën die aangeduid zijn. Dus ja, zo op die manier. Want dat is effectief het allerbelangrijkste, je hebt ook op iedere boekenfiche de optie om te zoeken of het in je bibliotheek aanwezig is. Dat is echt wel gedaan vanuit het opzet, de drempel moet voldoende laag zijn voor bezoekers. We weten dat niet iedereen het budget heeft om alle boeken zomaar te gaan kopen. Dat is heel belangrijk, dat ze aanwezig zijn in de bibliotheken. Dus, dat is daar de belangrijkste motivator achter. Maar we gaan daar zeker geen, ja, het is zeker geen censuur instrument of zo, we gaan nooit boeken verwijderen omdat wij ze niet leuk vinden of niet interessant vinden of zo, dat is zeker niet het idee daarachter. Want ja, boeken zoals 'The fault in our stars', die zijn al ouder maar uiteraard staan die nog niet op archief omdat die zo'n culturele impact hebben en in nog heel veel bibliotheken aanwezig zijn, dus die blijven er zeker allemaal gewoon op zichtbaar. Die blijven gewoon gepubliceerd.

Ja, en die gaan dan niet naar onder bij archief gewoon.

Nee, want dat zijn echt boeken die in iedere bibliotheek te vinden zijn en waarvan we weten dat ze ook nog altijd gelezen worden. We kunnen dat ook zien, op welke boeken veel geklikt wordt. Met welke boeken er in interactie wordt gegaan, en daarmee bedoel ik dan of ze worden opgeslagen in leeslijstjes en of ze sterren krijgen. Er zijn sommige boeken die heel vaak sterren krijgen, we merken dat bezoekers vooral sterren willen geven aan boeken die ze goed vonden en niet zozeer aan boeken die ze niet goed vonden. Dus, er zijn gewoon veel boeken die vijf sterren blijven krijgen en dat zijn dan boeken van zoveel jaar geleden die gewoon nog kei populair zijn. Dat is trouwens ook iets waar we geen onderscheid in gaan maken als iemand een reactie achterlaat en zegt van, ik vond dit een saai boek en ik geef dit één ster, dan gaan we dat ook publiceren. We gaan nooit negatieve, of ja, dat is niet negatief, dat is een eerlijke reactie, wij gaan dat ook meedelen, dat komt gewoon op de site. We lezen ze wel allemaal na voor we ze publiceren want ja, je kan je dat voorstellen, er komt ook heel veel kaka en pipi voorbij. Dus, die halen we er wel uit. Dat doen we wel.

Ja, en zijn er nog specifieke voordelen die je nog niet zou opgenoemd hebben die echt voor de leerlingen, voor degene die lezen, voor de lezers zelf zijn?

Ja, het grootste voordeel aan de website, 'Boekenzoeker' bestaat al heel lang en we hebben dan een paar jaar geleden de website vernieuwd, want dat was echt een hele oude website geworden. En toen zijn er heel veel onderzoeken gebeurd, naar wat willen we eigenlijk met 'Boekenzoeker'. En ook hebben we veel gebruikers geïnterviewd en verschillende doelgroepen. Ik was daar toen nog niet aan het werk. En toen, ja, de kracht van 'Boekenzoeker' bleek toen te zijn dat mensen dus effectief zelf kunnen kiezen en dat het ook echt op maat is van die doelgroep. Dus binnen wetenschappelijk onderzoek noemen ze dat dan de autonomie. Je hebt zoiets als extrinsieke motivatie en intrinsieke motivatie, iets dat leerlingen of studenten heel vaak zullen tegenkomen. En dat is iets waar

'Boekenzoeker' echt op verder heeft gebouwd. Het motiveert als jongeren echt het heft zelf in handen kunnen nemen en zelf kunnen zoeken. Dus we zullen leerkrachten ook altijd adviseren om leerlingen zelf een boek te laten kiezen. Uiteraard begrijpen we dat daar binnen een schoolcontext bepaalde voorwaarden soms moeten aan vasthangen. Daarom hebben we bijvoorbeeld ook de categorie, als we nu spreken over secundair, de categorie 'oorspronkelijk Nederlandstalig'. Voor ons is dat nu niet persé de belangrijkste categorie, maar we weten vanuit ons eigen onderzoek dat dit voor leerkrachten wel heel belangrijk is. Dat de leerlingen geen vertaald werk lezen maar iets dat oorspronkelijk geschreven is in het Nederlands. Dus dat is wel een categorie bij extra binnen de 'Boekenzoeker'. Maar ja, het belangrijkste voor ons is dan dat de jongeren vrij worden gelaten om zelf een bewuste keuze te maken en dat ze een beetje kunnen grasduinen in verschillende soorten boeken en dan zo een gemotiveerde keuze kunnen maken omdat dat dan eerder bijdraagt aan het leesplezier en niet zo aan de leesplicht van dit is iets dat moet. Terwijl dat natuurlijk ook vaak het geval zal zijn. We merken dat ook. Er zijn leerkrachten die leerlingen de opdracht geven om commentaar te schrijven bij een boek op 'Boekenzoeker' en we zullen dat dan ook wel merken. Dan krijg je bij één boek opeens op één dag zo'n 25 reacties en allemaal van die mooi geformuleerde zinnen, zo van ik vond dit er goed aan en ik vond dit niet zo goed. Dat is fijn om te zien, maar ja, in een ideaal scenario is voor ons 'Boekenzoeker' natuurlijk een instrument dat jongeren uit zichzelf gaan gebruiken. Maar het is super positief dat leerkrachten het promoten in de klas. Dat is heel waardevol. Dus ja, wat was je vraag, het allerbelangrijkste voor 'Boekenzoeker' is, ja dat was wat ik wou zeggen, die autonomie. Het idee dat jongeren zelf kunnen kiezen.

Ja, en wat zijn dan de nadelen voor de leerlingen? Zijn er nadelen?

Ja, ik denk sowieso dat 'Boekenzoeker' zijn beperkingen heeft omdat het misschien vaak de indruk geeft dat er meer boeken opstaan dan dat er effectief ook opstaan. Als je kijkt naar het hele kinderen jeugd aanbod, ik zie het letterlijk passeren op mijn computer, we moeten bij 'Iedereen Leest', in de vakbibliotheek worden alle Nederlandstalige kinder- en jeugdboeken sowieso ingevoerd en ik doe de catalografie dus ik zie ze allemaal passeren en ik weet dat vanuit die boeken maar een klein deel worden toegevoegd. Dat is natuurlijk omdat de redactie leest, dan een aanbeveling doet, en dan kiest voor specifieke boeken. Maar dat wil ook zeggen, we hopen over de jaren heen misschien ook naar een grotere redactie te gaan om nog meer boeken en nog meer diverse stemmen te kunnen toevoegen. En ik denk ook, we werken met die verschillende categorieën die jongeren kunnen aanduiden, er zullen altijd categorieën zijn die ze niet terugvinden. Die ze wel zouden willen aanduiden. Het heeft zeker zijn beperkingen. Bijvoorbeeld ook, we hebben dan vanuit een gebruikersonderzoek beslist om dan die leeftijd te kunnen aanvinken, maar eigenlijk is dat ook, daarmee schieten we een beetje in onze eigen voet want we weten natuurlijk dat niet iedere veertienjarige op dezelfde manier leest. Maar het is ook interessant dat je kan aanduiden dat je veertien bent en welke boeken komen daar dan uit maar dat heeft zijn voor- en nadelen natuurlijk. We hebben ook gemerkt, ieder gebruikersonderzoek waar ik bij ben, als we achter jongeren staan als ze 'Boekenzoeker' gebruiken, iedereen zal altijd een oudere leeftijd aanduiden. Iedereen denkt altijd, ik ben twaalf maar ik kan al boeken lezen voor dertien- of veertienjarigen. Dus, zo zie je maar, ook voor jongeren is dat, leeftijd is iets heel subjectiefs eigenlijk. En ja, zelfs voor ons, als de redactie ooit een boek toevoegt dat ik dan ook zelf heb gelezen en zij zullen dan zeggen dat is voor veertien tot zestien jaar dan zal ik vaak denken, ah, ik dacht eerder zo vijftien tot zeventien. Maar ja, wat betekent dat eigenlijk. Je kan dan zeggen vanuit de ervaring, wij zien heel veel jongeren, we zien heel veel boeken, we lezen heel veel, maar dan nog. Ik ben geen zeventienjarige, dus ik, en dan nog, zelfs al was ik een zeventienjarige, dan zijn er nog andere soorten zeventienjarigen. Dus het is moeilijk om op die leeftijd geen waardeoordeel te plakken, dat willen we ook zeker niet doen. Het is eerder een eerste hulpmiddel. Maar dat is voor mij zeker een nadeel aan 'Boekenzoeker', dat weet ik wel. Want we zullen bijvoorbeeld ook volwassen literatuur toevoegen aan 'Boekenzoeker', en dat kan je dan zien aan alle boeken die een leeftijd 18+ hebben. Uiteraard kunnen alle jeugdboeken gelezen worden door mensen van 18+, daar staan we helemaal voor, maar dat is om aan te tonen dat een boek effectief gepubliceerd is als een volwassen boek. Die hebben dan een NUR-code 300 in plaats van een NUR-code 200 om heel technisch te zijn. Alweer voor leerkrachten is dat soms belangrijk, dat

jongeren in de 3de graad geen jeugdboek lezen maar een volwassenboek. We willen daar zeker ook aan tegemoetkomen, ook al vinden we dat niet de juiste redenering. We willen..., jeugdboeken zijn zeker waardevol, ook voor achttienjarigen. Maar er zijn ook gewoon veel zestienjarigen die al op zoek zijn naar die volwassenboeken. Dus we hebben ook twee redactieleden die ook effectief volwassenboeken lezen die geschikt zijn voor jongeren. Daarom is die leeftijd natuurlijk ook interessant, dat je zo kan tonen dit is een volwassenboek, dit is een jeugdboek. Al zal dat aan de meeste bezoekers gewoon voorbijgaan. Verder hebben we ook themalijstjes. Dat heb ik eigenlijk nog niet gezegd, maar we weten dat jongeren dat eigenlijk ook heel interessant vinden. Bijvoorbeeld we hebben een lijst over pesten, maar bijvoorbeeld ook, ja, dat heet dan 'boeken voor gamers of seriekijkers' omdat we in gesprekken met de bezoekers dan vaak hoorden van, ja, ik lees super graag Harry Potter, maar ik vind niets dat er een beetje op lijkt of mij op dezelfde manier meeneemt in een verhaal. Dan zullen we proberen om met die lijstjes daaraan tegemoet te komen. Maar alweer, ja, niet iedereen zal dat dan eens zijn met de boeken die daar op staan, maar ja dat is dan ook wel het mooie aan de smaken die verschillen.

Ja. En waar moet je als leerkracht dan op letten als je de leerlingen aan de slag wilt laten gaan met de website 'Boekenzoeker'?

Ja, ik denk dat, zoals ik al gezegd heb, om ze vooral vrij te laten, om zelf te experimenteren met de verschillende functies die er zijn. En als iemand dan eerder geïnteresseerd is in een luisterboek, om daar dan niet op neer te kijken, om dat dan ook te accepteren als lezen. Want ik denk, als jongeren zelf kunnen kiezen en zelf achter hun keuze staan en daar dan ook plezier aan hebben om een boek op een bepaalde manier te ontdekken, dat dit ook alleen maar de bal aan het rollen maakt. Als je graag leest, dan zal je meer lezen en als je meer leest zal je beter lezen en als je beter leest zal je liever lezen. Dat is natuurlijk een cirkel. We weten uit elk onderzoek dat de leesmotivatie in de 2de graad middelbaar onderwijs knal naar beneden gaat. Daar zijn uiteraard verschillende redenen voor, maar ja, 'Boekenzoeker' kan hopelijk toch op een kleine manier bijdragen aan het leesplezier omdat het echt gemaakt is op maat van de jongeren, en hen serieus probeert te nemen. En ja, dat ze daar zelf mogen rondkijken en kiezen, dus we doen ook heel hard ons best om strips toe te voegen, en zoals ik al zei, die fantasieboeken, romcoms die tegenwoordig ook echt heel populair zijn. Je merkt dat ook echt aan het aanbod dat er is. Wat er tegenwoordig gepubliceerd wordt, wat er vertaald wordt. Om die ook echt een plaats te geven, om daar niet, wij gaan niet vanuit 'Iedereen Leest' of vanuit de redactie zoiets hebben van, wij zijn zo literair en wij lezen zo veel en wij zijn zo slim en dat is niet goed genoeg. Als we merken dat een boek, daarvoor gebruik je dan ook zeker het internet, als een boek bij veel jongeren een reactie uitlokt, dan is het zeker ook aan ons om die boeken te bekijken en met evenveel respect te behandelen als een gerenommeerde jeugdauteur waarvan we weten dat het heel gewaardeerd werk is. Het is ook belangrijk om alle andere boeken met evenveel respect te bekijken. Ik denk nu bijvoorbeeld aan boeken zoals 'de prins en de naaister' en 'heartstopper', dat zijn zo van die flappy graphic novels die je zo in een half uur kan uitlezen eigenlijk. Het verhaal is heel romantisch en dat zijn ook boeken waarvan ik weet dat ze tien jaar geleden nooit op 'Boekenzoeker' geraakt waren omdat er toen nog een andere manier van werken was. En nu, ik spreek nu natuurlijk ook uit, ik vind die boeken persoonlijk heel mooi maar ik weet ook dat we daar heel veel reacties op krijgen van jongeren die dan zoiets hebben van, 'heartstopper' dat boek waar ik heel veel van gelezen heb op internet. Sorry als ik een heel clichématig beeld van jongeren schets, dat wil ik absoluut niet doen, maar als zo'n boek ook op 'Boekenzoeker' staat dan kan dat hopelijk wel, ja. En dat zijn twee boeken die ook heel kwalitatief zijn, we gaan niet zomaar toevoegen om toe te voegen om zogezegd hip en jong te zijn want dat is ook een valstrik waar je kan inlopen, maar ja. We zullen ook echt ons best doen om, ja, met de jongeren zelf genoeg in contact te staan. We hadden vorig jaar op Instagram jongeren redactieleden, noemden we ze dan. Dat was onze junior redactie. Dat waren jongeren die boeken typten. Mijn collega van de communicatie is terug in zwangerschapsverlof, dus dat staat momenteel op een laag pitje want we willen heel veel maar natuurlijk zijn we ook een organisatie die heel veel moet doen en we hebben, iedereen heeft het heel druk en is beperkt in tijd, maar ja, dat is wel..., we willen dat zeker terug opstarten om de jongeren ook te betrekken bij 'Boekenzoeker' en niet vanuit een ivoren toren een beetje te beslissen

van wat jongeren zouden moeten lezen, dat willen we zeker niet. Ja, dus jongeren zelf laten kiezen en ze er dan zeker voldoende over te laten praten. Waarom hebben ze dat gekozen? Waarom zouden ze dat willen lezen? Je kan ook op 'Boekenzoeker' bijvoorbeeld een kort fragment lezen. Ik denk dat dit als leerkracht ook interessant is. Je hebt een boek gekozen en daarin staat een zinnetje, waarom spreekt dat zinnetje je aan? Of je hebt een boek gekozen uit de themalist powermeisjes, waarom? Waarom lees je graag over sterke vrouwelijke hoofdpersonages? Ik denk dat dat ook zeker een belangrijke is voor leerkrachten, om het gesprek aan te gaan en de achterliggende redenen te achterhalen. Want die leerkrachten zijn natuurlijk op zichzelf ook een soort 'Boekenzoeker', zij hebben ook de aanbevelingsfunctie om jongeren op weg te helpen, maar ja, 'Boekenzoeker' heeft het voordeel en het nadeel om een algoritme te zijn dus in 'Boekenzoeker' zitten nu eenmaal veel meer tips dan een leerkracht ooit zou kennen. Hoe gemotiveerd een leerkracht ook is. Dus dat is het voordeel er aan. Je kan niet iedere leerling helpen met hun specifieke interesses, bv. als iemand zegt ik speel in het weekend Minecraft en ik wil iets lezen dat daarbij aansluit. Je kan niet over elk onderwerp evenveel op de hoogte zijn. Voor ons ook niet, wij lezen zoveel, maar als iemand aan mij vraagt om een boek te lezen over vissen, ja, ik kan ook niet iedereen helpen met een leestip. Dus dat is dan het voordeel van 'Boekenzoeker'. Het helpt jongeren op weg. En uiteraard zijn de leerkrachten en bibliotheekmedewerkers nog altijd de frontlinie, de mensen die echt de leesbevordering doen, die jongeren echt op weg kunnen helpen, maar het is een middel dat kan helpen. Dus de twee vullen elkaar zeker aan.

Zijn er onderzoeken geweest naar het verbeteren van het leesplezier aan de hand van de website 'Boekenzoeker', of dat nu effectief zo is en in welke mate dat dit het leesplezier bevordert?

'Boekenzoeker' is twee jaar geleden vernieuwd en we zijn zeker op de uitkijk om daar nu terug een onderzoek over te doen. Want we hebben heel veel onderzoeken gedaan voordat we 'Boekenzoeker' vernieuwd hebben. Dan hebben we de vernieuwingen doorgevoerd op basis van de resultaten toen. Maar nu is het wel aan het lopen en is het natuurlijk het moment om te reflecteren. We werken binnen 'Iedereen Leest' heel veel samen met studenten en we hebben eigenlijk permanent stagiairs uit verschillende richtingen en het is heel mooi dat er heel vaak masterthesissen worden geschreven over bepaalde aspecten van onze werking. Het is zeker de bedoeling om binnenkort terug alle peilen op 'Boekenzoeker' te richten. Want we zijn daar uiteraard ook benieuwd naar, je kan wel een website oprichten vanuit een bepaald opzet en je kan dat goed bedoelen en je kan daar wel een hele motivatie achter hebben. We weten wel dat het bezoekersaantal enorm gestegen is tegenover vroeger. Zoveel dat ik er soms het angstzweet van krijg als ik bedenk dat er zoveel mensen effectief op 'Boekenzoeker' kijken, dat is natuurlijk heel positief. Maar wat je natuurlijk niet kan zeggen vanuit een gebruikersaantal is de leeftijd van de gebruiker. Dat is, als iemand op het internet gaat, moeten ze niet eerst ingeven: ik ben veertien jaar. We weten ook..., we hebben natuurlijk vanuit 'Iedereen Leest' enorm veel contact met scholen en dan vooral heel veel met bibliotheken en we weten dat het gebruikt wordt, maar we kunnen daar momenteel geen harde cijfers op plakken, behalve dan van de mensen die we kennen en horen. Natuurlijk, de mensen die wij kennen en horen zijn de mensen die al mee zijn met onze werking en die dus ook vaak positieve feedback zullen geven. Maar ja, het zijn de mensen die we niet horen die ook interessant zijn. Daar zijn we ons zeker van bewust. Dus dat is absoluut wel de bedoeling om ons daar permanent te verbeteren en te horen hoe het nu effectief loopt. Leesplezier is ook sowieso een hele moeilijke om te capteren in onderzoek, maar het kan, het kan zeker. Maar daar moeten we alweer tijd voor uittrekken, en middelen, maar dat is wel de bedoeling. Maar momenteel kan ik niet zeggen, het is gestegen met zoveel procent, er zijn verschillende factoren die daartoe kunnen bijdragen.

Wat weet u over het leesplezier in de tweede graad lager onderwijs?

Zo hier, on the spot weet ik daar niet superveel van. Dat is ook niet het onderdeel waar ik superveel onderzoek over lees of ook niet de omgeving waar ik het vaakst kom. We hebben, ik weet niet of je al op de website van 'Iedereen Leest' hebt gekeken, want we hebben zowat verschillende artikels van mijn collega's Margot Van Dingenen en Simon Bequoye. Zij zijn daar heel veel mee bezig, leesmotivatie in het onderwijs en wat je dan allemaal kan doen. Boeken zoeken en speed date en al die dingen. Maar dat is, ja, ik heb het aan het begin gezegd, ik ben veel bezig met de boeken en

Margot is onze educatief medewerker. Dus zij is daar heel veel mee bezig. Ik denk dat daar ook het zelf kiezen, het praten over boeken, voldoende vrije leesmomenen geven van belang is. We weten ook dat boeken zichtbaar aanwezig stellen kan helpen bij het leesplezier. En ja, voldoende manieren om boeken aan te reiken. En ik denk dat 'Boekenzoeker' daar zeker een rol in kan spelen. Als je op de schoolcomputer ervoor zorgt dat er een pagina is dat openstaat, dan kan dat zeker ook helpen als iemand op zoek is naar een specifiek boek of gewoon wat wil rondkijken. En ja, fragmentjes voorlezen. We weten ook, en nu ga ik mijn collega's parafraseren die daar veel meer over weten, schoolbreed inzetten op leesplezier. Het is zeker niet één keer de website 'Boekenzoeker' voorstellen op het smartboard, dit gaat zeker niet de leesmotivatie gewoon helemaal laten ontploffen. Er is veel meer voor nodig, structurele veranderingen. 'Boekenzoeker' is daar maar een heel klein bouwsteentje in, eerder een klein hulpmiddel, maar het is aan de scholen om echt met de hele school achter leesplezier en leesmotivatie te staan. En 'Boekenzoeker' is daar één instrument in, daar zijn heel veel aspecten die daar, ja, toe bijdragen. Maar als het over boekenaanbod gaat en hun inwerken in het boekenaanbod, ja, dan heeft 'Boekenzoeker' absoluut zijn nut. Maar het is..., ik ga hier nu niet zeggen laat alle leerlingen gewoon 'Boekenzoeker' gebruiken en alles is opgelost, dat is ook niet wat we pretenderen, het is een instrument.

Mooi omschreven. Weet u waarom kinderen afhaken bij het lezen van boeken?

Goh, alweer, daarvoor is er zeker voldoende secundaire literatuur. Als ik mijn persoonlijke mening daarover geef, ja, als het echt gaat over de lagere school dan heb ik daar niet heel veel ervaring mee. Bedoel je tijdens het lezen van een boek afhaken of gewoon de gewoonte van boeken lezen?

In het algemeen. De gewoonte.

Daar zijn, ik denk dat er op kinderen heel veel afkomt, heel veel prikkels en ja, het is een cliché om te zeggen natuurlijk, het is natuurlijk zo dat kinderen heel veel op hun bordje hebben liggen, heel veel huiswerk, heel veel hobby's, heel veel ander entertainment. Ik ga niet zeggen, de smartphone en de iPad bestaan tegenwoordig, mensen willen niet meer lezen, het is veel complexer dan dat. Maar het is natuurlijk zo dat kinderen in alle richtingen worden getrokken en dat het dan niet verbazend is dat een boek misschien niet het eerste is waar ze naar grijpen. Om naar een boek te kunnen grijpen moet er ook effectief een boek zijn om naar te grijpen en dat is ook vaak niet het geval, weten we. Als zelfs in de klassen geen boeken aanwezig zijn, als er thuis geen boeken aanwezig zijn, als een kind nooit in een bibliotheek komt of nooit wordt voorgesteld aan dat concept, dan is het ook wel heel moeilijk om te verwachten dat ze gaan lezen. We weten dat het begrijpend lezen sowieso lager ligt tegenwoordig waardoor dat het minder fijn is om te lezen. Ik weet dat ook uit mijn eigen ervaringen, mijn twee zussen hebben dyslexie. Dat zijn hele slimme, super creatieve mensen, ik heb daar alleen maar respect voor dus ik geef dit voorbeeld niet om mijn zussen neer te halen, maar het heeft heel lang geduurd voor hen om effectief een boek van A tot Z te kunnen lezen en dat was super demotiverend. Ze hebben daar dan ook niet altijd de beste respons op gekregen van leerkrachten. Ze luisterden heel veel naar boeken. En voor mij, ik zou dat nooit tegen een kind zeggen, van dat telt niet. Maar vroeger was dat dan misschien meer het geval. Dus ik denk dat het meer een kwestie is van ieder kind is uniek en we moeten ze ook allemaal met evenveel respect behandelen als het over lezen gaat. En dan, eens het lezen beter gaat, het is een platitute natuurlijk, we zullen altijd zeggen eens dat er meer plezier is in het lezen, dan gaan ze dat ook meer doen en beter doen. Maar dat is ook wat ik persoonlijk gezien heb bij mijn zussen. De luisterboeken van Harry Potter hebben ervoor gezorgd dat ze nu nog altijd super veel lezen. Maar in de eerste jaren van de lagere school was dat echt niet evident. En dan moet er maar één leerkracht zijn, alweer ik wil niet, ik zou niet willen dat het lijkt alsof ik hier leerkrachten neerhaal, want dat is absoluut niet wat ik wil doen, maar er moet maar één volwassene zijn die daar dan een beetje neerbuigend op reageert, en dan ja... Het is niet dat we lezen moeten verleuteren maar ik denk wel dat het een basisvoorwaarde is om leesplezier en die zelfstandigheid zeker te respecteren. Maar waarom kinderen nu meer afhaken, nog meer dan vroeger want het is natuurlijk al lang bezig. Het is niet enkel een probleem van onze tijd. Ja, daar zijn verschillende sociale redenen voor die je waarschijnlijk ook wel bent tegengekomen in je onderzoek. Ik kan er enkel vanuit mijn persoonlijke ervaring op reageren.

Maar die is zeker waardevol. Ik denk dat jij natuurlijk heel veel weet over het werkveld, de leerlingen zelf en de leerlingen hun perspectief is dus zeker waardevol.

Hoe denk jij dan persoonlijk dat we lezen aantrekkelijker kunnen maken? Want leesplezier is, zoals je net al zei, iets moeilijks omdat er zoveel factoren zijn, hoe je het kan versterken? Als je dan een paar dingen zou moeten aanbevelen om het lezen aantrekkelijker te maken, wat zou je dan aanbevelen?

Ik denk dat het sowieso helpt om er voldoende tijd voor vrij te maken. Ik weet dat dat waarschijnlijk niet altijd mogelijk is, ik kan dat allemaal wel zeggen maar ik sta niet dagelijks in een klas. Er zijn verschillende dingen waar ze tijd voor moeten vrijmaken en heel veel dingen die moeten, maar ja. Om er echt de ruimte voor te maken. Ik denk dat dat zeker kan helpen om lezen aantrekkelijker te maken. Als lezen kan zorgen voor een rustpunt. Als je gewoon als leerkracht, of ja, gewoon, alweer gewoon maar het is zeker niet zo evident van dag tot dag in het onderwijs. Er is heel veel wat moet gebeuren. Maar als je daar tijd voor kan maken en iedereen kan dan gewoon, als je zegt: lees nu allemaal iets, als dat dan een strip is of het is een boek over dinosaurussen, een non-fictieboek, of het is een prentenboek, je hebt ook prentenboeken voor oudere kinderen, of het is Harry Potter, een boek dat iedereen al heeft gelezen en het is een serie. Als je zonder waardeoordeel zegt van nu gaan we lezen, in stilte, dan denk ik dat er ook al heel veel magie kan gebeuren. Niet iedereen zal er evenveel van genieten, maar het zal wel zorgen voor een rustpunt in de dag. Dus ik denk dat dit..., zeker als het gaat over het aantrekkelijk maken. Ja, ik heb het al gezegd, praten over die boeken, echt in gesprek gaan met die leerlingen en zorgen dat die leerlingen met elkaar in gesprek gaan. We weten dat dit heel veel doet. Vanuit onze ervaring met de leesjury is dat ook heel mooi om te zien hoe kinderen met elkaar in gesprek kunnen gaan en dat je ze met een paar vragen op weg kan helpen. Voorlezen is zeker ook in de 2de graad van de lagere school nog altijd aangewezen, altijd eigenlijk in het middelbaar is dat ook waardevol, want dan maak je er iets gemeenschappelijks van. Weer een soort moment van rust. Ja, en dan om 'Boekenzoeker' te promoten, het zelf laten kiezen en kinderen op verschillende manieren naar boeken toe leiden. Dus, ja, naar de bibliotheek gaan met de klas, dat zijn allemaal nog concrete dingen, een boekenhoek in de klas, creatieve verwerkingsopdrachten, als het kan nodig eens een auteur uit of een illustrator. Dat doet ook enorm veel om het gezicht achter een boek te zien voor kinderen.

Dankjewel alvast, dat waren mijn vragen. Enorm bedankt voor uw tijd en voor al deze waardevolle informatie.

(L.D., 2022)

Bijlage C: voorbereiding interview L. D.

Wie? De 'Boekenzoeker': L. D.
Waar/ hoe? Online, via Zoom. Ik neem dit gesprek op, en vraag hier op voorhand haar toestemming voor. Ik neem dit op zodat ik het later exact kan uittypen. Vooraf uitgetest. Stel dat dit toch fout loopt, neem ik het ook op met de recorder van mijn gsm.
Hoeveel tijd zal ik nodig hebben? Tussen de 10 en 20 minuten.
Welk soort interview? Semigestructureerd interview.

Dag mevrouw, wat fijn dat u tijd voor mij kon vrijmaken. Ik neem vandaag dus dit interview bij u online af voor mijn Bachelorproef. Vindt u het oké als ik dit gesprek opneem? Ik heb gekozen om een interview af te nemen omdat de website 'Boekenzoeker' een heel interessant gegeven is in mijn Bachelorproef dat gaat over leesbevordering bij leerlingen in de 2de graad lager onderwijs en ik info wou halen die heel betrouwbaar is, dus bij de mensen van 'Boekenzoeker' zelf. Ik heb een paar vragen voor u opgesteld.

1. Kan je jezelf eens voorstellen?
  - Wie ben je?
  - Wat is je job/ welk aandeel heb je binnen de website 'Boekenzoeker'?
  - Voor welke instantie werk je?
2. Hoe werkt 'Boekenzoeker'?
  - Wat zijn de voordelen van 'Boekenzoeker'?
  - Wat zijn de nadelen van 'Boekenzoeker'? (Waar moet ik op letten als ik hiermee aan de slag ga?)
3. Zijn er onderzoeken geweest naar het verbeteren van het leesplezier aan de hand van 'Boekenzoeker'? Weet je iets over de resultaten voor de 2de graad?
  - Wat weet je over het leesplezier in de 2de graad?
  - Weet je waarom kinderen afhaken bij het lezen van boeken?
4. Waar moeten leerkrachten rekening mee houden als we willen dat het leesplezier bij kinderen van de 2de graad omhoog gaat?
  - Hoe maken we lezen voor kinderen aantrekkelijker?

Mag ik u vermelden in mijn bron of wenst u anoniem te blijven?

Bijlage D: voorbereiding interview leerkrachten 2de graad

Wie? Leerkrachten 2 ^{de} graad lager onderwijs.
Waar/ hoe? Online, via Zoom. Ik neem dit gesprek op en vraag hier op voorhand haar toestemming voor. Ik neem dit op zodat ik het later exact kan uittypen. Vooraf uitgetest. Stel dat dit toch fout loopt, neem ik het ook op met de recorder van mijn gsm.
Hoeveel tijd zal ik nodig hebben? Tussen de 5 en 15 minuten.
Welk soort interview? Semigestructureerd interview.

Dag mevrouw/meneer, wat fijn dat u tijd voor mij kon vrijmaken. Ik neem vandaag dus dit interview bij u online af voor mijn bachelorproef. Bent u er mee akkoord dat ik dit gesprek opneem? Ik neem dit interview af om te onderzoeken hoe leerkrachten van de 2de graad inzetten op leesbevordering en of de website 'Boekenzoeker' gebruikt wordt door hen.

1. Hoelang geeft u al les in de 2de graad?
2. Welke acties onderneemt u om de leerlingen tot lezen aan te zetten?
3. Kent u de website 'Boekenzoeker'?
4. Gebruikt u 'Boekenzoeker'?
  - Zo ja, hoe zet u deze in, binnen uw klas?
  - Wat zijn uw ervaringen met het gebruik van de 'Boekenzoeker'?

Mag ik uw naam vermelden in mijn bronnen van mijn bachelorproef of wenst u anoniem te blijven?

Bijlage E: Interview leerkrachten 2de graad:

1. Interview juf C.R.

Hoelang geeft u al les in de 2de graad?

In de 2de graad 3 jaar.

Welke acties onderneemt u om de leerlingen aan te zetten tot lezen?

Klasbibliotheek, zelf voorlezen in de klas, één of twee keer in het jaar naar de bib. Wij kunnen eigenlijk niet meer omdat wij met die brug zitten. Wat doen wij nog... een boekbespreking. Dat is in het 2de en 3de trimester, in het 1ste trimester nog niet. En veel zelf lezen in boeken, zo van bekende auteurs. En hen dan ook laten vertellen over het boek die ze gelezen hebben, aan de andere kinderen, zo een beetje als reclame.

Merkt u daar positieve reacties op?

Goh ja, zeker als je vertelt uit boeken zelf, dan willen ze wel van die auteur lezen.

Dat is wel leuk om te horen.

Kent u de website 'Boekenzoeker'?

Ja, maar het is lang geleden dat ik erop geweest ben. Maar ik heb er één keer gebruik van gemaakt.

Ja, en voor de rest gebruikt u hem dan niet zo veel?

Neen.

En weet u nog waarvoor je hem dan vroeger hebt gebruikt?

Neen.

Geen enkel probleem.

En weet u nog wat uw ervaringen ermee zijn?

Neen.

Geen enkel probleem.

Dan zitten we al aan de laatste vraag. Of ik uw naam mag vermelden in mijn bachelorproef, of wenst u anoniem te blijven?

Nee, je mag mijn naam gebruiken.

Dank u wel voor dit gesprek.

(C.R., 2022)

2. Interview juf N.M.

Goedemorgen.

Hoelang geeft u al les in de 2de graad?

Dat is nu mijn 3de of 4de jaar. Wacht eh, mijn 3de schooljaar.

Welke acties onderneemt u om de leerlingen aan te zetten tot lezen?

Euhm, wij lezen regelmatig in de klas aan de hand van een leesmap. Dat gebeurt zowel klassikaal, dus voorzeggen en dan nazeggen, als met een buur, duolezen. Die map krijgen ze ook mee naar huis. Ik probeer ook wel wekelijks voor te lezen uit een boek. We hebben al een klasbib waar ze uit kunnen kiezen. We gaan binnenkort ook naar de bib als uitstap. Dat zijn wel een paar zaken.

En die leesmap, wat zit er daar dan juist in? Teksten die voor iedereen leesbaar zijn, of...?

Ja, dus in het begin van het schooljaar zijn we begonnen met gewoon woorden. Dus op tempo lezen. Dat was dan op hun AVI-niveau dat ze gehaald hebben op eind 2de leerjaar. Nu zitten daar verschillende teksten in eigenlijk op verschillende leesniveaus. Er zitten ook teksten in met twee verschillende blikken, een groen blik en een blauw blik. Dezelfde tekst, maar het groene blik is eenvoudiger dan het blauwe blik. Ofwel geef ik een pagina mee dat ze moeten lezen tegen een datum, ofwel mogen ze daar vrij in lezen.

Ja, leuk. Leuk initiatief. Ik had er nog niet van gehoord.

Kent u de website 'Boekenzoeker'?

Nee.

Geen probleem.

Mag ik uw naam vermelden in mijn bachelorproef, of wenst u anoniem te blijven?

Nee, je mag mijn naam gebruiken.

Dank u wel voor uw tijd.

(N.M., 2022)

3. Interview meester T.B.

Goedemiddag.

Mijn 1ste vraag is: hoelang geeft u al les in de 2de graad?

Goh, 8 jaar al denk ik, 8-9 jaar.

Welke acties onderneemt u om de leerlingen tot lezen aan te zetten?

Wij hebben hier een leeskastje in de gang. Waar ze vrij, per AVI-niveau, uit mogen kiezen. Wij werken rond de jeugdboekenweek. Ik lees ook heel vaak voor uit een boek in de klas. Vorig jaar heb ik dat vooral gedaan, dan startte ik zo de dag met een verhaaltje. En dan las ik elke dag twee bladzijden voor. We hebben in het begin van het schooljaar gewerkt rond Marc de Bel, dus rond een auteur. We gaan ook elk jaar naar de bibliotheek. En vooral het belang van lezen duidelijk maken, want we merken meer en meer bij kinderen dat het leestechische erop achteruit gaat. Waardoor ze niet tot het leesplezier komen. Gewoon omdat ze niet snappen wat ze lezen. Dus daar zetten we nu vooral ook op in. Dat het lezen wat vlotter gaat. Het gaat enorm achteruit want thuis worden ze minder warm gemaakt om een keer een boek te lezen. Alles gebeurt vaak digitaal. Maar echt een boek in de hand nemen, dat wordt minder en minder gedaan. Ik hoor dat ook van mensen in de bibliotheek. Dat dat niet meer is zoals vroeger. Je ziet toch wel een verandering daarin. Maar we proberen het in de klas nog altijd te promoten. We hebben in september-oktober echt een boekenstandje gehad vooraan in de klas, met allemaal boeken van twee auteurs. Dus ja, we proberen toch zoveel mogelijk dingen aan te reiken.

Mooi. Veel initiatieven en leuke initiatieven denk ik ook.

Kent u de website 'Boekenzoeker'?

Nee.

Geen enkel probleem.

Mag ik uw naam vermelden in mijn bachelorproef, of wenst u anoniem te blijven?

Nee, je mag mijn naam gebruiken.

Dank u wel voor uw tijd.

Moest er nog iets zijn, dan moet je het maar laten weten. Ja en we blijven inzetten op lezen want het blijft belangrijk. Dat hebben we ook nog, juist, de leesgroepjes. Dat ze lezen in groepjes op hun niveau. Met nodige ondersteuning.

Heb je dan bij elk groepje een ondersteuning?

Ja, ofwel zet ik de sterke lezers erbij.

Het vraagt vooral inspanning van henzelf. Maar op een bepaald moment voelen ze dat wel aan, dat ze iets aan hun lezen moeten doen. Hoe hoger ze gaan, hoe meer ze ook moeten lezen. Dus ja, we blijven oefenen.

Dank u wel voor uw tijd!

(T.B., 2022)